

วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Journal of Association of Professional Development of Educational Administration

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2566) | Vol.5 No.3 (July-September 2023)

ISSN: 2730-4183

เจ้าของ วัตถุประสงค์	สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย 1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ที่เกิดจากกระบวนการวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ 2. เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยด้านการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา 3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาให้มีพื้นที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน
ขอบเขต	วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นวารสารสาขาสังคมศาสตร์ เน้นรับการตีพิมพ์บทความด้านการบริหารการศึกษาเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังรับตีพิมพ์บทความด้านศึกษาศาสตร์ ศาสตร์ การศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา
สาขาที่รับตีพิมพ์	สาขาสังคมศาสตร์ เน้นการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ศาสตร์ การศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา
กำหนดตีพิมพ์	วารสารกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคก นายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ฤกษ์เจริญ นักวิชาการอิสระ ศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รองศาสตราจารย์ ดร.โซยา กาวะบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ จามกนก มหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัยดาพร เวทะชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพิชรากรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภู มหาวิทยาลัยนครพนม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธุ์ วิชาอักษรวิทย์	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาร ทิพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ ดร.พรรณิ สุวัติก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สำนักงานวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย
535 หมู่ 12 ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000

วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ : กันยายน 2566

หมายเหตุ: ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็น ความคิดเห็นส่วนตัวของ
ผู้เขียนบทความ กองบรรณาธิการไม่ จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันโดยประการ
ทั้งปวง

วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2566 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย 11 บทความวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน 2) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี 3) การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร 4) การใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา 5) การพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 6) การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุต ถวยศรัทธาสมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 7) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม 8) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 9) การศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี 10) การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 11) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนไผ่งามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัยหรือบทความทวิจาณ์หนึ่งสื่อด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

■ รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติ เป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล.....	1
■ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตา เวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี ชนกันต์ ทิพย์โภชนา, ประวิทย์ สิมมาทัน, และ ทรงศักดิ์ สองสนท.....	15
■ การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร อรทัย ฤทธิพิศ, สมชัย พุทธา, และ รุติพัฒน์ หิรัญนิธินาง.....	31
■ การใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา ลฎาภา คิมอิ่ง, ภาวณิ เจริญศิริสุทธิกุล, และ อุบล มะระ.....	49
■ การพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 อนธิดา ศรีนพรม และ สัจธรรม พรทวีกุล.....	65
■ การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุต ถวยศรีธธา สมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ธรรณา ภูมิจิโรจ และ นิษฐา บุคพงศ์.....	79
■ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จุฑามาศ ไกรรัตน์ และ จุลดิศ คัญทัพ.....	95
■ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ธกฤศ จันทสโร.....	113

- การศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็ก
ปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี
สุรัตน์ จงกลนี้, กัลยารัตน์ หัสโรค์, นิทรา ช่อสูงเนิน, และ สมชาย พาชอบ.....125
- การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
อภิชาติ คำสุข และ รัตนะ ปัญญาภา.....139
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล
โรงเรียนไผ่งามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
บุญวิทย์ ไชยช่วย.....151

รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

The Model of School Administrative Leadership and Networks of Relationship by Using Area - Based Towards Student Quality

ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล | Thongphan PunyauDOMKUN

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Director of Pong Kindergarten School (Ban Na Prang), Phayao Primary Educational Service Area Office 2

Corresponding Author, e-mail: phanpunya.2@gmail.com

(Received: 8 June 2023, Revised: 24 July 2023, Accepted: 27 July 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research & Development) 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาความต้องการจำเป็นจากผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 102 คน ศึกษาแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 2) สร้างและตรวจสอบความถูกต้องความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ศึกษาการยอมรับจากผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านดู่ จำนวน 21 คน 3) ทดลองใช้กับโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 3 โรงเรียน 4) นำสู่การปฏิบัติกับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) จำนวน 20 คน นักเรียนทั้งหมด 231 คน ศึกษาความพึงพอใจจากครูบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 146 คน 5) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์จากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักของการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหารคุณภาพ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดลองใช้รูปแบบสภาพการดำเนินการตามรูปแบบสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผลการใช้รูปแบบ ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีที่ผ่านมา สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 2) ผลการประเมินสมรรถนะของครู ในภาพรวมทั้งโรงเรียนหลังการใช้รูปแบบสูงขึ้น ทั้งในด้านที่ 1 ทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และด้านที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลประเมินรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารโรงเรียน, ภาวะผู้นำ, เครือข่ายความสัมพันธ์, พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน, คุณภาพผู้เรียน

ABSTRACT

The Model of School Administrative Leadership and Networks of Relationship by Using Area - Based Towards Student Quality. The 5- steps integrated research methodology was used such as study basic information, develop the management model, put the management model into the practical area, evaluate the management model. The result illustrated that the management model consists of 5 components which is the core of management as the first component, the second component was the objectives of management the methods of management, the quality management assessment guidelines and the last component was the factor that affect the management success. The outcomes of managerial development model indicated that the accuracy and the possibility were at the high level, the overall acceptance of the management model was at a high level, the experimental result after using the management model was higher in both aspects of teacher competency evaluation in all 3 schools.

Furthermore, the results of using the management model were learning achievement of learners who are over level 3, the 8 learning areas has been increased more than last year, the overall average of national test scores (O-NET) from grade 6 students with all subjects was higher than last year national average while the outcomes of the overall teacher competency assessment in the entire school using the management model were also higher in both aspects Facet 1, learning management skills and classroom management, and Facet 2, learning outcomes of learners..

The research also found out the overall results from the satisfaction survey on the implementation of teacher management model, educational personnel, school committee, parents, and students in which were at a high level whereas the evaluation result of the management model also displayed the appropriateness and benefit in which also at a high level.

Keywords: Management model, leadership, relationship, practical based area, learner's quality

บทนำ

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม) และในมาตรา 7 ที่ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา

ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดให้เกิดผลสัมฤทธิ์จึงมุ่งหวังให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) เสริมสร้างระบบความปลอดภัย เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีทิศทางการจัดการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 บริหารจัดการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2564)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือหน้าที่หลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียน การบริหารโรงเรียนที่มีการทำงานอย่างมีความสุข มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ มีการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรโรงเรียนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (อริคุณ สันธนาปัญญา และคณะ, 2563)

เครือข่ายความสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในเรื่องของเครือข่ายและความสัมพันธ์น้อย ขาดการแสดงความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรขาด ความต่อเนื่องในกระตุ้นให้ครูแสดงบทบาทใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของครูโดยการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร นักการศึกษาทั้งใน และนอกโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2563) ดังนั้น การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (รุ่งทิพย์ เข้มทิศ, 2559; วาสนา ชูแสง, 2557; สมหมาย อำตอนกลอย, 2556) เช่นเดียวกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้องมีประโยชน์และความจำเป็น คือ ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ พบว่า สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายนอก และภายในห้องเรียน ขาดวัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูใช้เทคนิค/วิธีการสอน ไม่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ครูในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับปัญหา และบริบทของผู้เรียน การสร้างสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน การวัดประเมินผลผู้เรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ที่จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2563) ดังนั้น การสร้างพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานเพื่อให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายนอก และภายในห้องเรียนให้สะอาด สะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมในทางบวก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นกิจวัตรประจำวันในการทำงาน การสร้างครุต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน และครูเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีการพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เปิดโอกาสให้ ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (อำรุง จันทวานิช, 2547; สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2556; อธิคุณ สันธนาปัญญา และคณะ, 2557)

สิ่งสำคัญอีกประการ คือ ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างการมีส่วนร่วมและผลักดันการเปลี่ยนแปลง และต้องสร้างความต่อเนื่องในการสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน (John Kotter, 1996 อ้างอิงใน ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2564; สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2545)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ชุมชนให้การยอมรับ และเกิดคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนนั้น โรงเรียนจึงควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอก บนพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กรในการแลกเปลี่ยนรู้ ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบและบรรลุความมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ผลักดันให้เกิดการบริหารโรงเรียนได้สำเร็จ เป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับรากหญ้าของการจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีความเหมาะสมรองรับโลกอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
4. เพื่อนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียนสู่การปฏิบัติ
5. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ระเบียบการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 1.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ฯ โดยศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปง 1 รวม 17 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และครูสายผู้สอน รวมทั้งหมด จำนวน 102 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร ฯ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วคำนวณหาค่า IOC คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามะหิธร เขต 2 ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 จัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index (PNI modified) คัดเลือกการใช้ค่า PNI ที่มีค่า 0.2 ขึ้นไปถือว่ามีความต้องการจำเป็นต่อการบริหาร ฯ

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร ฯ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประชุมแบบ Online ใช้ Application Zoom ในการประชุมอภิปราย การจัดทำกับข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน โดยผู้วิจัย

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ ในด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้

ขั้นที่ 2.3 ตรวจสอบการยอมรับรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านดู่ ตำบลปง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากมีบริบท และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเคียงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ข้อที่ 3.1 การทำข้อตกลงการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน กับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในการนำรูปแบบ ฯ ไปทดลองใช้ตลอดปีการศึกษา 2563

ข้อที่ 3.2 ประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารการประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 3.3 ปฏิทินการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 3.4 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 คน นักเรียน จำนวน 55 คน โรงเรียนบ้านปางผักหม คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน

3 คน นักเรียน จำนวน 46 คน โรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน นักเรียน จำนวน 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 3.5 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสะท้อนผลการทดลองใช้รูปแบบ ฯ จากประชุมเพื่อสะท้อนผลการใช้รูปแบบ ฯ เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2563 เพื่อนำไปปรับใช้ในปีการศึกษา 2564 เพื่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียนสู่การปฏิบัติ

ข้อที่ 4.1 ประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบ ฯ แหล่งข้อมูล ได้แก่ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารการประชุมชี้แจงการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 4.2 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 20 คน นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งหมด 231 คน ของโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 4.3 ความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 120 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 รวมจำนวน 146 คน ของโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ฉบับที่ 6 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับผู้ปกครองนักเรียน ฉบับที่ 7 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนบ้านอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ฉบับที่ 5 เท่ากับ 0.88 ฉบับที่ 6 เท่ากับ 0.89 ฉบับที่ 7 เท่ากับ 0.88

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอจุน อำเภอเชียงคำ และอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบ ฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักของการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหารคุณภาพ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
2. ผลพัฒนารูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และการยอมรับ อยู่ในระดับมาก
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 2 ด้าน สูงขึ้นก่อนการใช้รูปแบบ ฯ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
4. ผลประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ทั้งค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีการศึกษา 2563 และค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และผลการประเมินสมรรถนะของครู มีสมรรถนะหลังการใช้รูปแบบ ฯ สูงขึ้น ทั้ง 2 ด้าน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบ ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
5. ผลการประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. แนวคิดการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ฯ จากผลการวิจัยตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า คิดค้น อย่างเป็นระบบ น่าเชื่อถือ มีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิตเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงาน ระบบบริหารจัดการ หรือ “นวัตกรรม” และทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่เพื่อพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2553, น. 9-11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งผลการศึกษา จะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือ

ตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ

2. การพัฒนาได้รูปแบบฯ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหาร องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ พบว่า มีความถูกต้องและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และผลการยอมรับรูปแบบฯ ด้านความสะดวกต่อการใช้งาน (Perceived ease of use) และด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived usefulness) ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก รูปแบบการบริหารผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทั้งสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน สอดคล้องกับ สมกิต บัญยะโพธิ์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษา และ สมมาตร รัตน์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่อการใช้รูปแบบฯ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มสมรรถนะของครูทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน สู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพให้กับตนเองเกิดผลพลอยได้คือการเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น แต่คุณภาพผู้เรียนบางโรงเรียนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับรูปแบบฯ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นการทดสอบรูปแบบฯ ว่ามีความยืดหยุ่น และมีความเหมาะสมกับการนำสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Eisner (1976, pp. 192-193) ได้เสนอแนวคิดการทดสอบรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบการทดสอบรูปแบบนั้นจะเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน และนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

4. ประเมินผลการใช้รูปแบบฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ทั้งค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีการศึกษา 2563 และค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และผลการประเมินสมรรถนะของครู ในภาพรวมทั้งโรงเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีสมรรถนะหลังการใช้รูปแบบฯ สูงขึ้น ทั้งใน 2 ด้าน ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบฯ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารได้ใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู มีผู้บริหารเป็นผู้นำพาครูทำตั้งแต่ค้นหาปัญหาของผู้เรียน วิเคราะห์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในขั้น Plan ร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียน ในขั้น Do และสะท้อนคิดจากการเปิดชั้นเรียนในขั้น See กอปรกับผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับ มนตรี แยมกสิกร (2559) ได้กล่าวว่า การเริ่มต้นของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญมากที่จะทำให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ

5. ผลการประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบฯมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนารูปแบบฯ ครอบคลุมขั้นโดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหาร การพัฒนารูปแบบการทดลองใช้รูปแบบ การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และประเมินรูปแบบ จึงทำให้รูปแบบ ฯ มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ พัทยา ชนะพันธ์ (2561) ได้วิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย ไปใช้ภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ (Relationship and Network) ผู้บริหารจะต้องปรับพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ การสร้างพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน (Areas of Practice) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมและดึงศักยภาพครูต้นแบบที่เกษียณอายุราชการ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการเปิดชั้นเรียนและสะท้อนคิดผลการสังเกตชั้นเรียน และการสร้างภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการกำหนดแนวทาง กำหนดรูปแบบการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาได้

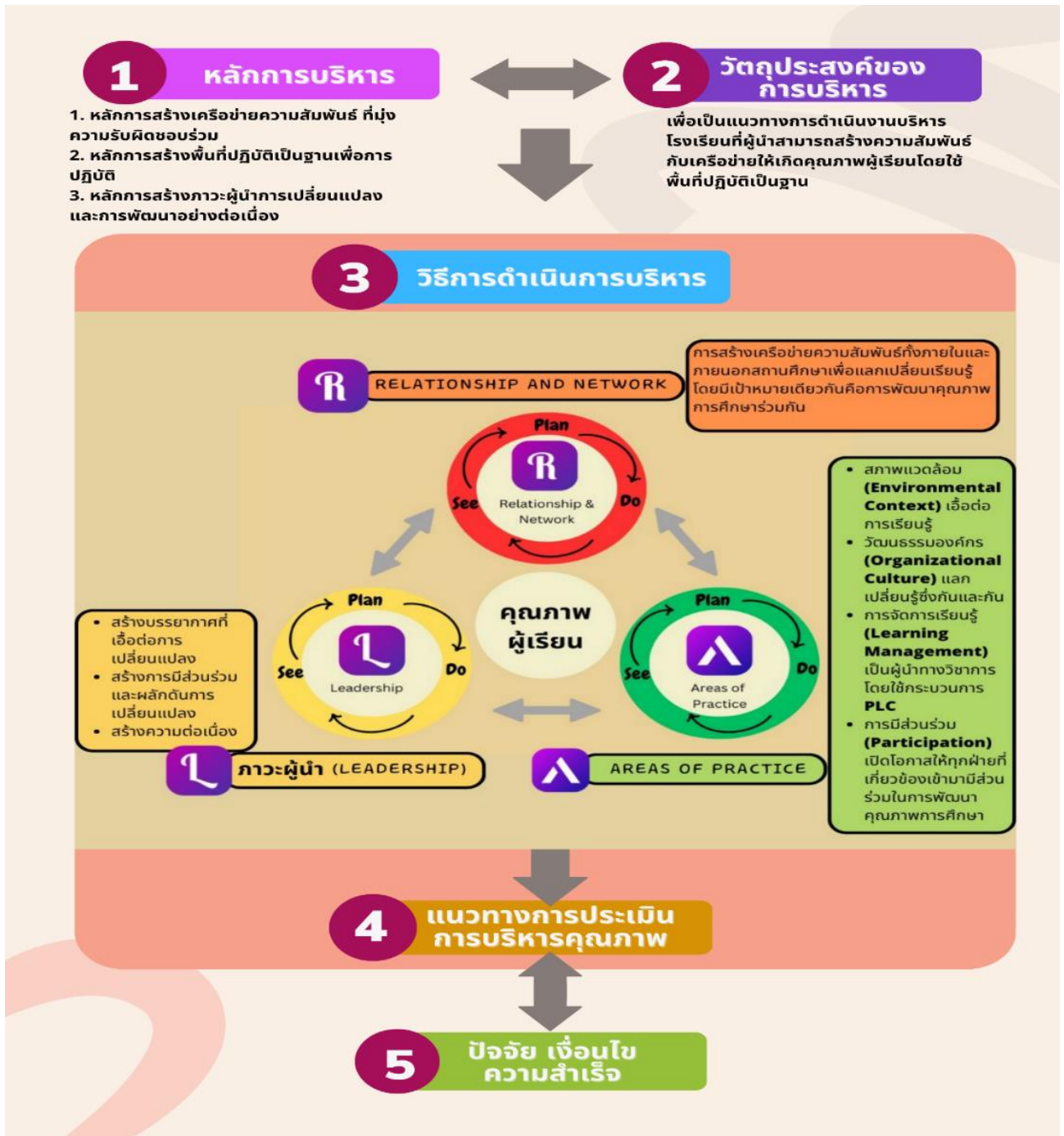
2. ข้อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมและสนับสนุนนักการศึกษา คือ ศึกษานิเทศก์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีเวทีให้ผู้บริหารได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งเขตพื้นที่ เพื่อให้นำไปสู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณลักษณะพิเศษโดดเด่น ด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พื้นที่เป็นฐานเน้นให้ความสำคัญและเชื่อมั่นกับศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืน ตอบสนองตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดย ใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ไปใช้พัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร และครูที่มีบริบท และขนาดใกล้เคียง ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้รูปแบบ นี้ เหมาะสมกับ โรงเรียนอื่นๆ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่



ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ข่าวสด. 360 องศา. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/360guidelines-developing-quality/>
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนวัดวังเปิด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920536.pdf
- พัทธยา ชนะพันธ์. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- มนตรี แยมกสิกร. (2559). ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ: ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู Professional Learning Community: Challenges in Self – Development of Teachers. ใน การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2564). กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงใน 8 ขั้นตอน. สืบค้นจาก <https://drpiyanan.blogspot.com/>
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2563). การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแมงมณี.
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยบูรพา สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920536.pdf
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2(4) : 3.
- วาสนา ชูแสง. (2557). การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สืบค้นจาก <http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/160>
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1-7.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมาพร ถิรยรัตน์. (2560). รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา. วารสารสุทธิปริทัศน์. 31(100), 261-273.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาพะเยา เขต 2. (2564). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาพะเยา เขต 2. พะเยา: สำนักงานฯ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง
จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้นจาก
<https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>
- สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2563). ประเมินภายนอกรอบ 4.
สืบค้นจาก <https://www.onesqa.or.th/>
- สุเทพ พงษ์ศรีพัฒน์. (2556). องค์ประกอบของโรงเรียนที่ดี. สืบค้นจาก <http://suthep.crru.ac.th/>
- _____. (2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. สืบค้นจาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1788286>
- อธิคุณ สิ้นธนาปัญญาม อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ม ราชันย์บุญธิมา, และวีระ สุภากิจ. (2563). การบริหาร
ความสุขในสถานศึกษา. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUthiparithatJournal/article/>
- อำรุง จันทวานิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ: พริก
หวานกราฟฟิค.
- Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in
Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Evaluation or Education*, 10(1), Unpaged.

การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อม
เมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี
Encouraging Teamwork Behavior with Cooperative Learning in a Metaverse
Environment for Mathayomsuksa 4 Students at Phadungnaree School

ชนกันต์ ทิพย์โภชนา¹ ประวิทย์ สิมมาทัน² ทรงศักดิ์ สองสนธิ³
Chanakan Thippachana¹ Prawit Simmatun² Songsak Songsanit³

¹นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิตศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Master student in Bachelor of Education Computer Education, Rajabhat Mahasarakham

²⁻³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer of Bachelor of Education Computer Education, Rajabhat Mahasarakham.

Corresponding Author, e-mail: 648010080101@rmu.ac.th

(Received: 27 June 2023, Revised: 22 July 2023, Accepted: 27 July 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการทำงานเป็นทีม โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกอนุทิน 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม 4) แบบประเมินการทำงานเป็นทีม และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ได้สร้างประสบการณ์และสร้างพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการรับผิดชอบหน้าที่การทำงานเป็นทีม 2) พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.45) 3) พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมนักเรียนในส่วนของประเมินตนเองมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.28) และประเมินทีมมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.34) 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม, สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the encouragement of teamwork through cooperative learning in a metaverse environment; 2) to study teamwork behavior; and 3) to study satisfaction at work as a team. The target group was 38 Mathayomsuksa 4 students of Phadungnaree School in the second semester of the academic year 2022. The research tools were 1) a learning management plan, 2) a teamwork behavior observation form, 3) a teamwork estimate form, 4) a learning diary, and 5) a satisfaction questionnaire. There are two types of data analysis: 1) Qualitative data analysis; 2) Quantitative data analysis. The results showed that 1) learning management created experience and 2) teamwork behavior. 2) From the observation of students showing consistent teamwork behavior ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.45) 3) Assessment of consistent student teamwork behavior shows both self-estimated ($\bar{X} = 2.91$, = 0.28) and team-estimated ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.34) the highest scores. 4) Students were satisfied with learning activities at the highest level ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.34).

Keywords: Teamwork behavior, Metaverse, leaning in metaverse, cooperative learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2562) ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้อาจเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การทำงานร่วมกันในองค์กรใหญ่จำเป็นต้องมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการติดต่อสื่อสาร มอบหมายงาน และจัดการหน้าที่ของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และจุดประสงค์ของทีมที่ได้วางเอาไว้ การทำงานเป็นทีมนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญขององค์กรเมื่อบุคลากรร่วมมือร่วมใจกันจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานส่งเสริมกระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมาย ที่วางไว้อีกทั้งการทำงานเป็นทีมยังช่วยให้เราได้ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ จากสมาชิกในทีมที่มีทักษะ ประสบการณ์ที่หลากหลายซึ่งอาจทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรม ในองค์กรเพิ่มขึ้นด้วย (Siriraj_KM, 2020) ดังนั้น การทำงานร่วมกันเป็นทีม ถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการหนึ่ง ที่จำเป็นสำหรับเด็กและ เยาวชน การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม จะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้ และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคม ต่อไป (ทิศนา แคมมณี, 2554) การทำงานร่วมกัน เป็นการระดมความสามารถ และสติปัญญาที่แตกต่าง กันของแต่ละบุคคลให้มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้เกิดเป็นความคิดที่กว้างขวางรอบคอบ และเมื่อนำมา ประสานกันอย่างเหมาะสมก็จะช่วยให้การทำงานที่ต้องใช้ความสามารถที่หลากหลายดำเนินไปได้ด้วยดี

โรงเรียนผดุงนารีเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบสหศึกษาซึ่งมีการจัดกิจกรรมตามนโยบาย เน้นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริม สถานศึกษาให้ยกระดับให้สูงขึ้น และการบริหารและจัดการศึกษาโดยยึดโรงเรียนเป็นฐานตามภารกิจ การกระจายอำนาจ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสัมพันธภาพอันดีในการปฏิบัติงาน (โรงเรียนผดุงนารี, 2565) ซึ่งในแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนผดุงนารี จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบการสอนในภาคเรียนที่ 1/2565 พบว่า นักเรียนขาดทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับความสนใจของ นักเรียนซึ่งเป็นแบบบรรยายประกอบการสาธิต และใช้สื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วม และสื่อการเรียนรู้ ที่น่าสนใจนั้นมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ และการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในเวลาและนอกเวลาอีกทั้งการ ติดต่อสื่อสาร กับครูในการให้คำแนะนำ และการแก้ปัญหการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมการทำงานเป็นทีมมีหลายวิธีการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือ ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใน แต่ละกลุ่ม ร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมหรือภาระงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน ดังนั้น การประยุกต์ใช้ กิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ฝึกให้นักเรียนมี ภาวะผู้นำ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคที่จี้ที ทีมเกมทัวรนาเมนต์ เพื่อกระตุ้น การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอีกด้วย อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพื้นที่องค์ประกอบในการทำงานหรือ แสดงออกทางความคิดเห็นและการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้ ภายใต้อวกาศแวดล้อมเมตาเวิร์ส (Metaverse) หรือชื่อไทยว่า จักรวาลนฤมิต ซึ่งเป็นการสร้างภาพและ

สถานที่ขึ้นในโลกดิจิทัลในรูปแบบภาพ 3 มิติ เพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้าไปอยู่ในโลกเสมือนจริง (ซัชชญา อังคุลี, 2564) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับความสนใจในด้านเทคโนโลยีของนักเรียน และมีความสะดวกในการดำเนินการสอนแบบร่วมมือ จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (Ricoh, 2020) และเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ได้การพัฒนาของเทคโนโลยีนั้นก้าวล้ำไปมากในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการสื่อสาร โดยเมตาเวิร์ส เป็นการสร้างเทคโนโลยีใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อผู้คนเข้าด้วยกัน มีโปรแกรมที่สามารถนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนภายในโลกเสมือน อีกทั้งยังเป็นการเปิดประสบการณ์ให้ผู้ใช้ได้ทดลองเข้าไปสำรวจการทำงาน และการใช้งานเมตาเวิร์สได้อีกด้วย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้จำลองพื้นที่การทำงานเป็นทีมขึ้นมาในแต่ละทีม และให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมได้

จากความสำคัญของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส ซึ่งเป็นการวิจัยแบบปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมของการทำงานเป็นทีม และยังสามารถเรียนผ่านเทคโนโลยีของเมตาเวิร์ส ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

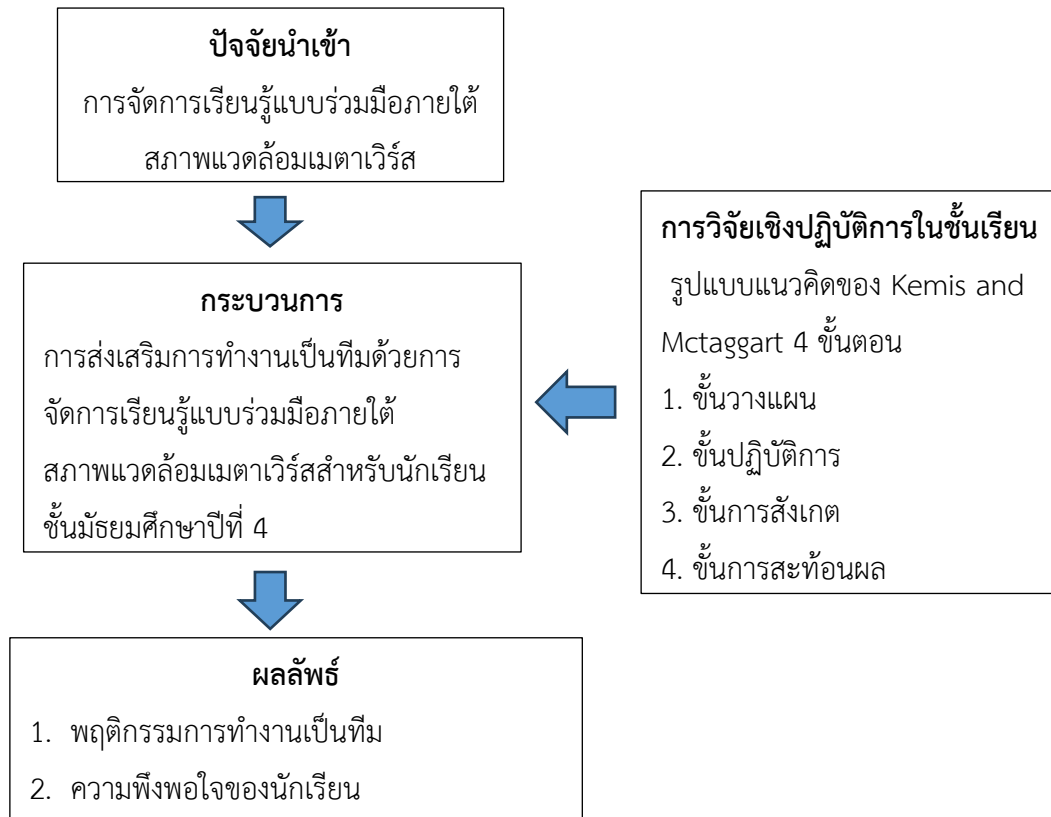
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปฏิบัติการการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นิยามศัพท์

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส คือ การจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นในเมตาเวิร์ส
2. พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม คือ พฤติกรรม หรือสิ่งที่นักเรียนแสดงออกมาในลักษณะที่เป็นการช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมที่กำลังทำกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ วัดโดยแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้สอนเป็นคนประเมิน และแบบประเมินพฤติกรรมที่นักเรียนประเมินให้ตนเอง และสมาชิกของทีม
3. ความพึงพอใจที่มีต่อการทำงานเป็นทีม คือ ความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม วัดโดยแบบทดสอบความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988) ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) โดย การวิจัยการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารีมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนผดุงนารี จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2) จัดการเรียนรู้โดยใช้การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้ สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส โดยมีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม และแอปพลิเคชันที่ใช้ อุปกรณ์ วิธีใช้งาน การแบ่งกลุ่มนักเรียน และจัดการเรียนรู้

3) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระหว่างจัดการเรียนรู้ และบันทึก ข้อมูล

4) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้อย่างส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส

5) ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้ลงในแบบสัมภาษณ์

6) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติในลำดับต่อไป

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส

2. แบบประเมินการทำงานเป็นทีม

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

4. แบบสัมภาษณ์

5. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างปฏิบัติการการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความแล้วรายงานในรูปแบบของการบรรยาย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าระดับการทำงานเป็นทีม โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลผลวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจาก คะแนนค่าเฉลี่ยของช่วงระดับคะแนน 3 ระดับ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นบางครั้ง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นนาน ๆ ครั้ง

2.2 แบบประเมินการทำงานเป็นทีมของนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินการทำงานเป็นทีมของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าระดับการทำงานเป็นทีมโดยคำนวณ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ยของช่วงระดับคะแนน 3 ระดับ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นบางครั้ง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง เกิดพฤติกรรมขึ้นนาน ๆ ครั้ง

2.3 แบบวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังสิ้นสุดการวิจัย นำข้อมูลมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ยของช่วงระดับคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการจัดการเรียนรู้และสังเกตการสอนปฏิบัติการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่หนึ่ง เรื่อง การแก้ปัญหาและขั้นตอนวิธีในคาบเรียน โดยก่อนเริ่มทำกิจกรรมผู้วิจัยได้มีการจัดเตรียมสภาพห้องเรียนให้พร้อมต่อการจัดกิจกรรม เมื่อนักเรียนเข้าสู่ห้องเรียนผู้วิจัยจึงได้เริ่มดำเนินการปฏิบัติการตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้และสามารถรายงานผลของการสังเกต โดยมีผลดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้สอนเกริ่นนำเรื่องที่จะสอน ใช้คำถามในการกระตุ้นความสนใจและทบทวนความรู้นักเรียน จากนั้น ถามนักเรียนเกี่ยวกับเมตาเวิร์สว่านักเรียนมีความรู้หรือความเข้าใจว่า เมตาเวิร์สคืออะไร? พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วอธิบายนักเรียนเกี่ยวกับเทคโนโลยีเมตาเวิร์สว่าคืออะไร และให้นักเรียนลองเข้าใช้งานเมตาเวิร์ส จากนั้นนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนในรูปแบบสไลด์บนเมตาเวิร์ส

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดทีม

ผู้สอนจะจัดทีมให้นักเรียน ทีมละ 5 – 6 คน แบบคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน ในอัตราส่วน 1: 2: 2 ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกในห้องเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4/2 มีทั้งหมด 38 คน แบ่งออกทั้งหมด 6 ทีม 4 ทีม มีสมาชิก 5 คน และ 2 ทีม ที่มีสมาชิก 6 คน

ขั้นที่ 3 ขั้นเกม

ผู้สอนชี้แจงเนื้อหาที่จะใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วให้สมาชิกในทีมของนักเรียนแบ่งเนื้อหาที่จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามหัวข้อของตนเองแล้วนำมาอภิปรายให้กับสมาชิกในกลุ่มตัวเองฟัง โดยมีผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม จากนั้นบันทึกผลของการทำงานเป็นทีม

ขั้นที่ 4 แข่งขัน

ผู้สอนเป็นกรรมการในการแข่งขันเกมทางวิชาการเรื่อง การแก้ปัญหาด้วยคอมพิวเตอร์พร้อมกันทุกกลุ่ม นักเรียนแต่ละทีมทำการแบ่งหน้าที่ในการค้นคว้าหาข้อมูลและช่วยเหลือแบ่งปันความรู้ให้กัน แล้วทำตอบคำถามบนเมตาเวิร์ส เมื่อตอบคำถามครบทุกข้อแล้วให้นำคะแนนของตัวเองที่ได้มารวมกับสมาชิกในทีม เพื่อเปรียบเทียบคะแนนรวมของทีมกับทีมอื่น ๆ แล้วหาผู้ที่มีคะแนนสูงสุด ในเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 5 ขึ้นยอมรับและความสำเร็จของทีม

ผู้สอนสรุปความรู้ที่ได้จากบทเรียน แล้วให้นักเรียนร่วมกันสรุปและประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมขณะเรียน ผู้สอนทำการประกาศผลการจัดกิจกรรมของทีม และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงแบบสัมภาษณ์เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียน ทำแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองในเชิงรายละเอียดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาโดยนักเรียนจะเป็นผู้บันทึกข้อมูลด้วยตัวเอง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่มีความน่าสนใจ สรุปโดยรวมได้ดังนี้

จากการปฏิบัติการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนผดุงนารี และรวบรวมข้อมูลด้วยการ นักเรียนหลายคนมีกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และได้มีการทำกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอีกด้วย

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนโดยจะสังเกตในระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆทั้งหมดสามด้านได้แก่ ด้านบทบาทในการทำงานเป็นทีม ด้านกระบวนการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีม โดยมีผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

ด้านการประเมิน	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านบทบาทในการทำงานเป็นทีม			
1. สมาชิกในทีมรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
2. สมาชิกในทีมเสนอความคิดในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการทำงานของทีม	2.50	0.55	สม่ำเสมอ
3. สมาชิกทีมเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	2.67	0.52	สม่ำเสมอ
เฉลี่ยด้าน	2.67	0.49	สม่ำเสมอ
ด้านกระบวนการทำงาน			
4. มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันในทีม	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
5. สมาชิกในทีมเสนอความคิดในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการทำงานของทีม	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
6. สมาชิกทีมเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
เฉลี่ยด้าน	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีม			
7. มีการให้ความร่วมมือกับทีมอย่างเต็มที่	2.67	0.52	สม่ำเสมอ
8. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเพื่อความสัมพันธ์ที่ดี	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
9. มีการกล่าวคำชมเชยเพื่อนสมาชิกในทีมเมื่อผลงานประสบความสำเร็จตามแผน	2.83	0.41	สม่ำเสมอ
เฉลี่ยด้าน	2.78	0.44	สม่ำเสมอ
เฉลี่ยรวม	2.76	0.45	สม่ำเสมอ

จากตารางที่ 1 จากนักเรียน 38 คน จำนวน 6 กลุ่ม คะแนนของแบบทดสอบแต่ละข้อเต็ม 3 พบว่าโดยรวมระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับเกิดพฤติกรรมขึ้นอย่างสม่าเสมอ ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.45)

ผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้น นักเรียนจะต้องประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยข้อคำถามในการประเมินจะแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทีมของนักเรียนเองโดยให้นักเรียนประเมินตนเองจำนวน 6 ข้อ และตอนที่ 2 คำถามประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของทีมตนเองจำนวน 6 ข้อ ซึ่งมีการประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม (แบบประเมินตนเอง)

พฤติกรรมตนเองในการทำงานเป็นทีม	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	2.92	0.27	ดีมาก
2. ฉันแชร์ความรู้และคำตอบให้กับสมาชิกในทีม	2.89	0.31	ดีมาก
3. ฉันถามคำตอบกับสมาชิกอื่นๆเมื่อเวลาที่ไม่เข้าใจบางอย่าง	2.84	0.37	ดีมาก
4. ฉันช่วยเหลือสมาชิกอื่นๆเมื่อพวกเขามีปัญหา	2.92	0.27	ดีมาก
5. ฉันพยายามสร้างความรู้สึกที่ดีแก่สมาชิกในทีม	2.82	0.31	ดีมาก
6. ฉันพยายามค้นหาคำตอบเมื่อฉันไม่เห็นด้วยกับคนอื่น	2.97	0.16	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	2.91	0.28	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยรวมการแสดงระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.28) ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฉันพยายามค้นหาคำตอบเมื่อฉันไม่เห็นด้วยกับคนอื่น ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.16) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ฉันถามคำตอบกับสมาชิกอื่นๆเมื่อเวลาที่ไม่เข้าใจบางอย่าง ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.37)

ตารางที่ 3 ผลการประเมิน พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม (แบบประเมินทีม)

พฤติกรรมของสมาชิกในทีมในการทำงานเป็นทีม	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. พวกเรารับฟังความรู้ และความคิดเห็นของสมาชิกในทีม	2.95	0.23	ดีมาก
2. พวกเราช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรม	2.92	0.27	ดีมาก
3. เมื่อมีประเด็นที่เกิดจากการไม่เห็นด้วยพวกเราจะแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้นด้วยความสุภาพ	2.82	0.39	ดีมาก
4. พวกเรามักจะมีการลงความเห็นอย่างเป็นเอกฉันท์	2.79	0.41	ดีมาก
5. พวกเรามีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการทำงานเป็นทีม	2.68	0.47	ดีมาก
6. พวกเรามีการบริหารเวลาในการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	2.92	0.27	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	2.85	0.34	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยร่วมกันแสดงระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.34) ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พวกเรารับฟังความรู้ และความคิดเห็นของสมาชิกใน

ทีม ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.23) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พวกเรามีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.47)

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส ในการจัดการเรียนรู้ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้จึงได้ทำการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนจำนวน 38 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สโดยแบ่งออกเป็น 20 ข้อ 3 ด้าน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
1. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.87	0.34	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	4.92	0.27	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น	4.89	0.31	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	4.95	0.23	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.79	0.41	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.76	0.43	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้รู้ขั้นตอนและวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.97	0.16	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความท้าทายทำให้ยากค้นหาคำตอบเฉลี่ยด้าน	4.92	0.27	มากที่สุด
	4.88	0.30	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียน			
9. บรรยากาศในการเรียน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.87	0.34	มากที่สุด
10. บรรยากาศในการเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและทีม	4.79	0.41	มากที่สุด
11. บรรยากาศในการเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.82	0.39	มากที่สุด
12. บรรยากาศในการเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	4.84	0.37	มากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
13. บรรยากาศในการเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	4.95	0.23	มากที่สุด
14. บรรยากาศในการเรียนช่วยเพิ่มพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานร่วมกัน	4.97	0.16	มากที่สุด
เฉลี่ยด้าน	4.87	0.32	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
15. การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.79	0.41	มากที่สุด
16. การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นานขึ้น	4.66	0.48	มากที่สุด
17. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง	4.84	0.37	มากที่สุด
18. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปประยุกต์กับวิชาอื่นได้	4.71	0.46	มากที่สุด
19. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม	4.89	0.31	มากที่สุด
20. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำไปใช้กับการแข่งขันที่เป็นทีมได้	4.82	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ยด้าน	4.79	0.40	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.85	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.34) แบ่งรายด้านเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1. ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.30) 2. ด้านความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.32) 3. ประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.40)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในแบบสัมภาษณ์ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่สม่ำเสมอ มีการช่วยเหลือกันและกัน มีกระบวนการการทำงานเป็นระบบนักเรียนทุกคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมาจากการแบ่งปันหน้าที่ภายในกลุ่ม ซึ่งการจัดการเรียนรู้

แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สนั้น นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มีการพูดคุยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมเคารพกัน และกันภายในกลุ่มนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เนื่องจากแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สมอบความรู้สึกล้ำกับเกมให้นักเรียนจึงทำให้นักเรียนรู้สึกเหมือนกำลังเล่นเกม และเรียนรู้ไปด้วย มีการช่วยกันออกแบบชิ้นงาน และตอบคำถาม ซึ่งทุกคนในทีมจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยเน้นการทำงานเป็นทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกันวางแผนศึกษาหาความรู้ตามกติกาของกลุ่มเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ไปด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระวัฒน์ หัสโก. (2558). ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือกับเทคนิค TGT ซึ่งเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมเข้ามาช่วยให้นักเรียนมีการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนมีการให้ความช่วยเหลือกันมีการเคารพกติกาของกลุ่ม มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ

2. พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยรวมนั้นเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยทั้งพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในด้าน บทบาทหน้าที่ในการทำงานเป็นทีม สมาชิกในทีมมีความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและมีการเสนอความคิดเห็น การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการทำงานของ ทีม ด้านกระบวนการทำงาน สมาชิกในทีมมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันในทีมสมาชิกคนอื่น ๆ เสนอความคิดเห็นในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาของทีม ซึ่งสมาชิกในทีมก็จะเคารพยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีม มีการแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้ความร่วมมือกันภายในทีมอย่างเต็มที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ระหว่างสมาชิกภายในทีมมีการกล่าวคำชมเชยแก่เพื่อนๆในทีมเมื่อผลงานมีความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ ซึ่งนักเรียน มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี ด้วยการที่สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สเปรียบเสมือนกับการเล่นเกมของนักเรียน และยังมีการแข่งขันตอบคำถามวิชาการซึ่งเป็นเกมที่จัดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สทำให้สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนาภรณ์ บุญเลิศ. (2561) ที่มีการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมซึ่งจากการจัดการเรียนรู้นั้นทำให้นักเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันแชร์ความรู้ให้กัน มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบนักเรียนทุกคนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตัวเอง และทำงานร่วมกับทีมให้บรรลุเป้าหมาย หรือการตอบคำถาม จากการประเมินการทำงานเป็นทีมที่ประเมินตัวนักเรียนเองก็มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสม่ำเสมอ นักเรียนมีความพยายามที่จะค้นหาคำตอบเมื่อไม่เห็นด้วยกับคำตอบของสมาชิกคนอื่นในทีม อีกทั้งยังรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆเมื่อพวกเขามีปัญหา เมื่อค้นหาข้อมูลไม่พบก็จะถามกับสมาชิกอื่นๆ เพื่อขอความช่วยเหลือให้ช่วยกันหาเป็นการแบ่งปันความรู้และคำตอบให้กับสมาชิกไปด้วยในตัว อีกทั้งยังเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในทีมอีกด้วย ในส่วนของการประเมินการทำงานเป็นทีมโดยตัวนักเรียนประเมินให้ทีมตนเอง มีผลลัพธ์คือพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่สม่ำเสมอ แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมภายในกลุ่ม ว่านักเรียนมีการรับฟังความรู้และความความคิดเห็นของสมาชิกในทีมคนอื่นๆ อีกทั้งยังมีการบริหารเวลาในการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทุกคนในกลุ่ม ก็จะช่วยกันแสดงความคิดเห็นต่างๆในขณะดำเนินกิจกรรม และเมื่อมีประเด็นที่เกิดขึ้น

จากการ ที่มีความเห็นไม่ลงรอยกันก็จะแสดงความเห็นในประเด็นนั้นด้วยความสุภาพ จึงทำให้มีการลงความเห็นกันอย่างเป็นเอกฉันท์ เพื่อไม่ให้เกิดการทะเลาะกันภายในทีม และสมาชิกแต่ละคนภายในทีมมีการกำหนดบทบาทแบ่งงานและหน้าที่ให้กันภายในทีม ทำให้ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารีสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมให้กับกลุ่มเป้าหมายได้มีการช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีม และสนับสนุนเป็นกำลังใจให้กันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระพงศ์ โสภาน (2560) โดยใช้การเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวิทยาลัยกุฎ พบว่าการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT ที่เป็นหนึ่งในรูปแบบเป็นการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มสูงขึ้น ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดกระบวนการกลุ่ม การจัดกิจกรรมเล่นเกม เพื่อเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันพร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นรวมทั้งใช้สื่อการสอนต่างๆ ที่เพิ่มความสนใจ ให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย จนส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 38 คน มีการประเมินแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้วยกันดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านความพึงพอใจในบรรยากาศในการเรียน 3) ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ เฉลี่ยทั้ง 3 ด้านรวมกันอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียน รู้สึกว่าการเรียนภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณซึ่งเป็นวิชาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ ภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์สยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สามารถค้นคว้าหาข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในโลกเมตาเวิร์สได้ การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความรู้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีม สอดคล้องกับ วัชรารัตนศรี (2561) ที่กล่าวว่าความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการปฏิบัติงานนั้นๆ หากเป็นไปในทางบวกจะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จะมีการสละอุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ปฏิบัติงานเป็นไปในทางลบ จะมีผลทำให้เกิดความไม่พอใจต่อการปฏิบัติงานขาดความกระตือรือร้นปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ สร้างทักษะในการทำงาน และเรียนรู้เป็นทีม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาหรือผู้ที่สนใจ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรมีการพัฒนาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างสมาชิกในทีมของนักเรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพิ่มเติม
 - 2.2 ควรศึกษาความต้องการในการพัฒนาการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง

- ชัชชญา อังคูลี. (2564). *Metaverse คืออะไร เกี่ยวข้องอย่างไรกับโลกการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัล*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 14 ธันวาคม 2565). จาก <https://www.efinancethai.com/LastestNews/LatestNewsMain.aspx?release=y&ref=M&id=dGNBeTFPb1hSZUU9>.
- ชัยวัฒน์ ดุงศรีแก้ว. (2543). *ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แหมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธา.
- ธนาภรณ์ บุญเลิศ. (2561). *การส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ร่วมกับเว็บไซต์สนับสนุนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีระวัฒน์ หัสโก. (2558). *การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบรบือวิทยาคาร*. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- โรงเรียนผดุงนารี. (2565). *ประวัติโรงเรียนผดุงนารี*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 20 ธันวาคม 2565). จาก <http://www.phadungnaree.ac.th/school/index.php/2020-01-02-08-32-24/2-uncategorised/2-2020-01-02-08-31-10>.
- วัชร รัตนศรี. (2561). *การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Web Based Learning ที่เหมาะสมกับรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อิสระพงศ์ โสภานไฮ. (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยใช้การเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. Victoria: Deakin University.
- Ricoh. (2020). *ยกระดับประสิทธิภาพการทำงานด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีและพนักงาน*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 15 มกราคม 2566). จาก <https://www.ricoh.co.th/features/increase-productivity-with-technology-employee-partnerships>.
- Siriraj_KM. (2020). *การสร้างทีมให้มีประสิทธิภาพ*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566). จาก www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/kmexperience/kmarticle/15325/.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา
ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร

Strategic management that affects quality assurance standards for
educational institution management of the Office of Non-Formal Education
and Informal Education, Bangkok

อรัทัย ฤทธิพิศ^{1*} สมชัย พุทธา² ธิติพัฒน์ หิรัญนิธิอำรง³

Orathai Rittitit^{1*} Somchai Phutta² Thitipat Hirannithithamrong³

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

Master of Education Education Administration Krirk University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

Lecturer of the Master of Education Program Education Administration Krirk University

Corresponding Author, e-mail: Orathai.rit127@gmail.com

(Received: 26 July 2023, Revised: 13 August 2023, Accepted: 19 August 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และ3) ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 เขต โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และครูกศน.ตำบล รวมทั้งสิ้น จำนวน 352 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติทดสอบถ้อยพหุคูณที่มัยนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผลวิจัยพบว่า

1.ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการควบคุมกลยุทธ์ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ และ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ตามลำดับ

2. ระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่

เน้นการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก และการส่งเสริมสนับสนุน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

3. การจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเขียนเป็นสมการถดถอย คือ สมการพยากรณ์มาตรฐาน $\hat{Z}_{tot}$
 $= .327 (Z_5) + .298 (Z_4) + .159 (Z_3) + .104 (Z_2) + .081 (Z_1)$

คำสำคัญ: การจัดการเชิงกลยุทธ์, มาตรฐานการบริหารจัดการ, การประกันคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the strategic management level of the Office of Non-Formal Education Promotion and Bangkok Independent Education, 2) to study the quality assurance standards of school management of the Office of Non-Formal Education Promotion and Bangkok Free Education, and 3) to study the strategic management that affects the quality assurance standards of school management of the Office of Non-Formal Education Promotion and Independent Education, Bangkok. The sample groups include the Non-Formal Education and Independent Education Center under the Office of Non-Formal Education and Independent Education, Bangkok. There are 44 districts with informants consisting of school administrators and teachers. The research instrument was a 5-level rating scales questionnaire applied to the concept of Likert. The statistics used in the data analysis were basically statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression test statistics of Enter , which were statistically significant at .01

The results of the research showed that:

1. The overall level of strategic management is at a high level. When considering each side, it was found that on a large scale in all aspects as well, in descending order of average. As follows: Environmental analysis Implementation of strategies, strategy control, strategy formulation and organizational direction respectively.

2. The overall quality assurance standard for school management is at a high level. Considering each aspect in descending order of average, the management of educational institutions emphasizes the highest level of participation. Secondly, the quality assurance system of educational institutions is at a high level and the promotion and support for the creation of learning societies is at a high level.

3. Strategic management affects the quality assurance standards of school management. statistically significant at the level of .01, written as a regression equation as follows : Standard predicting equation $\hat{Z}_{tot} = .327 (Z5) + .298 (Z4) + .159 (Z3) + .104 (Z2) + .081 (Z1)$

Keywords : Strategic Management, Management Education Standards, Educational Quality Assurance

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จึงได้เสนอแนวทางส่งเสริมการพัฒนาทุนทางสถาบันของประเทศ โดยพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัยเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมมีความยืดหยุ่นและการปฏิบัติงานมีความเชื่อมโยงจากส่วนกลางลงสู่ภูมิภาคและสู่ระดับท้องถิ่นได้อย่างมีบูรณาการและมีประสิทธิภาพในการนี้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดแผนแม่บทประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตโดยมีแผนย่อยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนได้แก่แผนย่อยประเด็นการพัฒนา การเรียนรู้ และแผนย่อยประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงานรวมถึงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา นโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและนโยบายเร่งด่วนเรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ตลอดจนแผนพัฒนาประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) นโยบายและแผนระดับชาติ และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ขึ้นเพื่อมุ่งให้หน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนต่าง ๆ สำนักงาน กศน. เป็นหน่วย งานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้กับผู้รับบริการโดยได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 กศน.เพื่อประชาชน "ก้าวใหม่: ก้าวแห่งคุณภาพ" ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้คุณภาพ 2) ด้านการสร้างสมรรถนะ และทักษะคุณภาพ 3) ด้านองค์กรสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้คุณภาพ 4) ด้านการบริหารจัดการคุณภาพ (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงาน กศน., 2565) ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นงานที่มี

ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นกลไก สำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจให้ผู้รับ บริการทาง การศึกษาว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนดผู้เรียนมีความรู้ ความ สามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดและที่เป็นไปตามที่สังคมต้องการ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้อำนาจ บริหารจัดการโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจให้ทุกคนร่วมรับผิดชอบการบริหาร โดย มุ่งหวังผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและเป็น รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ เนตรพัฒนา ยาวีราช (2556) ได้เสนอว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็น กระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าองค์การจะดำเนินตามกลยุทธ์นั้นให้เกิดประโยชน์แก่ เป้าหมายในระยะยาวต้องการกลยุทธ์ที่เหมาะสมและที่ดีที่สุดจะใช้ได้กับองค์การในระยะเวลาที่กำหนด เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปองค์การต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้เหมาะสมที่สุดและดีที่สุดในเวลา นั้น กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนด ทิศทางขององค์การ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมกลยุทธ์ หากมีการจัดการ เชิงกลยุทธ์ดังกล่าวแล้วสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ก็จะเกิดมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการของ สถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม 2) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 3) การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา 4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ 5) การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 6) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด 7) การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา 8) การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 9) การวิจัยเพื่อพัฒนาเพื่อการบริหาร จัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร มนัส (2559) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบ มีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี ผลวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งใน ภาพรวมและรายด้าน ประสิทธิผลของสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งในภาพรวมและรายด้านโดยมีระดับกลยุทธ์มี ค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี มี ความสัมพันธ์คล้อยตามกัน อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคู่ของความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของการศึกษาของสถานศึกษาด้านการบรรลุเป้าหมาย มี ความสัมพันธ์คล้อยตามกันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สูงกว่าด้านอื่น

สภาพปัญหาที่มีในรายงานการประเมินตนเองของสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพระ

นคร, 2564) ที่ผ่านมาพบว่าสถานศึกษาในสังกัด มีการรายงานข้อมูลที่ไม่พึงปรารถนา (weakness) จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลากรมีรายงานว่าขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน และบุคลากรบางกลุ่มงานไม่เพียงพอต่อปริมาณงานจนทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ว่าด้วยการพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา 2) ปัจจัยเรื่องงบประมาณ (Money) มีรายงานว่า งบประมาณในระยะเวลาในการจัดสรรล่าช้า และไม่เพียงพอ ไม่ทันต่อความต้องการในการใช้จ่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ว่าด้วยการส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ปัจจัยด้านวัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) ครุภัณฑ์บางส่วนสภาพค่อนข้างชำรุดทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ 4) ปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน (Method) พบว่าไม่มีการแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานการให้บริการ ทำให้ผู้รับบริการเกิดความไม่สะดวกเท่าที่ควร ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ว่าด้วยการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม 5) ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย (Structure/Policy) พบว่า หัวหน้างานตามโครงสร้างมีไม่เพียงพอทำให้ขาดการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพงานมากขึ้น และไม่มีคำสั่งปฏิบัติงานที่ชัดเจน และ คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ไม่มีการประชุม ทำให้ขาดการประสานงานและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ว่าด้วยการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครตามกรอบแนวคิดของเนตร์พัฒนา ยาวีราข (2552) ที่ได้เสนอว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นการสร้างกลยุทธ์จะต้องมีการรวบรวมความรู้สภาพแวดล้อม วิสัยทัศน์ และภารกิจที่สำคัญเมื่อนำองค์ประกอบเหล่านี้มาผสมผสานกันองค์การก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ในสภาพแวดล้อมของการแข่งขัน เมื่อได้นำเอากลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และเป็นงานที่มีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน การปฏิบัติเกี่ยวข้องกับเครื่องมือหลายชนิด หรือส่วนขององค์การหลายส่วนที่ต้องปรับกลยุทธ์ในการปฏิบัติเข้าหากัน ผู้นำที่เข้มแข็งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ในการนำเอากลยุทธ์ไปปฏิบัติ ตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Management) 5 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดทิศทางขององค์การ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การควบคุมกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชชากร พงศ์ทัตนา (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในอนาคต ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในอนาคตมี 5 องค์ประกอบที่มีการเชื่อมโยงเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1. การ

กำหนดวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย (1) ใช้เครื่องมือ/วิธีการ/เทคนิคที่หลากหลายในการกำหนดวิสัยทัศน์ (2) การบูรณาการการดำเนินงานกับต้นสังกัด/หน่วยงานอื่นในพื้นที่ตามหลักการมีส่วนร่วม (3) การเตรียมความพร้อมหน่วยงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางองค์กร และ (4) เน้นการดำเนินงานเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

2. การศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ประกอบด้วย (1) ใช้เครื่องมือศึกษาที่เหมาะสมและตรงตามระเบียบวิธีการใช้เครื่องมือ (2) ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และ (3) เตรียมความพร้อมของหน่วยงานก่อนศึกษา

3. การกำหนดกลยุทธ์ ประกอบด้วย (1) ใช้เครื่องมือ/วิธีการที่หลากหลายในการกำหนดกลยุทธ์ (2) ใช้การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (3) บูรณาการปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติพื้นที่ช่วยกำหนดกลยุทธ์ และ (4) เตรียมความพร้อมของหน่วยงานก่อนกำหนดกลยุทธ์

4. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ใช้เครื่องมือ/วิธีการ/เทคนิคที่หลากหลาย เพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (2) ใช้การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และ (3) เตรียมหน่วยงานให้พร้อมก่อนเริ่มดำเนินการตามกลยุทธ์

5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ประกอบด้วย (1) ใช้เครื่องมือ/วิธีการ/เทคนิคที่หลากหลายในควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (2) ใช้กระบวนการของแผนควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (3) กำหนดระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพเพื่อควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และ (4) ใช้การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมาควบคุมและประเมินกลยุทธ์ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ชนกพร มนัส (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี ผลวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ด้านกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กันสูง (0.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางถึงสูง (0.67 – 0.75) โดยเรียงตามลำดับ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด (0.75) รองลงมา (0.74) คือการบริหารอย่างมีส่วนร่วมด้านอิสระต่อความรับผิดชอบในงานและประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านกลยุทธ์ และความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด (0.67) คือการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความผูกพันกับประสิทธิผลด้านการศึกษาด้านกลยุทธ์

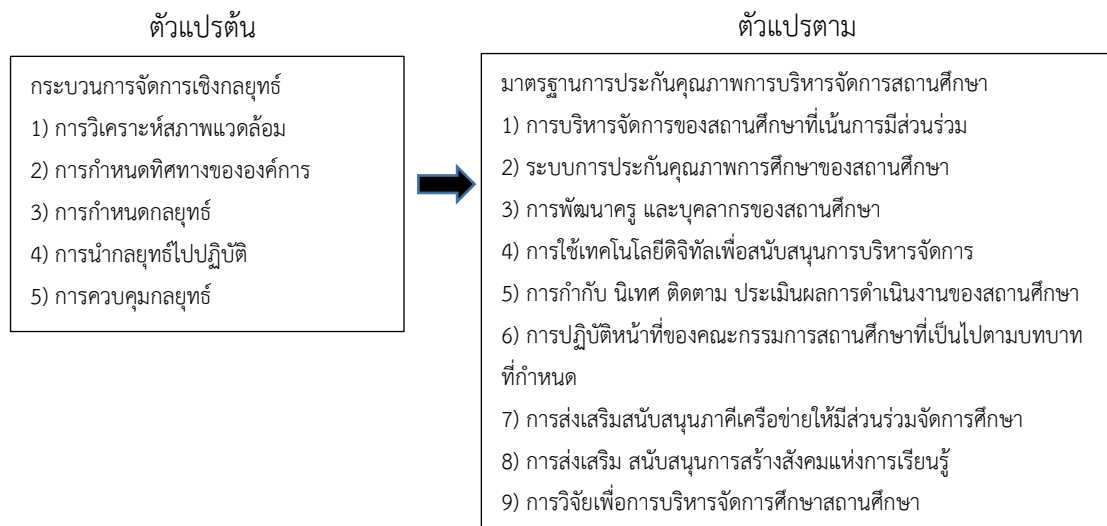
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 50 เขต โดยมี ผู้บริหารอำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู และ ครูกศน.ตำบล เป็นผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างกำหนดจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต จากการเปิดตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 เขต โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล เขตละ 8 คนประกอบด้วย ผู้บริหารอำนวยการสถานศึกษา เขตละ 1 คน ข้าราชการครู ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เขตละ 2 คน และครูกศน.ตำบล ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เขตละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 352 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเครื่องมือวิจัยที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา บทบาทหน้าที่ และประสบการณ์

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์/การดำเนินงาน มาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นการจัดการเชิงกลยุทธ์ เท่ากับ .981 และ ค่าความเชื่อมั่นของมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา เท่ากับ .798 เป็นการกำหนดคำตอบแบบมาตราส่วนโดยประมาณค่าเป็น 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งออกจาก มหาวิทยาลัยเกริก เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการอนุญาตให้ดำเนินการ แบบสอบถาม จำนวน 352 ฉบับ
2. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google form โดยเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ (F) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (X) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติอ้างอิง ได้แก่ ทดสอบสถิติถดถอยพหุคูณ (multiple regression) แบบ Enter Method

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 เขต รวม 352 คน ซึ่งเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 247 คน โดยมีอายุในช่วง 31–40 ปี มากที่สุด จำนวน 143 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 314 คน มีตำแหน่งเป็นครู กศน.ตำบล จำนวน 246 คน และมีประสบการณ์การทำงานช่วง 11–15 ปี จำนวน 127 คน ทั้งนี้ สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ ร้อยละ 100 แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาพรวม (n = 352)

การจัดการเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	4.49	0.45	มาก	1
2. ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร	4.39	0.45	มาก	5
3. ด้านการกำหนดกลยุทธ์	4.41	0.41	มาก	4
4. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.46	0.42	มาก	2
5. ด้านการควบคุมกลยุทธ์	4.44	0.44	มาก	3
ภาพรวม	4.44	0.37	มาก	

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ($\bar{X} = 4.44$, S.D.=0.37) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.45) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.42) การควบคุมกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.44) การกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D.= 0.41) และการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.45) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวม (n = 352)

มาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม	4.50	0.40	มากที่สุด	1
2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษสถานศึกษา	4.48	0.38	มาก	2
3. การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา	4.46	0.42	มาก	3
4. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการบริหารจัดการ	4.44	0.43	มาก	6
5. การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.43	0.48	มาก	7
6. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด	4.45	0.44	มาก	4
7. การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.44	0.45	มาก	5
8. การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	4.41	0.47	มาก	9
9. การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.42	0.51	มาก	8
ภาพรวม	4.45	0.38	มาก	

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครในภาพรวม ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.38) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.40) อยู่ในระดับมากที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.38) อยู่ในระดับมาก การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.42) อยู่ในระดับมาก การกำกับงาน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.44) อยู่ในระดับมาก การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.45) อยู่ในระดับมาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.43) อยู่ในระดับมาก การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.48) อยู่ในระดับมาก การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.47) และการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.51) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.666	.127	-	5.266	.000
ด้านการควบคุมกลยุทธ์	.280	.039	.327	7.091	.000
ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	.270	.043	.298	6.246	.000
ด้านการกำหนดกลยุทธ์	.147	.047	.159	3.089	.002
ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร	.088	.040	.104	2.171	.031
ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	.068	0.32	.081	2.107	.036

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร มีตัวแปรที่รับคัดเลือกเข้าสมการเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการควบคุมกลยุทธ์ ,ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ,ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ,ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ,ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .856 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) เท่ากับ .732 หมายความว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครด้านการควบคุมกลยุทธ์ ,ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ,ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ,การกำหนดทิศทางขององค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสามารถทำนายความแปรปรวนของด้าน

การบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 73.00 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .729 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .19878 ในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ทั้ง 5 ด้านส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์มาตรฐาน } \hat{Z}_{\text{tot}} = .327 (Z_5) + .298 (Z_4) + .159 (Z_3) + .104 (Z_2) + .081 (Z_1)$$

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการควบคุมกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางการ

2. ระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

3. จัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการควบคุมกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางการขององค์กร ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยเขียนเป็นสมการถดถอย ได้แก่ สมการพยากรณ์มาตรฐาน $\hat{Z}_{\text{tot}} = .327 (Z_5) + .298 (Z_4) + .159 (Z_3) + .104 (Z_2) + .081 (Z_1)$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางขององค์กร ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาโดยผู้บริหารได้การชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของการบริหารสถานศึกษาให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ทั้งยังมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน เพื่อทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อทราบโอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษา อีกทั้งมีการวิเคราะห์กลยุทธ์ของสถานศึกษาจากข้อมูลปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอก และวิเคราะห์กลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ทราบถึงทรัพยากรที่มีอยู่ของจะสามารถนำผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบสภาพแวดล้อม และเลือกใช้เครื่องมือ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้ตรงตามกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ จิตรา พันพิพัฒน์และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2 ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาในภาพรวมมีระดับปานกลาง มีด้านกายภาพระดับปานกลางสูงที่สุด ขณะที่ปัญหาอยู่ในระดับน้อย มีด้านวิชาการระดับน้อยสูงที่สุด เช่นเดียว กับสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม และปัญหาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ส่วนภาพรวมของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่มีด้านการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขสูง ภาพรวมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยภายในด้านงบประมาณมากที่สุด กลยุทธ์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบไปด้วย 1 วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 4 เป้าประสงค์ 4 ประเด็นกลยุทธ์ และ 8 กลยุทธ์ และภาพรวมของผลการประเมินกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ และสอดคล้องกับ Edward Edgerton และ Jim Mckechnie (2023) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้บ่งชี้ว่าการรับรู้เชิงอัตวิสัยของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทางกายภาพ ควบคู่ไปกับการเข้าเรียน สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และเพศล้วนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญนอกจากนี้ การวิเคราะห์ที่ตามมาบ่งชี้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เชิงอัตวิสัยของนักเรียนเกี่ยว กับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทางกายภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับ "พฤติกรรมในโรงเรียน" ที่สำคัญ ได้แก่ พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

2. ระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาครู และบุคลากรของสถาน ศึกษาอยู่ในระดับมาก การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมา จากการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ได้มีการเน้นการมีส่วนร่วมทำให้ระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ต้องทำงานและต้องประสานงานกับชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกำหนดความ มุ่งหมาย และ นโยบายรวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร กำลังคน และ ทุนทรัพย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การจัดการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรของสถาน ศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา โครงการ กิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้ข้อมูลความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น หรือผู้รับบริการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรื่อง นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คำนึงถึงหลักการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องหลักธรรมาภิบาล หลักการกระจายอำนาจลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาการยกระดับคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ด้านการสร้างสมรรถนะและทักษะคุณภาพ โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับแต่ละช่วงวัย และการจัดการ ศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบริบทพื้นที่ พัฒนาหลักสูตรอาชีพระยะสั้นที่เน้น New skill Upskill และ Reskill ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ความต้องการของตลาด แรงงาน

และกลุ่มอาชีพใหม่ที่รองรับ Disruptive Technology ยกระดับผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการจากโครงการ ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ที่เน้น “ส่งเสริม ความรู้ สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี” ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด ต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์และช่องทางการจำหน่าย ส่งเสริมการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็น Active Ageing Workforce และมี Life skill ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย (นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วนิดา หริกประโคน (2563) ที่ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้อำนวยการ บุคลากรของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ การวางแผนการศึกษาในแต่ละปีควรมีการทำ SWOT ก่อนการจัดทำแผนกำหนดนโยบาย และเป้าหมายการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ในองค์กรให้เหมาะสม คำนึงถึงความต้องการควมร่วมมือการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ภายในและ ภายนอกหน่วยงานที่รับผิดชอบควมร่วมมือการประชมระหว่างศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยกับผู้มีส่วนร่วมในภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornchai Jedaman¹, Sanit Teemueangsa¹ , Sutthipong Hoksuan¹ , Pramuk Srichaiwong² , Benjapuk Jongmuanwai³ , Chongchit Duangsanam (2020) การประมวลผลการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพซึ่งพบว่า การจัดการการมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการศึกษาสู่ความยั่งยืนมี องค์ประกอบ 4 ด้านคือ (1) ความไว้วางใจซึ่งกันและกันซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา และ กลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จการไว้วางใจในบุคลากรให้สามารถแสดงความเป็นผู้นำในองค์กรจะช่วยให้ การดำเนินงานเป็นทีมที่สามารถปรับสถานการณ์ทำให้เกิดผลกระทบจนเกิดความไว้วางใจเป็นรากฐาน ของการ ดำเนินงานเป็นทีมที่มีสปีดที่แข็งแกร่งจะเป็นตัวเร่งทำให้เกิดการทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จ (2) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันให้ชัดเจนก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยสร้าง ประสิทธิภาพ บุคลากรในองค์กร และทำให้บุคลากรเป็น ส่วนหนึ่งขององค์กรซึ่งเป็นที่มาของการมีส่วนร่วม (3) ความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน คือการสร้างความผูกพันของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำ บุคลากรไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (4) ความรับผิดชอบ ร่วมกันเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อ โอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่ดี สำหรับกลุ่มและบุคคลในระดับปฏิบัติการสามารถก่อให้เกิด เหตุผล ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความคิดด้านต่าง ๆ ผลที่ได้จากการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องของการ จัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความยั่งยืน และเป็นโรงเรียนที่เป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้โดยมีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่เน้นการมีส่วนร่วมรวมถึงการสร้างความร่วมมือที่สร้างสรรค์ เพื่อ

พัฒนาโรงเรียนและนักเรียนด้วยความมุ่งมั่น สามารถกระตุ้นศักยภาพบุคลากรให้พัฒนาและสร้างสรรค์การทำงานอย่างเต็มที่ ศักยภาพที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการบริหารจัดการของโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน ดังนั้นการปรับปรุงพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องโดยการจัดการคุณภาพควรต้องพิจารณาว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานภายใต้ภายใต้เงื่อนไขการส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการจัดการองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมที่มาจากกระบวนการสร้างจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงที่สุด แนวทางการยกระดับ คุณภาพการศึกษาให้เกิดความยั่งยืนในการส่งเสริมและ จัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาการสร้างการมีส่วนร่วมในมิติ บูรณาการทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. การจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพบว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อมาตรฐานการประกันคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการควบคุมกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ให้มีการดำเนินการควบคุมกลยุทธ์เป็นสำคัญ ส่วนประเด็นรองลงมา ได้แก่ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ต่อจากนั้นจึงเป็นการกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดทิศทางขององค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตามลำดับความสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร มุ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กร ตามนโยบาย และยุทธศาสตร์ของสำนักงาน กศน. มีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากร และสถานศึกษาในสังกัดจนนำไปสู่การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด ซึ่งถือว่านำการควบคุมกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ หากองค์กรมีกลยุทธ์ดีแต่หากไม่มีการควบคุมกลยุทธ์ไปสู่ปฏิบัติก็ไม่สามารถทำให้องค์การประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย พรพิมล อุ่นเสียม (2561) ที่ได้ทำ การศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ($r = 0.803$) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 และสอดคล้องกับงานวิจัย ฤมล สอนดี และคณะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารเชิง กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรี ผลวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากทุกด้าน และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านและการบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรี เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้การควบคุมและประเมินผล การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์และการปฏิบัติตามกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัด ได้มีการพัฒนาวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
2. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ควรสร้างมาตรการในการกำกับติดตาม โดยมีการสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกัน ระหว่าง ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน นำไปสู่การประเมินผลการปฏิบัติงาน
3. จากผลวิจัยที่พบว่าด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสามารถพยากรณ์ ได้ร้อยละ 73 ดังนั้น บุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้เครื่องมือและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งมีผลระดับปฏิบัติค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา พันพิพัตน์ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และ 2. *วารสารชุมชนวิจัย*. 16(2), 163.
- ชนกพร มนัส. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล กรุ๊ป.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

- พรพิมล อุ่นเสียม. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). เล่ม 139, ตอนพิเศษ 258 ง. 1 พฤศจิกายน 2565. หน้า 1.
- ฤมล สอนดี และคณะ. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 9(2), 229.
- วนิดา หรีกประโคน. (2563). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2565). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. ประกาศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ประกาศ ณ วันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2565.
- Edward Edgerton , & Jim Mckechnie. (2023). *The relationship between student's perceptions of their school environment and academic achievement*. Social Sciences, University of the West of Scotland. Paisley: United Kingdom.
- Pornchai Jedaman ,& others.(2020). Processing Participation Management forEnhancing Effectiveness Educational Quality to Sustainability. *Solid State Technology*. Y(10), 111.

การใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา Using Mind Mapping to Improve Students' Reading Comprehension Skill

ลฎาภา คิมอิง^{1*} ภาวิณี เจริญศิริสุททิกุล² อุบล มะระ³

Ladapha Kim-ing^{1*} Pawinee Charoensirisuttikul² Ubon Mara³

คณะแพทยศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

Corresponding Author, e-mail: skimming4@gmail.com

(Received: 7 July 2023, Revised: 27 July 2023, Accepted: 29 July 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา และ 2) ศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความโดยประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ทุกคนที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านสุขภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบทดสอบและแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษพบว่า 1) หลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 46.15 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 6.76 แต่ในขณะที่ก่อนการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 38.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 5.80 ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษพบว่ามีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 2) ผลประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษาอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.16 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 นอกจากนี้จากการรวบรวมข้อมูลการประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่านักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนที่ความคิดจึงสามารถคิดวิเคราะห์และออกแบบการเขียนแผนที่ความคิดได้ด้วยตนเองจึงเป็นเหตุให้นักศึกษาจดจำและเข้าใจข้อมูลสำคัญจากบทความที่อ่านได้จึงมีพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความที่ดีขึ้นหลังการใช้แผนที่ความคิด อีกทั้งยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอีกว่านักศึกษานำการเขียนแผนที่ความคิดไปใช้ประโยชน์ได้กับรายวิชาอื่น ๆ จึงควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนการใช้แผนที่ความคิดกับนักศึกษารุ่นต่อ ๆ ไป

คำสำคัญ: แผนที่ความคิด, การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ, เจตคติของผู้เรียน

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to compare the mean scores of a pretest and posttest mind mapping to improve students' reading comprehension skill and 2) to study the students' attitudes toward using mind mapping to improve students' reading comprehension skill. The target group was 162 second-year nursing students for Faculty of Nursing in Chiang Rai College who were studying English for health profession in the first semester of academic year 2022. The researchers collected the data by using a reading comprehension test, and the attitude measurement form. The data were analyzed statistically for mean and standard deviation.

The findings of this study were as follow: 1) after using mind mapping to improve student's reading comprehension skill, the mean scores of a posttest showed 46.15 with standard deviation 6.76 that was higher than the mean scores of a pretest that showed 38.81 with standard deviation 5.80. Then the difference between a pretest and a posttest showed 7.34 at 0.05 level of statistical significance. And 2) the mean scores of students' attitudes toward using mind mapping to improve students' reading comprehension skill showed 4.16 with standard deviation 0.72 that was at high level. Based on the findings of the study, the collected data indicated that the students could understand how to use mind mapping that make them know how to analyze the context. This could support them to improve their reading comprehension skill. Moreover, they could use mind mapping to other subjects. Consequently, these students agreed with teaching mind mapping to other students.

Keywords: Mind mapping, Improving students' reading comprehension, Students' attitudes

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ภาษาที่ใช้ติดต่อกันอย่างมากมาย ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยปัจจุบันและยังผนวกกับประเทศไทยกำลังพัฒนาย่อมต้องสร้างศักยภาพของประชาชนให้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารด้วยไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเพื่อให้การสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิภาพทั้งกับผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย ดังนั้นทุกสาขางานอาชีพก็ย่อมต้องพัฒนาตนเองและยังเป็นอาชีพพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ป่วยด้วยแล้วการสื่อสารย่อมสำคัญมากเนื่องจากงานพยาบาลต้องพบปะผู้คนจึงต้องมีทักษะในการสื่อสารที่ดีและยังยุคนี้เป็นยุคของโลกไร้พรมแดนด้วยแล้วก็มีผู้ป่วยที่เป็นชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ย่อมเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่าย

แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยยังมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควรปัญหาที่พบได้อย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนยังขาดทักษะการอ่านที่ดีซึ่งมีความคล้ายคลึงกับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านสุขภาพซึ่งผู้วิจัยได้ผู้สอนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ได้พบปัญหานี้ในขณะที่ทำการเรียนการสอนจึงได้สอบถามนักศึกษาสิ่งที่พบสอดคล้องกันคือ นักศึกษาไม่สามารถจับประเด็นสำคัญของบทความที่อ่านได้ซึ่งเกิดจากยังขาดการจัดระเบียบความคิดจากบทความที่อ่าน ไม่สามารถมองเห็นภาพรวมของบทความที่อ่านได้จึงนำไปสู่การอ่านที่ไม่เกิดประสิทธิภาพ ไม่เข้าใจ สับสน อ่านวกไปวนมา ไม่สามารถเชื่อมโยงความคิดหรือวาดภาพทางความคิดจากบทความที่อ่านได้ ไม่สามารถมองความสัมพันธ์ของบทความที่อ่านได้ว่าควรเริ่มจากหัวข้อใหญ่แล้วค่อยแตกย่อยออกมาเป็นหัวข้อเล็ก ๆ หรือในทางตรงข้ามจากหัวข้อย่อยเล็ก ๆ สามารถนำมารวมกันเป็นหัวข้อใหญ่ หรือในส่วนประกอบเล็ก ๆ นั้นยังมีองค์ประกอบย่อยอะไรแตกย่อยลงไปอีกจึงเป็นเหตุให้การอ่านนั้นยังไม่สัมฤทธิ์ผล ไม่เกิดการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถแยกแยะประเด็นสำคัญต่าง ๆ ได้จึงนำไปสู่การตัดสินใจไม่ได้ ไม่สามารถตอบคำถามจากแบบทดสอบได้จึงส่งผลให้ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการเขียนแผนที่ความคิด (Mind Mapping) มาใช้เป็นเทคนิคการเรียนการสอนเพิ่มเติมโดยแนวคิดนี้เป็นของ Tony Buzan ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกความจำชาวอังกฤษโดยได้นำเอาความรู้เรื่องสมองมาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ของเขาโดยพัฒนาจากการจดบันทึกแบบเดิมที่เป็นตัวอักษร เป็นบรรทัด ๆ เป็นแถว ๆ ใช้ปากกาหรือดินสอในการจดบันทึก เปลี่ยนมาเป็นบันทึกด้วยคำ ภาพ สัญลักษณ์ แบบแผ่รัศมีแตกรูปออกมา รอบ ๆ ศูนย์กลางเหมือนการแตกแขนงของกิ่งไม้โดยใช้สีสันทัน การเขียนแผนที่ความคิดของ Tony Buzan นั้นสามารถบันทึกได้ในทุก ๆ เรื่อง ทั้งในชีวิตจริงส่วนตัวและการทำงาน เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การช่วยจำ การแก้ปัญหา การนำเสนอ และการเขียนหนังสือ เป็นต้น (ศุภโชค กำเนิดงาม, 2561) ซึ่งแนวคิดการเขียนแผนที่ความคิดนี้มีผู้ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้หลายท่าน เช่น James Freeman (2021) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการเขียนแผนที่ความคิดจะช่วยให้เราคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมากยิ่งขึ้นและยังสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาในเวลาเดียวกันได้ด้วย ส่วน Raphaela Brandner (2021) ก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การเขียนแผนที่ความคิดเป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงกราฟิกแทนการจดบันทึกข้อความบนกระดาษแบบดั้งเดิม การเขียนแผนที่ความคิดจึงช่วยเชื่อมโยงความคิด มุมมองความคิด และใจความสำคัญเข้าไว้ด้วยกัน แนวความคิดเหล่านี้จะถูกจัดการโดยใช้โครงสร้างสองมิตินั้นคือหัวข้อหลักและข้อมูลสำคัญรองซึ่งใช้แผนที่เป็นศูนย์กลางการจัดวางเพื่อให้เห็นภาพความคิดอย่างชัดเจนโดยเชื่อมโยงความคิดย่อยแผ่รัศมีแตกรูปออกมารอบ ๆ ศูนย์กลางเหมือนการแตกแขนงของกิ่งไม้ และศิริพรรณ ชาญสุกิจเมธี (2561) ได้แสดงความคิดเห็นในเชิงเดียวกันว่าการเขียนแผนที่ความคิด คือ เครื่องมือที่ช่วยในการจัดการระบบความคิดที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เรียบง่ายที่สุด มีรูปแบบการจดบันทึกที่สร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ เป็นการถ่ายทอดความคิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมองลงบนกระดาษ โดยการใช้ภาพ สี เส้น และการโยงใยแทนการจดบันทึกย่อแบบเดิมที่เป็นบรรทัด ๆ

จากการแสดงความคิดเห็นของหลายท่านข้างต้น สิ่งที่ต้องการแสดงความคิดเห็นมีสอดคล้องกัน คือ การเขียนแผนที่ความคิดเป็นเครื่องมือจดบันทึกเชิงกราฟิกอย่างหนึ่งที่ใช้หัวข้อหลักเป็นจุดศูนย์กลางและมีหัวข้อสำคัญรองแตกย่อยออกมาเหมือนสาขาของกิ่งไม้ที่แผ่รัศมีออกมาโดยใช้ภาพ สัญลักษณ์ ลูกศร ลายเส้น สีเส้นเพื่อเชื่อมโยงแผนที่ความคิดที่เขียนขึ้นให้มองเห็นภาพชัดเจน เข้าใจง่าย ทำให้การจดบันทึกนั้นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดความคิดสร้างสรรค์จากการได้ฝึกคิด รู้จักการแก้ปัญหาที่สืบเนื่องจากการได้ใช้ความคิดในการจำแนก แยกแยะ และวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อเชื่อมโยงต่อการเขียนแผนที่ความคิดนั้น ๆ จากแนวความคิดเหล่านี้ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและมองถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับที่จะเกิดขึ้นกับตัวของนักศึกษาเองต่อการได้ฝึกใช้สมองคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงหวังเช่นเดียวกันว่านักศึกษาจะสามารถนำความรู้นี้ไปใช้ต่อยอดกับรายวิชาอื่น ๆ หรือแม้แต่นำไปใช้กับชีวิตส่วนตัวและชีวิตในการทำงานด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทดลองนำแนวความคิดการเขียนแผนที่ความคิดนี้มาใช้เป็นเทคนิคการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียนจึงได้ทำวิจัยขั้นเรียนนี้ขึ้นเพื่อหาคำตอบจากการใช้เทคนิคดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ

ขอบเขตในการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ทุกคนที่เรียนในรายวิชา 03209 ภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านสุขภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 162 คน
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565
3. งานวิจัยฉบับนี้ได้ดำเนินการโดยการทดสอบการอ่านจับใจความของผู้เรียนก่อนการใช้แผนที่ความคิด จากนั้นจะดำเนินการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เขียนแผนที่ความคิดในการจดบันทึกข้อมูลสำคัญด้วยตนเองที่ละรูปแบบพร้อมฝึกตอบคำถามจากบทความนั้น ๆ แล้วทำการทดสอบผู้เรียนหลังการใช้แผนที่ความคิดพร้อมทั้งทำแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความโดยในการเขียนแผนที่ความคิดนั้นได้ยึดหลักตามรูปแบบของ Alan Draper (2022) ซึ่งประกอบไปด้วยรูปแบบ 7 ชนิดดังนี้ 1. Flow map, 2. Multi-flow map, 3. Brace map, 4. Tree map, 5. Circle map, 6. Bubble map, และ 7. Double bubble map

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของแผนที่ความคิด

James Freeman (2021) ได้ให้ความหมายของแผนที่ความคิดว่าเป็นวิธีการเขียนเชิงกราฟิกอย่างหนึ่งที่ใช้นำเสนอแนวความคิดซึ่งใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มองเห็นภาพโครงสร้างของข้อมูลได้อย่างชัดเจนขึ้น ช่วยให้เราวเคราะห์ข้อมูลได้ดีขึ้น และช่วยสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ ดังนั้นแผนที่ความคิดจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการทำงานของสมอง ซึ่งก็มีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกับ Raphaela Brandner (2021) ที่ได้ให้ความหมายของแผนที่ความคิดว่าเป็นวิธีการเขียนเชิงกราฟิกที่ใช้นำเสนอข้อมูลซึ่งตรงกันข้ามกับการเขียนแบบดั้งเดิมที่ใช้เพียงการจดบันทึกลงในกระดาษแบบเป็นบทความ ส่วนการเขียนแผนที่ความคิดนั้นจะช่วยให้เราได้เชื่อมโยงความคิด มุมมอง และคำสำคัญเข้าไว้ด้วยกัน แนวความคิดเหล่านี้จะถูกสร้างในรูปของโครงสร้างแบบสองมิติ นั่นคือหัวข้อหลักจะอยู่ตรงกลางของแผนที่ และใจความสำคัญรองอยู่ล้อมรอบแผนที่เพื่อให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น การเชื่อมโยงหัวข้อหลักไปสู่ใจความสำคัญรองจะแผ่ขยายออกจากศูนย์กลางไปตามทิศทางของโครงสร้างเหมือนการแผ่รังสี ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งของ James Engvid (2017) ก็มีความหมายที่ความสอดคล้องกับสองแนวความคิดแรกที่ได้ให้ความหมายของแผนที่ความคิดว่าเป็นการสร้างกราฟิกเพื่อแสดงหมวดหมู่ที่อ้างอิงประเด็นสำคัญจากในหนังสือให้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วขึ้นโดยการจดบันทึกและจัดระเบียบข้อมูลเหล่านั้นให้อยู่ในลักษณะเฉพาะคุณก็จะได้ข้อมูลในแบบที่คุณต้องการอย่างรวดเร็วและง่ายต่อความเข้าใจในประเด็นสำคัญที่อยู่ในบทความนั้น กระบวนการความคิดเกี่ยวกับการสร้างและออกแบบแผนที่ความคิดนี้ยังช่วยสมองของคุณให้เข้าใจและจดจำข้อมูลสำคัญได้ดีอีกด้วย และ Alan Draper (2022) ก็ยังมีแนวคิดในทางเชื่อมโยงกันว่าแผนที่ความคิดเป็นหนึ่งในวิธีที่ง่ายที่สุดในการนำข้อมูลมาแสดงเป็นภาพให้เห็นอย่างชัดเจนซึ่งจะใช้ในกระบวนการพัฒนาความคิดโดยเฉพาะที่เป็นระบบของการศึกษา

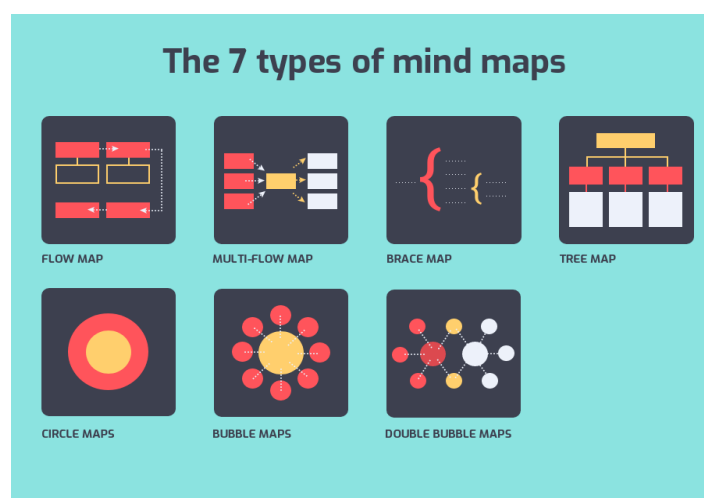
จากแนวความคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเขียนแผนที่ความคิด คือ เทคนิคการจดบันทึกเชิงกราฟิกที่ใช้นำเสนอข้อมูลเพื่อช่วยให้มองเห็นภาพโครงสร้างของข้อมูลสำคัญได้ง่ายต่อความเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้นโดยการเขียนแผนที่ความคิดจะถูกสร้างและออกแบบเป็นโครงสร้างโดยมีหัวข้อหลักอยู่ตรงกลางและมีประเด็นสำคัญรองอยู่ล้อมรอบแผ่รัศมีออกมาตามทิศทางของข้อมูลนั้นโดยการสร้างและออกแบบแผนที่ความคิดเป็นการใช้สมองให้เกิดการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสรุปความสัมพันธ์นั้นโดยเกิดเป็นภาพโครงสร้างที่มองเห็นได้ชัดเจนง่ายต่อการจดจำและเข้าใจ

ความสำคัญของการเขียนแผนที่ความคิด

James Freeman (2021) ได้อธิบายความสำคัญของแผนที่ความคิดไว้ว่าแผนที่ความคิดจะช่วยให้คุณคิดได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้นและช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ฉะนั้นแผนที่ความคิดจึงมีประโยชน์มากดังนี้ 1) ช่วยในการระดมสมอง แผนที่ความคิดช่วยให้คุณคิดได้อย่างตรงประเด็นสามารถแยกประเด็นหลัก ประเด็นรองที่มีความเชื่อมโยงกันได้ 2) ช่วยในการตัดสินใจ ในขณะที่เรากำลังคิดตัดสินใจ คุณสามารถเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก การเขียนแผนที่ความคิดจึงเป็น

เครื่องมือที่ช่วยให้มองเห็นถึงปัจจัยนั้นที่จะมาสนับสนุนในการตัดสินใจ ช่วยให้คิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำข้อมูลไปสู่การตัดสินใจ และ3) ช่วยในการจัดบันทึก ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนหรือนักธุรกิจสามารถนำแผนที่ความคิดมาใช้ในการจัดบันทึกได้ทั้งในขณะเรียนหรือในขณะประชุมก็ได้ เมื่อเราได้รับข้อมูลมาก็นำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดบันทึกและนำมาจัดระเบียบตามแบบของแผนที่ความคิดเราก็จะได้ข้อมูลเชิงตรรกะง่ายต่อความเข้าใจ นอกจากนี้ยังมี Raphaela Brandner (2021) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนแผนที่ความคิดไว้ว่าการที่เขียนแผนที่ความคิดไม่ว่าคุณจะเป็นนักเรียนหรือนักธุรกิจก็ตามจะสื่อถึงความเป็นมืออาชีพเพราะแผนที่ความคิดมีประโยชน์มากอย่างเช่น 1) ใช้ออกแบบโครงสร้างของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ 3) ช่วยจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ และ4) ช่วยพัฒนาความทรงจำและการระลึกได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังมี ศิริพรรณ ชาญสุกิจเมธ (2563) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า แผนที่ความคิดมีความสำคัญมากอย่างเช่น 1) ทำให้เห็นภาพรวมกว้างๆ ของหัวข้อใหญ่ หรือขอบเขตของเรื่อง 2) สามารถจำแนกกลุ่มความคิดได้อย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถจับประเด็น และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น 3) สามารถรวบรวมข้อมูลจำนวนมากลงไว้ในกระดาษแผ่นเดียวกัน 4) ทำให้สามารถวางแผนหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเพราะรู้ว่าตรงไหนกำลังจะไปไหนหรือผ่านอะไรบ้าง และ 5) กระตุ้นให้คิดแก้ไขปัญหา โดยเปิดโอกาสให้มองเห็นวิธีคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์

จากการอธิบายถึงความสำคัญของการเขียนแผนที่ความคิดข้างต้นได้มองเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า แผนที่ความคิดมีความสำคัญต่อการระดมสมองโดยฝึกการใช้สมองให้คิดวิเคราะห์ได้อย่างตรงประเด็น สามารถแยกประเด็นหลัก ประเด็นรองที่มีสัมพันธ์ความเชื่อมโยงกันได้ รู้จักนำแผนที่ความคิดมาช่วยในการแก้ไขปัญหาและช่วยในการตัดสินใจจากการนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักมาสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจ ได้ฝึกให้สมองได้คิดสร้างและออกแบบโครงสร้างของข้อมูลที่มีจำนวนมากมาไว้ในกระดาษแผ่นเดียวทำให้ง่ายต่อการจับประเด็นสำคัญ ง่ายต่อการทำความเข้าใจและง่ายต่อการจดจำด้วย



ภาพที่ 1 รูปแบบ 7 ชนิดของแผนที่ความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ (One-group pretest-posttest design) โดยมีประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ทุกคนที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านสุขภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 162 คนซึ่งได้ดำเนินการขออนุญาตจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (CRC.IRB NO. 023/2565)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัยโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

$$\frac{Q1 \times Q2 - Q3}{\text{สัปดาห์ที่ 8}}$$

สัปดาห์ที่ 8

Q1 หมายถึง ทดสอบผู้เรียนก่อนการใช้แผนที่ความคิด

X หมายถึง ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด

Q2 หมายถึง ทดสอบผู้เรียนหลังการใช้แผนที่ความคิด

Q3 หมายถึง การประเมินเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิด

จากสัญลักษณ์ข้างต้น Q1 หมายถึง ทำการทดสอบผู้เรียนโดยให้ทำแบบทดสอบการอ่านจับใจความก่อนการใช้แผนที่ความคิดจำนวน 60 ข้อ จากนั้นดำเนินการเรียนการสอนในการจัดบันทึกข้อมูลสำคัญโดยใช้แผนที่ความคิดซึ่งได้ยึดหลักตามรูปแบบของ Alan Draper (2022) โดยประกอบไปด้วยรูปแบบ 7 ชนิดดังนี้ 1. Flow Map, 2. Multi-flow map, 3. Brace map, 4. Tree map, 5. Circle map, 6. Bubble map, และ 7. Double bubble map ให้แก่ผู้เรียนโดยใช้สัญลักษณ์ X และทำการทดสอบผู้เรียนหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนครบตามรูปแบบทั้ง 7 ชนิดโดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบการอ่านจับใจความหลังเรียนซึ่งใช้แบบทดสอบชุดเดิมจำนวน 60 ข้อโดยใช้สัญลักษณ์ Q2 พร้อมทำแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้สัญลักษณ์ Q3 โดยมีขั้นตอนแต่ละสัปดาห์ตามรายละเอียดดังนี้

สัปดาห์	กิจกรรม
1	ผู้วิจัยอธิบายลักษณะของแผนที่ความคิด ความสำคัญของแผนที่ความคิด ประโยชน์ของแผนที่ความคิด และรูปแบบของแผนที่ความคิด จากนั้นทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 1. Flow map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดที่ใช้แสดงลำดับขั้นตอนของข้อมูลจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดสิ้นสุดซึ่งแผนที่ชนิดนี้จะแสดงภาพรวมและช่วยจัดลำดับขั้นตอนของข้อมูลให้เป็นระบบ จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจัดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 1. Flow map

ลำดับ	กิจกรรม
2	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 2. Multi-flow map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดแบบเรียงลำดับขั้นตอนหลายมิติที่ทำให้มองเห็นภาพเหตุและผลที่เกิดจากความคิดหลักนั้น จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 2. Multi-flow map
3	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 3. Brace map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดแบบเชื่อมโยงคล้ายปีกกาโดยแสดงความสัมพันธ์จากความคิดหลักแตกแขนงความคิดย่อยออกไปยังส่วนต่าง ๆ ทำให้เห็นภาพแบบชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 3. Brace map
4	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 4. Tree map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดที่ใช้แบ่งหมวดหมู่เป็นลำดับชั้นโดยหากมีหลายหมวดหมู่ก็จะมองเห็นภาพที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 4. Tree map
5	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 5. Circle map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดที่ใช้แบ่งแนวคิดประเภทหมวดหมู่เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละหมวดหมู่มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันซึ่งมีพื้นที่ตรงกลางไว้แสดงความคิดหลัก จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 5. Circle map
6	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 6. Bubble map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดที่ใช้อธิบายลักษณะของความคิดหลักโดยแตกแขนงออกมาเป็นความคิดย่อยซึ่งเขียนบอกลักษณะต่าง ๆ ของความคิดหลักลงในวงกลมล้อมรอบ จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 6. Bubble map
7	ทำการเรียนการสอนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 7. Double bubble map ซึ่งเป็นแผนที่ความคิดที่สร้างจากวงกลมที่คาบเกี่ยวกันซึ่งวงกลมแต่ละวงแสดงถึงแนวคิดที่แตกต่างกันโดยมีส่วนที่คาบเกี่ยวกันแสดงถึงแนวคิดที่มีร่วมกัน จากนั้นจะให้ผู้เรียนได้อ่านบทความพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเองและทำการจดบันทึกโดยการเขียนแผนที่ความคิดรูปแบบที่ 7. Double bubble map
8	ทำการทดสอบผู้เรียนอีกครั้งหลังเรียนรูปแบบแผนที่ความคิดครบทั้ง 7 ชนิดโดยให้ผู้เรียนทำข้อสอบชุดเดิมจำนวน 60 ข้อ จากนั้นให้ผู้เรียนประเมินเจตคติที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความซึ่งผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจดบันทึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 อย่าง

ดังนี้

1. แบบทดสอบการอ่านจับใจความ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษารูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดโดยในงานวิจัยครั้งนี้ได้ยึดรูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดของ Alan Draper (2022) ซึ่งประกอบไปด้วยทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ 1. Flow map, 2. Multi-flow map, 3. Brace map, 4. Tree map, 5. Circle map, 6. Bubble map, และ 7. Double bubble map

1.2 ศึกษาบทความที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดทั้ง 7 ชนิดแล้วนำมาเป็นแบบทดสอบการอ่านจับใจความให้แก่ผู้เรียนจำนวน 60 ข้อ

1.3 นำรูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดและแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.34 – 1 อีกทั้งผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจำนวน 60 ข้อไปคำนวณหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.43-0.58 โดยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และได้คำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยมีผลอยู่ระหว่าง 0.62-0.74 ซึ่งถือว่าข้อสอบมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้ได้

2. แบบประเมินเจตคติของนักศึกษา โดยการจัดทำแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินเจตคติ จากนั้นได้นำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความจำนวน 13 ข้อซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด(5), ดีมาก(4), ปานกลาง(3), น้อย(2), และน้อยที่สุด(1)

2.2 นำแบบประเมินเจตคติตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1 รวมทั้งได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.69-0.81 โดยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือได้

3. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทำแบบทดสอบการอ่านจับใจความจำนวน 60 ข้อ จากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของข้อมูลที่ได้รับจากการทำแบบทดสอบการอ่านจับใจความและแบบประเมินเจตคติของนักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา ได้สรุปผลการศึกษา 2 หัวข้อ ดังนี้

1. สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากการทำแบบทดสอบของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ
2. สรุปผลการประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ

ผลการศึกษาของทั้งสองหัวข้อสรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทำแบบทดสอบของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิด

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	Sig.
ก่อนเรียน	162	38.81	5.80	0.00
หลังเรียน	162	46.15	6.76	

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของนักศึกษาก่อนการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 38.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 5.80 แต่ในขณะที่หลังการได้เรียนรู้รูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดทั้ง 7 ชนิดแล้วผลคะแนนการทดสอบการอ่านจับใจความของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 46.15 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 6.76 ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษพบว่ามีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยถึง 7.34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ผลการประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิด

รายการ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ เกณฑ์
ด้านความรู้			
1. นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ	4.11	0.72	ดีมาก
2. นักศึกษาสามารถเขียนแผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้	3.96	0.65	ดีมาก
3. นักศึกษามีพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้นหลังการใช้แผนที่ความคิด	4.07	0.69	ดีมาก
4. นักศึกษาสามารถนำแผนที่ความคิดไปใช้ประโยชน์ได้กับรายวิชาอื่น ๆ	4.17	0.73	ดีมาก
5. นักศึกษาเห็นควรให้มีการเรียนการสอนแผนที่ความคิดกับนักศึกษารุ่นต่อ ๆ ไป	4.14	0.74	ดีมาก
เจตคติด้านความรู้ในภาพรวม	4.16	0.71	ดีมาก
ด้านความสำคัญของการใช้การเขียนแผนที่ความคิด			
6. นักศึกษาคิดว่าแผนที่ความคิดมีผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ	4.16	0.71	ดีมาก
7. นักศึกษาคิดว่าการเรียนรู้เรื่องแผนที่ความคิดจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและจดจำวิธีการเขียนได้อย่างถูกต้อง	4.11	0.68	ดีมาก
8. นักศึกษาคิดว่าการมีความรู้เรื่องแผนที่ความคิดจะช่วยพัฒนาความเข้าใจและจดจำข้อมูลสำคัญของบทความที่อ่านได้ดีขึ้น	4.15	0.66	ดีมาก
9. นักศึกษาคิดว่าการมีทักษะการเขียนแผนที่ความคิดจะช่วยให้เกิดความคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และสรุปข้อมูลสำคัญได้ดีขึ้น	4.04	0.68	ดีมาก
10. นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อแผนที่ความคิด	4.13	0.69	ดีมาก
เจตคติด้านความสำคัญของการเขียนแผนที่ความคิดโดยภาพรวม	4.13	0.71	ดีมาก
ด้านบรรยากาศการเรียน			
11. มีระยะเวลาที่เหมาะสมในการสอน	4.31	0.72	ดีมาก
12. มีสื่อที่เหมาะสมในการสอน	4.12	0.77	ดีมาก
13. จัดรูปแบบและเนื้อหาที่เหมาะสมในการสอน	4.15	0.76	ดีมาก
เจตคติด้านบรรยากาศในการเรียน	4.19	0.75	ดีมาก
รวมทั้งสิ้น	4.16	0.72	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความปรากฏค่าเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 4.16 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากโดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.72 เมื่อพิจารณาแยกแต่ละด้านพบว่า นักศึกษามีเจตคติด้านความรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.16 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากโดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.71 ในขณะที่ด้านความสำคัญของการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.13 อยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.69 และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ในภาพรวม นักศึกษามีเจตคติต่อด้านนี้ปรากฏค่าเฉลี่ยรวมเป็น 4.19 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากเช่นกันโดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.75

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่นำเสนอไปข้างต้นมีประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้พบผลการศึกษาว่า หลังการใช้แผนที่ความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้แผนที่ความคิดซึ่งก็มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของงานวิจัยของ Jose M Guerrero and Pilar Ramos (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้แผนที่ความคิดสำหรับการอ่านและความเข้าใจในการอ่านบทความวิชาการ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การใช้แผนที่ความคิดเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากต่อการอ่านและความเข้าใจในบทความทางวิชาการ เนื่องจากแผนที่ความคิดช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักแยกประเด็นของปัญหาจากบทความนั้นซึ่งประเด็นเหล่านั้นจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาตามจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สุกานดา เปี่ยมบริบูรณ์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยแผนที่ความคิดกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 33 คน โดยพบผลการศึกษาว่า 1) นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้แผนที่ความคิดมีคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และ 2) นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้แผนที่ความคิดมีความพึงพอใจต่อการใช้แผนที่ความคิดในวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนซึ่งยังมีผลการศึกษาของ Mohammad Mahmoud Talal Mohaidat (2018) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้โปรแกรมแผนที่ความคิดกับนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ จำนวน 60 คนซึ่งพบผลการศึกษาว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้ใช้โปรแกรมแผนที่ความคิดมีคะแนนการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

จากผลของงานวิจัยข้างต้นที่ได้กล่าวมามีความสอดคล้องของการศึกษาคือ นักศึกษามีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นหลังการใช้แผนที่ความคิด เหตุเนื่องจากนักศึกษาได้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเขียนแผนที่ความคิดที่ถูกต้องและยังได้ฝึกการเขียนแผนที่ความคิดด้วยตนเองจึงเป็นการฝึกการใช้ความคิด วิเคราะห์ แยกแยะ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และวางแผนการเขียนรูปแบบแผนที่ความคิดด้วยตนเองจึงเกิดความเข้าใจ

สามารถจดจำเนื้อหาจากบทความที่อ่านได้ดีขึ้นซึ่งก็เป็นไปตามแนวความคิดของ Tony Buzan ซึ่งได้นำเอาความรู้เรื่องสมองมาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้โดยได้พัฒนาการจดบันทึกแบบเดิมที่เป็นตัวอักษร เป็นบรรทัด ๆ เป็นแถว ๆ ใช้ปากกาหรือดินสอในการจดบันทึก เปลี่ยนมาเป็นบันทึกด้วยคำ ภาพ สัญลักษณ์ แบบแผ่รัศมี แตรูปออกมารอบ ๆ ศูนย์กลางเหมือนการแตกแขนงของกิ่งไม้โดยใช้สีเส้นโดยใช้สมองให้เกิดการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และสรุปความสัมพันธ์จึงทำให้การเขียนแผนที่ความคิดเป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน ดังนั้นการที่นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องการเขียนแผนที่ความคิดจึงช่วยให้เกิดความเข้าใจและจดจำเนื้อหาพร้อมทั้งออกแบบวิธีการเขียนแผนที่ได้อย่างถูกต้องซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้นอย่าง James Freeman (2021) ได้กล่าวไว้ว่าแผนที่ความคิดจะช่วยให้คิดได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้นและช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ฉะนั้นแผนที่ความคิดจึงมีประโยชน์มากต่อการช่วยระดมสมองสามารถคิดได้อย่างตรงประเด็น สามารถแยกประเด็นหลัก ประเด็นรองที่มีความเชื่อมโยงกันได้ นอกจากนี้ยังมี Raphaela Brandner (2021) ก็ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่าการใช้แผนที่ความคิดจะช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ และศิริพรรณ ชาญสุกิจเมธ (2563) ก็ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่าแผนที่ความคิดมีความสำคัญมากต่อการช่วยทำให้เห็นภาพรวมกว้างๆ ของหัวข้อใหญ่ หรือขอบเขตของบทความรวมไปถึงสามารถจำแนกกลุ่มความคิดได้อย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถจับประเด็น และเข้าใจได้ง่าย

1. จากผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แผนที่ความคิดพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.16 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก นอกจากนี้จากการรวบรวมข้อมูลพบว่านักศึกษามีเจตคติที่สอดคล้องกันว่านักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจต่อแผนที่ความคิดทำให้สามารถเขียนแผนที่ความคิดได้ด้วยตนเองจึงมีพัฒนาด้านการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และสรุปความสัมพันธ์จึงสามารถวางแผนการเขียนแผนที่ความคิดได้ดีขึ้น และที่สำคัญนักศึกษายังสามารถนำแผนที่ความคิดไปใช้ประโยชน์ได้กับการรายวิชาอื่นๆ อีกด้วย อีกทั้งนักศึกษายังเห็นควรให้มีการเรียนการสอนแผนที่ความคิดให้กับนักศึกษารุ่นต่อไปด้วย ซึ่งก็เชื่อมโยงกับงานวิจัยของ Tungprapa (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบต่อการใช้โปรแกรมแผนที่ความคิดในการเรียนกระบวนการวิจัยการศึกษาของนักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งได้ค้นพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่ากลยุทธ์การใช้แผนที่ความคิดมีประโยชน์อยู่ในระดับดีมากที่สุด อีกทั้งงานวิจัยของ Ling Wang (2019) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้แผนที่ความคิดมาเป็นกลยุทธ์ในการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยค้นพบว่าการใช้แผนที่ความคิดมาเป็นกลยุทธ์ในการสอนนั้นจะช่วยให้เพิ่มความริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มความน่าสนใจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนไวยากรณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น และ Raphaela Brandner (2021) ก็ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนแผนที่ความคิดว่า การที่คุณเขียนแผนที่ความคิดไม่ว่าคุณจะเป็นนักเรียนหรือนักธุรกิจก็ตามจะสื่อถึงความเป็นมืออาชีพเพราะแผนที่ความคิดมีประโยชน์มาก เมื่อเราได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาจดบันทึกและนำมาจัดระเบียบตามรูปแบบของแผนที่ความคิดเราก็จะได้ข้อมูลเชิงตรรกะง่ายต่อความเข้าใจ ดังนั้นการเขียนแผนที่ความคิดจึงเป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านที่ดีขึ้นซึ่งควรเริ่มจาก

การให้ผู้เรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการเขียนแผนที่ความคิดแล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการเขียนแผนที่ความคิดโดยนำบทความที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ทั้งในด้านการวิเคราะห์ความสำคัญ การคิดวิเคราะห์เชิงความสัมพันธ์ หรือการคิดวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยใช้หลักการเขียนแผนที่ความคิดมาเชื่อมโยงความคิดหนึ่งไปยังอีกความคิดหนึ่งโดยใช้ลายเส้น ลูกศร สีเส้น ภาพ และสัญลักษณ์เพื่อให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรม ดังนั้น การเขียนแผนที่ความคิดจึงมีความหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจในวิเคราะห์เพื่อสรุปความสัมพันธ์ของเนื้อหาจากบทความที่อ่านด้วยตัวของผู้เรียนเองจึงเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนที่นำวิธีการสอนหลักการเขียนแผนที่ความคิดไปใช้กับผู้เรียนต่างระดับกันควรคำนึงถึงความยากง่ายของบทความด้วย
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ควรให้ผู้เรียนทราบและเข้าใจหลักการเขียนแผนที่ความคิดแต่ละรูปแบบ ยกตัวอย่างรูปแบบการเขียนแผนที่ความคิดที่หลากหลาย ฝึกการสรุปประเด็นสำคัญจากเรื่องที่กำลังศึกษา จัดจำแนกและควรออกแบบการเขียนแผนที่ความคิดด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาอื่น ๆ
2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำการศึกษาเพื่อผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการใช้แผนที่ความคิดได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ศิริพรรณ ชาญสุกิจเมธี. (2561). *แผนที่ความคิด: Mind Mapping*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 2 กรกฎาคม 2565). จาก https://www.si.mahidol.ac.th/th/division/soqd/admin/news_files/403_18_4.pdf.
- ศุภโชค กำเนิดงาม. (2561). *ความเป็นมาของ Mind Map*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 12 กรกฎาคม 2565). จาก <https://www.gotoknow.org/posts/427863>.
- สุกานดา เปี่ยมบริบูรณ์. (2558). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่ความคิด*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 11 กรกฎาคม 2565). จาก <https://research.rmutsb.ac.th/fullpaper/2558/2558240240355.pdf>.
- Brandner, R. (2021). *Why Mind Mapping?*. (Online) (Retrieved July 8, 2022) from <https://www.mindmeister.com/blog/why-mind-mapping/>.
- Draper, A. (2022). *The 7 Types of Mind Map*. (Online) (Retrieved July 18, 2022) from <https://www.business2community.com/infographics/the-7-types-of-mind-map-you-need-to-know-about-infographic-02255971>.

- Engvid, J. (2017). *How to use Mind Maps to understand and remember what you read!* (Online) (Retrieved July 10, 2022) from <https://www.youtube.com/watch?v=k1rwf370z5E>.
- Freeman, J. (2021). *What is the Purpose of a Mind Map?*. (Online) (Retrieved July 11, 2022) from <https://www.edrawsoft.com/mind-map-purpose.html>.
- Guerrero, J. and Ramos, P. (2016). *Mind mapping for reading and understanding scientific literature*. (Online) (Retrieved July 11, 2022) from <http://journalijcar.org/issues/mind-mapping-reading-and-understanding-scientific-literature>.
- Mohaidat, M. (2018). *The Impact of Electronic Mind Maps on Students' Reading Comprehension*. (Online) (Retrieved July 11, 2022) from https://www.researchgate.net/publication/323736686_The_Impact_of_Electronic_Mind_Maps_on_Students'_Reading_Comprehension.
- Tungprapa, T. (2015). *Effect of Using the Electronic Mind Map in the Educational Research Methodology Course for Master-Degree Students in the Faculty of Education*. (Online) (Retrieved July 26, 2023) from <http://www.ijiet.org/papers/615-T00010.pdf>.
- Wang, L. (2019). *Research on the Application of the Mind Map in English Grammar Teaching*. (Online) (Retrieved July 26, 2023) from <http://www.academypublication.com/issues2/tpls/vol09/08/15.pdf>.

การพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้
แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
Developing self-management abilities through
self-directed learning of grade 5 students

อนุธิดา ศรีนพรม^{1*} สัจธรรม พรทวีกุล²

Anuthida Srinaphom¹ Satjatham Phorntaweekul²

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Master of Education, Curriculum and Instruction, Roi Et Rajabhat University

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Lecturer of Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author, e-mail: anuthida2402@gmail.com

(Received: 8 July 2023, Revised: 18 July 2023, Accepted: 22 July 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเป่า จำนวน 14 คน ภาคเรียนที่ 2/2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถ การจัดการตนเอง 3) แบบบันทึกภาคสนาม ได้แก่ แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การวัดความสามารถ การจัดการตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการจัดการตนเองสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนในการวัดความสามารถการจัดการตนเองผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผ่านเกณฑ์การประเมินในวงรอบที่ 3 ซึ่งเป็นวงรอบวิจัยวงรอบสุดท้ายมีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 70 - 100

คำสำคัญ: ความสามารถในการจัดการตนเอง; การเรียนรู้แบบนำตนเอง

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop self-management abilities through self-directed learning. of grade 5 students, the sample group 14 students in Prathomsuksa 5, Ban Nong Pao School, Semester 2/2022. The research tools were 1) Science and Technology Learning Management Plan 2) Data collection tools were assessment forms. Self-management ability. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation.

The results showed that To measure the self-management ability of Prathomsuksa 5 students using a self-directed learning model, the researcher used an action research model. The students had scores on self-management abilities higher than the specified criteria, that is, students who had scores on the self-management ability measure passed the criteria of 70 percent or more, with 14 students representing 100 percent passing the criteria. Assessment in the 3rd circle, which is the final research cycle, with scores between 70 - 100 percent.

Keywords: Developing self-management; Self-directed

บทนำ

การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นทักษะในการกำกับพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีคุณภาพ (O'Keefe & Berger, 1999) และเป็นทักษะสำคัญในการจัดการกับปัญหา การตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต รวมทั้งการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การจัดการตนเองยังช่วยปรับปรุงให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น ถึงแม้จะไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้เห็นผลในทันทีทันใด แต่เมื่อเวลาผ่านไปจะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างค่อนข้างถาวร (Paulauskas & Paulauskas, 2008) บุคคลที่มีทักษะการจัดการตนเองจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ (Gerhardt; Rode & Peterson, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเจอฮาร์ด (Gerhardt, 2010) ที่พบว่าผู้ที่เพิ่มพูนทักษะการจัดการตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการเวลาและสภาพแวดล้อม ตั้งเป้าหมายและการกำกับตนเอง ทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น รวมถึงการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ การเรียน และเรื่องส่วนตัว ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาวต่อไป

แนวคิดสำคัญในการเสริมสร้างให้บุคคลมีทักษะการจัดการตนเองที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อประสบกับปัญหาอุปสรรคในชีวิตประจำวันได้ ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจในกระบวนการคิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บทความนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงการจัดการตนเองโดยใช้หลักการเชิงจิตวิทยาตลอดจนสามารถนำแนวทางในการจัดการตนเองไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ได้ หรือแม้บุคคลประสบกับสถานการณ์ที่นำมาซึ่งความทุกข์ ความรู้สึกไม่สบายใจ ความสับสนและไม่สามารถจัดการปัญหาต่างๆ ได้ให้ข้ามผ่านกระบวนการยอมรับเข้าใจมองมุมใหม่และจัดการอารมณ์ทางลบให้กลับกลายเป็นความสุขภายใต้ขอบเขตความสามารถและส่งเสริมการนำจุดเด่นหรือจุดแข็งของแต่ละบุคคลมาใช้ในการพัฒนาตนเอง (กรรณิการ์ แสนสุภา และนเรศ กันธวงค์, 2021)

จากสภาพการณ์การจัดการเรียนการสอน และจากการสังเกตผู้เรียนภายในชั้นเรียนในของผู้วิจัยพบว่า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น พบว่านักเรียน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง คือ การจัดการตนเอง ด้วยนักเรียนส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์ยังแสดงความคิดเห็นที่มีต่อตนเองที่แสดงออกถึงการไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่ทราบว่าตนเองมีความสามารถอะไร ถนัดอะไร มีความฝันที่จะพัฒนาตนเองหรือเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปในทิศทางใด ไม่รู้ว่าการที่ตนจะประสบความสำเร็จในอนาคตควรทำอย่างไรและกำกับตนเอง ทั้งเรื่องส่วนตนหรือส่วนร่วมไม่ได้ ขาดการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน บางครั้งจัดการอารมณ์ตนเองไม่ได้ มีการทะเลาะและทำร้ายกัน ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจตามช่วงวัยของเขา กับเพื่อนๆ ของตน

การเรียนรู้แบบนำตนเองคือวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมที่แสดงออกในการริเริ่มเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง เรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอยู่ตลอดเวลา คุณลักษณะของผู้ที่เรียนรู้แบบนำตนเองจะนำไปสู่การเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง (สายหยุด ภูบุญ, 2558)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตนเอง แนวคิดสำคัญในการเสริมสร้างให้บุคคลมีทักษะการจัดการตนเองที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อประสบกับปัญหาอุปสรรคในชีวิตประจำวันได้ ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจในกระบวนการคิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บทความนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงการจัดการตนเองโดยใช้หลักการเชิงจิตวิทยา ตลอดจนสามารถนำแนวทางในการจัดการตนเองไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ หรือแม้บุคคลประสบกับสถานการณ์ที่นำมาซึ่งความทุกข์ ความรู้สึกไม่สบายใจ ความสับสนและไม่สามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ให้ข้ามผ่านกระบวนการยอมรับ เข้าใจมองมุมใหม่และจัดการอารมณ์ทางลบให้กลับกลายเป็นความสุขภายใต้ขอบเขตความสามารถและส่งเสริมการนำจุดเด่นหรือจุดแข็งของแต่ละบุคคลมาใช้ในการพัฒนาตนเอง อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ด้วยรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan)

ขั้นที่ 1.1 การระบุปัญหาที่เกิดขึ้น (Identifying a general)

ขั้นที่ 1.2 วางแผนแก้ไขปัญหา (Planning)

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติตามแผน (Action)

ขั้นที่ 3 ผลจากการปฏิบัติซึ่งนำไปสู่การค้นพบความจริง (Fact finding)

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเป่า
 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 14 คน 1 ห้อง ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตัวแปรตาม คือความสามารถการจัดการตนเอง

ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลาง
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบประเมินความสามารถการจัดการตนเอง

3. แบบบันทึกภาคสนาม

3.1 แบบบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

3.2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยครู

3.3 แบบบันทึกหลังการสอนของครู

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.1 ศึกษาข้อมูล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาและทำความเข้าใจ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อการพัฒนาผู้เรียนจนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 สังเคราะห์งานวิจัยศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองที่เหมาะสม ตามบริบท โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอ และวิเคราะห์ความต้องการ ขั้นตอนการวิเคราะห์ และสอบถามความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก

ขั้นที่ 2 ขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการค้นคว้าหาข้อมูลชี้แนะแนวทางการหาข้อมูลที่น่าสนใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นค้นคว้าและออกแบบ การฝึกให้ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยการวินิจฉัยและกำหนดเรื่องที่จะเรียน ให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการและการนำไปใช้ เรียนรู้จากสิ่งที่มีความสนใจในการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นการสรุปและประเมินผล สรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนสรุปและประเมินผล

1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อความถูกต้องเหมาะสมความเหมาะสมของกลวิธีในการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดคะแนนการประเมินระดับความเหมาะสม ดังนี้

ตรวจให้คะแนนโดยกำหนดให้

5 หมายถึง รายการประเมินมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รายการประเมินมีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง รายการประเมินมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รายการประเมินมีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง รายการประเมินมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

1.6 นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีลักษณะการประเมินเป็นแบบ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ (บุญชมศรีสาธา. 2545: 103) ดังนี้

4.51 - 5.00 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมน้อยที่สุด

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขเพื่อไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หิชาวิทยาาสตร์ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเมินความสามารถการจัดการตนเอง

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถการจัดการตนเอง

2.3 นำแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หิชาวิทยาาสตร์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงของแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หิชาวิทยาาสตร์โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หิชาวิทยาาสตร์ตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาหลักการใช้คำถามคำตอบที่คาดหวังเกณฑ์ที่ใช้ความถูกต้องของการใช้ภาษานำแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หิชาวิทยาาสตร์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความสอดคล้องโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (สมบัติท้ายเรือดำ. 2553) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

คัดเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.50 - 1.00

2.4 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอถึงท่านอาจารย์ที่ปรึกษา และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

2.5 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการตนเองนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาวิทยาาสตร์ โรงเรียนบ้านหนองเป่า ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

3. แบบบันทึกภาคสนามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประเด็นที่จะบันทึก

3.2 สร้างแบบบันทึกภาคสนามโดยประยุกต์ใช้ตามแนวทางของสุรารัตน์อะหลีแอ (2558: 12) โดยกำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายพฤติกรรมให้สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

3.3 นำแบบบันทึกภาคสนามส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาและครูพี่เลี้ยงตรวจสอบ

3.4 แก้ไขปรับปรุงแบบบันทึกภาคสนามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและครูพี่เลี้ยง

3.5 นำแบบบันทึกภาคสนามนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้เรียนทำแบบประเมินความสามารถการจัดการตนเองรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อนจัดการเรียนรู้และผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายให้ทราบ
2. ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง จำนวน 8 แผน โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ชั่วโมง
3. ในระหว่างการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้ ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและบันทึกลงในแบบบันทึกภาคสนาม
4. เมื่อจบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามที่กำหนด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบบันทึกภาคสนาม เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ววิเคราะห์ เพื่อสะท้อนผลและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป
5. เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในแต่ละวงจร ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความสามารถการจัดการตนเอง นำข้อมูลมาสะท้อนผลและวิเคราะห์เพื่อนำมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้
6. นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุป และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความสามารถการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 1 จากการประเมินพบว่านักเรียนทั้งหมด 14 คน มีนักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบประเมินการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 1 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 14 คนคิดเป็นร้อยละ 100 และมีนักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ขึ้นไป มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71
2. ผลการประเมินความสามารถการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 2 จากการประเมินพบว่า นักเรียนทั้งหมด 14 คน มีนักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบประเมินการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 1 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 14 คนคิดเป็นร้อยละ 100 และมีนักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ขึ้นไป มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14
3. ผลการประเมินความสามารถการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 3 จากการประเมินพบว่า นักเรียนทั้งหมด 14 คน มีนักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบประเมินการจัดการตนเองท้ายวงจรที่ 3 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง1 สรุปผลการประเมินความสามารถการจัดการตนเองท้ายวงรอบที่ 1-3

วงจรที่	จำนวนนักเรียน	คะแนน			จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	
		เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	จำนวน	ร้อยละ
1	14	10	8	6	5	35.71
2	14	10	8	6	8	57.14
3	14	10	10	7	14	100

จากตาราง1 พบว่า ผลการวัดการจัดการตนเองท้ายวงรอบ 1-3 จากคะแนนเต็ม 10ในวงรอบที่ 1, 2 และ 3 สรุปได้ดังนี้ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 8, 8 และ 10 คะแนนตามลำดับ คะแนนต่ำสุด 6, 6 และ 7 คะแนนตามลำดับ และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 5, 8 และ 14 คนตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 35.71, 57.14 และ 100 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการการวัดการจัดการตนเองของนักเรียนในแต่ละวงจรเพิ่มขึ้นในทุกวงจร และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 3 ซึ่งมีค่าร้อยละเท่ากับ 100 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนการจัดการตนเองครบทั้ง 3 วงรอบ สามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

การพัฒนาการพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเป่าภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

หลังจากได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนประเมินความสามารถการจัดการตนเองผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70ขึ้นไปจากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 14คนคิดเป็นร้อยละ 100 จากการวิจัยทั้ง 3 วงรอบในวงรอบที่ 1 จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 ในวงรอบที่ 2 จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4, 5 และ 6 ในวงรอบที่ 3 จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 และ 8 จากผลการประเมินความสามารถการจัดการตนเองทั้ง 3 วงรอบผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่และความต้องการของผู้เรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ของรายวิชาวิทยาศาสตร์ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของขั้นตอนที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองให้

สอดคล้องกับบริบทของผู้วิจัยและรวมไปถึงสภาพปัญหาของการวิจัยในการวิจัยใช้กระบวนการในการดำเนินการวิจัยโดยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Lewin (1946 อ้างถึงใน วรรณดี สุทธิวรการ, 2562) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยหลักๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan) เป็นการสำรวจปัญหาเพื่อระบุปัญหาที่เกิดขึ้น (Identifying a general) นำไปสู่การวางแผนเพื่อแก้ไข ปัญหา (Planning) ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติตามแผน (Action) ขั้นที่ 3 ผลจากการปฏิบัติซึ่งนำไปสู่การค้นพบ ความจริง (Fact finding) ทั้งหมด 3 วงรอบ ในการวิจัยแต่ละวงรอบผู้วิจัยทำการประเมินความสามารถ การจัดการตนเองท้ายวงรอบ โดยใช้เกณฑ์จากการประยุกต์ใช้ตามสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับวิชาวิทยาศาสตร์ ในการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะทำ ให้ได้มาซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของสภาพปัญหาและบริบทของผู้วิจัย กระบวนการใน การดำเนินการวิจัยและการประเมินผลของการวิจัยซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยทำให้ได้ขั้นตอนในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้พบว่าแต่ละขั้นที่จัดการเรียนการสอนขึ้นมีแนวทางการพัฒนาความสามารถจัดการ ตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอ และวิเคราะห์ความต้องการ ขั้นตอนการวิเคราะห์ และสอบถามความ ต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก

ขั้นที่ 2 ขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการค้นคว้าหาข้อมูล ชี้แนะแนวทางการหาข้อมูลที่สนใจและ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นค้นคว้าและออกแบบ การฝึกให้ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยการวินิจฉัยและกำหนดเรื่อง ที่จะเรียน ให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการและการนำไปใช้ เรียนรู้จากสิ่งที่มีความสนใจในการศึกษาเป็นกระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นการสรุปและประเมินผล สรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการ เรียนรู้โดยผู้เรียนสรุปและประเมินผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา สมรรถนะการจัดการตนเองที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของผู้เรียนจากงานวิจัยใน ประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาและดำเนินการวิจัยเรื่อง การ พัฒนาสมรรถนะการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมี เป้าหมายในการศึกษาเพื่อต้องการให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ความสามารถในการจัดการตนเอง, แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการตนเอง, ขั้นตอนในการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาการจัดการตนเอง, และผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถ การจัดการตนเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณิการ์ แสนสุภา และนเรศ กันธะวงศ์ (2564) ได้ทำการ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการประเมินการจัดการตนเอง ผู้เขียนได้วิเคราะห์แนวคิดการประเมิน ตนเองและนำมาประยุกต์เป็นรูปแบบกิจกรรมที่นำไปสู่การทำความเข้าใจตนเองได้ เช่น กิจกรรม “My

PersonalSelf-Assessment” มุ่งเน้นส่งเสริมบุคคลให้ใช้เวลาสำรวจเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) สู่การเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง กระตุ้นให้บุคคลพิจารณาถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของตนเอง ตลอดจนสามารถระบุปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมหรือขัดขวางต่อการมุ่งสู่ความสำเร็จ อัจฉรา นิยมภา (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ในศตวรรษที่ สังกัดกรุงเทพมหานคร 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร 2. ตรวจสอบความสอดคล้องตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3. นำเสนอแนวทางการประเมินสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ 14 ตัวชี้วัด 2) การตรวจสอบความตรงโครงสร้างเชิงเส้นของโมเดลตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) แนวทางการประเมินสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากฉัตรชัย ดวงแก้ว และเชษฐา กิจระการ(2562) ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการพัฒนาตนเองของสถานศึกษาอารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ และคณะ (2564)งานวิจัยเรื่อง ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกและการกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ด้วยแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกและการกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งสอดคล้องกับ สุวัทธนา สงวนรัตน์ และชวน ภารังกุล (2564) ได้ศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะในสถานศึกษาจากสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและสภาพการณ์ของโลก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าว ปัจจัยสำคัญคือ หลักสูตร การศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้เรียนมีความรู้แต่ขาดสมรรถนะในการใช้ความรู้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ เรียนรู้โดยการจำเป็นหลัก จึงมีความรู้ ความเข้าใจในระดับผิวเผิน ไม่รู้สึกไม่รู้จักจริง ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักสภาพและความถนัดของตน ไม่เห็นคุณค่าของการเรียน และ การเรียนไม่มีความหมายต่อตนเองและชีวิตของตนซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิพร แท่นทอง และคณะ (2565) ได้พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอรฟ

ร่วมกับการเรียนรู้แบบความคิดคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการตนเองของนักศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดออร์พร่วมกับการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบรายงานความสามารถในการจัดการตนเองซึ่งสอดคล้องกับ รณธิชัย สวัสดิ์ (2565) ได้ศึกษาฐานสมรรถนะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-Based Education: CBE) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจความถนัดและก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงานการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติ โดยองค์ประกอบดังกล่าวสามารถดำเนินการโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนของครู ครูต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่อิงสมรรถนะ อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อาจไม่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน หากผู้เรียนนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่บุคคลได้เรียนรู้แล้วยังไม่ใช้สมรรถนะจนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อที่จะปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่เกิดปัญหาในระหว่างการจัดกิจกรรม นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการสอนตามรูปแบบนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม สติปัญญาและพื้นฐาน ความรู้เดิมของนักเรียนแต่ละคนผู้สอนต้องให้นักเรียนได้ฝึกกระทำด้วยตนเองให้มากที่สุด ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นหาความสามารถของตนเอง และควรระมัดระวังในเรื่องการช่วยเหลือนักเรียน

1.2 การจัดกลุ่มนักเรียนควรเป็นกลุ่มละความสามารถมีทั้ง เก่ง ปานกลาง อ่อนเพื่อให้ให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนที่อ่อนจะได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแต่ละแผนไม่ควรจำกัดเวลามากเกินไปควรมีการยืดหยุ่นเพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไปใช้แก้ปัญหาอื่นที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหา

2.2 ควรนำรูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเอง กับวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนตามรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการใช้ในการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ได้แก่ ทักษะการคิด วิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ แสนสุภาและนิเรศ กันธะวงศ์. (2564). การจัดการตนเอง ทักษะในการพัฒนานตนเองอย่างยั่งยืน.

วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มทร. พระนคร, (1)1: 25-37

กฤษณะ มุขแก้วและคณะ. (2565). การวิเคราะห์สมรรถนะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและ

องค์ประกอบของสมรรถนะที่จำเป็นของอาจารย์โรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(7): 33-49.

จิตาภา พงษ์ขุบ. (2549). การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงการโรงเรียนสองภาษาโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉัตรชัย ดวงแก้ว. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการพัฒนานตนเองของ

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา, 16(75): 99-108.

นวลจันทร์ตระกูลวางและคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีเว็บสนับสนุนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารครูศาสตร์, 17(3): 117-128.

บังอร เสรีรัตน์. (2565). ครู กับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 14(1): 1-11.

วิโชค พรหมดวงและคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาประลองด้วยการเรียนแบบนำตนเองสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 24(1): 142-155.

วิทยา วรพันธุ์และคณะ. (2559). รูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองวิชาฟิสิกส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11(2): 31-46.

วีระชัย เชื้อนแก้วและคณะ. (2561). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบนำตนเองในการส่งเสริมทักษะปฏิเสธในเด็กวัยเรียน. วารสารบัณฑิตวิจัย, 9(2): 103-110.

- สุทธิพร แทนทองและคณะ. (2565). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดออร์ฟ ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิจัยและพัฒนา*, 14(1): 30-40.
- สุวัฒนา สงวนรัตน์และคณะ (2564). หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะในสถานศึกษา . *วารสารสิทธิมนุษยชน*, 22(2): 351-364.
- สาธิตา สกฤตตันกุลชัย. (2560) อิทธิพลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 30(2): 229-251.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ในศตวรรษที่ สังกัดกรุงเทพมหานคร 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(1): 50-63.
- อนุชา ทาภักดี. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เรื่อง สิ่งแวดล้อมในชุมชนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(4): 301-313.
- อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ. (2564). ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกและการกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 9(3): 1065-1078.

การสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู
ชุด ถวยศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
The Creation of Folk Dance Performances to Promote Teacher
Characteristics in the Thuy Sattha Sommakru Series For students of the
Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

ธรรณญา ภูมิจิโรจ^{1*} นิษฐา บุศบงค์²

Thornchaya Phoomjiroj¹ Niztha Butsabong²

¹⁻²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Lecturer of Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding Author, e-mail: wannika1720@gmail.com

(Received: 25 July 2023, Revised: 8 August 2023, Accepted: 9 August 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวยศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ต่อการใช้ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวยศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม รูปแบบงานวิจัยและพัฒนา นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดในการสร้างสรรคศิลปะการแสดงชุด ถวยศรัทธาสมมาครุ คือครูผู้มีหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนตั้งแต่ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ หล่อหลอมบรรดาผู้เป็นศิษย์ให้เติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ก่อปรประโยชน์ทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีพ พิธีไหว้ครูหรือการรำลึกถึงพระคุณบูรพาจารย์ ซึ่งในพิธีไหว้ครูจะประกอบไปด้วยพิธีปฏิบัติตน กล่าวถึงคำระลึกพระคุณครูบาอาจารย์ ตลอดจนมีการทำพานเพื่อมอบให้ครูเป็นเครื่องบูชาคุณ โดยใช้ดอกเข็ม ดอกมะเขือ หญ้าแพรก ข้าวตอก แทนความหมาย ทำรำนาฏยลักษณะของการแสดง กำหนดกระบวนท่าพ้องรำตามทำนองและ คำร้อง โดยใช้กระบวนท่าพ้องรำแบบเดียวกัน ซึ่งจะปรากฏท่าพ้องรำที่เป็นนาฏยลักษณะในพ้องถวยศรัทธาสมมาครุ 4 ท่า ดังนี้ ท่าดอกมะเขือ ท่าอบน้อม ท่าดอกเข็ม และท่าหญ้าแพรก การสร้างสรรคเครื่องแต่งกาย มีแรงบันดาลใจมุ่งสื่อความหมายโดยนัยผสมผสานกับอัตลักษณ์ของพื้นถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้ ผู้แสดงหญิงจะสวมเสื้อลูกไม้คอตั้ง สีขาว ห่มสไบสพักตร์ด้วยผ้าสีทองซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และติดเข็มกลัดตราพระราชลัญจกรบริเวณอกด้านซ้าย นุ่งผ้าถุงลายลง (ลายล่องแบบอีสาน) ต่อเชิงที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นถิ่น (ขึ้นคัน ต่อตีนโยง) แสดงให้เห็นถึงความเป็นพื้นถิ่นและอัตลักษณ์ของการแต่งกาย ผู้แสดงชายสวมเสื้อราชปะแตนสีขาว ติดเข็มกลัดตราพระราชลัญจกรบริเวณอกด้านซ้ายเช่นเดียวกันกับผู้แสดงหญิง และนุ่งโจงกระเบนด้วย

ผ้าทอลายลูกแก้วของพื้นถิ่นจังหวัด ศรีสะเกษ การสร้างสรรค์เพลงและดนตรี ใช้อัตราจังหวะช้าและมีการขยับจังหวะขึ้นมาเล็กน้อย (จังหวะปานกลาง) บรรเลงสลับกัน 3 ทำนอง คือ ทำนองขับจิม ทำนองเพลงลูกทุ่ง และทำนองขับท่อมหลวงพระบาง ใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสานบรรเลง (วงโปงลาง) คีตลักษณ์ นำเสียงจากดนตรีอันเป็นเอกลักษณ์ของทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมาผสมผสาน ได้แก่ สันโนะจากกลุ่มชาติพันธุ์เยอ ซอกันตรึมจากกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ปี่สะเองจากกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย และแคนจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาว อุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยมุ่งเน้นให้อุปกรณ์การแสดงมีความสอดคล้องกับการแสดงและการสื่อความหมายโดยนัยของวัสดุต่าง ๆ ในรูปแบบกรวยดอกไม้รูปเทียน มีผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่ามีผลประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.55$, $S.D. = .47$)

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์, นาฏศิลป์พื้นถิ่น, คุณลักษณะความเป็นครู

ABSTRACT

The objectives of this research is 1.to create a piece of folk dance in the series "Thuy Sattha Sommakru". For students of the Faculty of Education Sisaket Rajabhat University and 2. to study satisfaction with The use of local dance performances in the Thuy Sattha Sommakru series For students of the Faculty of Education Rajabhat University Sisaket by collecting information from documents and field data. research and development model presented in a descriptive and analytical way. The results of the study showed that The concept of creating a performance art set Pay respect to teachers is a teacher who is responsible for conferring knowledge to students develop students' potential from basic academic skills Cultivate disciples to grow into qualified personnel according to moral and ethical principles. Benefit both academic and living. Wai Khru Ceremony or remembrance of Buraphachan's kindness In which the Wai Kru ceremony consists of an oath ceremony Saying the words of gratitude to the teachers As well as making a tray to give to the teacher as an offering to you. by using Dok Khem, Dok Mai Khao, Ya Praek, and Khao Tok instead of the meaning of the dance and dance posture of the performance Determine the dance process according to the melody and lyrics. using the same dance posture Which will appear in 4 dance postures that are dances in Somma Kru's dance as follows: Dok Makhuea, Than Obob, Dok Khem, and Ya Phraek. costume creation There is an inspiration aimed at conveying implicit meanings combined with the local identity of Sisaket Province as follows: The female performer wears a white lace shirt with a stand-up collar. Cover his face with a golden cloth, which is the color of Sisaket Rajabhat University. and attaching a royal emblem

brooch on the left side of the chest wearing a striped sarong (Isaan style long pattern) to the foot that is the identity of the local area. (Sinkan with rafter feet) shows the locality and identity of the dress. The male performer wears a white rajaphat shirt. Attach the Royal Seal brooch on the left side of the chest as the female performers. and wearing a loincloth with a woven cloth patterned with crystals from the local area of Sisaket Province Music and music creation Use a slow tempo with a slight upward tempo. (medium tempo) playing alternately in 3 melodies, namely the melody of Klang Ngum, the melody of the country song and the melody of Luang Prabang Using the Isan folk band to play (Wong Pong Lang), Ketlak brings together sounds from the unique music of all 4 ethnic groups that appear in the area of Sisaket province to combine, including Snaing from the Ye ethnic group. Saw Kantrum from the Khmer ethnic group The Pi Sa itself from the Tribute ethnic group and Khaen from the Lao ethnic group. props Emphasis is placed on making the performance equipment consistent with the performance and implicit meaning of various materials in the form of flower cones, incense sticks, and candles. Satisfaction evaluation results It was found that the overall satisfaction assessment result was at the highest level ($= 4.55$, $S.D. = .47$).

Keywords: Creative, Fork Dance, Teacher Attributes

บทนำ

นาฏศิลป์มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้คนในสังคมในหลากหลายสาขาวิชาอาชีพ ช่วยพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย บุคลิก ท่าทาง ช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจและทัศนคติให้มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส กล้าแสดงออก ตลอดจนมีความอดทน รู้จักถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์ในความงาม ช่วยกลมเกลียวจิตใจให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (ธรรญา ภูมิจิโรจ, 2560) นาฏศิลป์นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีการประดิษฐ์คิดค้นจากองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ และมีการสืบทอดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งเพื่อกิจกรรมในภาคบันเทิงหรือเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมและความเชื่อทางศาสนาที่มีมาช้านาน ซึ่งในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นตามความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองที่รับวัฒนธรรมในภาคความบันเทิงสมัยใหม่ (วิระสิทธิ์ สุขสมชิต 2559)

คำว่า “นาฏศิลป์พื้นบ้าน หรือ นาฏศิลป์พื้นถิ่น” เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีทั้งรำ ระเบ้า หรือ การละเล่น หรือบรรเลงดนตรีพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนตามวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน นาฏศิลป์พื้นถิ่นภาคอีสานยังแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอีสานเหนือ มักเรียกว่า “เซิ้ง ฟ้อน และหมอลำ” มีการละเล่นเรียกว่า เรือม หรือ เรือม ซึ่งหมายถึง รำและระเบ้า

การแต่งกายประกอบการแสดงเป็นไปตามวัฒนธรรมของพื้นบ้าน ลักษณะท่ารำและท่วงทำนองดนตรีในการแสดงค่อนข้างกระชับ รวดเร็ว และสนุกสนาน (ฉลาด ส่งเสริม, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2566)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ และบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศ คือ ครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาโดยรอบด้านให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาความรู้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้นดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีครูที่มีคุณภาพ ครูมีเพียงแต่มีความเชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ของตนเองเพียงเรื่องเดียว ครูนั่นจะต้องมีคุณลักษณะที่ดี มีเจตคติที่ดีเพื่อการพัฒนาให้นักเรียน ให้เป็นไปในแนวทางที่ดีต่อไป ในปัจจุบันการใช้สุนทรียศาสตร์ทางนาฏศิลป์เข้ามามีส่วนในการพัฒนา การจัดการเรียนถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับนักศึกษาวิชาชีพครูที่จะต้องเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ในอนาคต

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ทำนุบำรุง ส่งเสริม พัฒนาให้นักศึกษาวิชาชีพครูในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แสดงความสามารถพิเศษของตนเองอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ “ครู” จะเป็นผู้ที่มีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่ครูจะต้องมีคุณลักษณะที่ดีด้วย และคุณธรรมของครู จริยธรรม และคตินิยมในความเป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู รักการสอน ช่วยพัฒนาคนและสังคม ตลอดจนมีวิสัยทัศน์แห่งความเป็นครู จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและสนใจที่จะส่งเสริมคุณลักษณะ ความเป็นครูผ่านงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุม ชวศรธาสมมาครุ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งบนพื้นฐานความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมในด้านการอนุรักษ์ สืบทอดนาฏศิลป์พื้นถิ่นที่ดั่งาม ปลุกจิตสำนึก และส่งเสริมความเข้าใจ การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ตลอดจนรู้เท่าทันสังคมจากงานนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุม ชวศรธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้นาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุม ชวศรธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 40 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1.2.1 ดร.พรสวรรค์ พรดอนก่อ ครูวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร มีความเชี่ยวชาญในด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

1.2.2 นายฉลาด ส่งเสริม (ป.ฉลาดน้อย) ศิลปินแห่งชาติ ให้ข้อมูลหลักในด้านการขับร้อง หมอลำ คำร้อง ทำนอง และกลอนลำ

1.2.3 นายธีรเดช ธีรเลิศนาม นักดนตรีอิสระ มีความเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน การประพันธ์เพลง ทำนอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.2 แบบสังเกต (Observation) ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตวิธีการ กระบวนการ และองค์ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้การสังเกตสภาพสถานการณ์ทั่วไป ได้แก่ การดำเนินกิจกรรม การฝึกซ้อมก่อนออกแสดง การร่วมสังเกตใน การแสดงต่าง ๆ

2.3 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการเก็บข้อมูลและถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นถิ่นให้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อประโยชน์การนำเสนอประเด็นวิจัยต่อไป

2.4 นาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู จากนั้นหาคุณภาพของผลงาน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ท่าน โดยมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาด้านนาฏศิลป์ มีประสบการณ์และปฏิบัติการสอน ด้านนาฏศิลป์ไทย พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดกิจกรรมและคู่มือการใช้อีก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้าน จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของงานสร้างสรรค์ และนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์

2.5 แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบสำรวจความพึงพอใจ มีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็น แบบมาตราการประเมิน 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

เสนอผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความสอดคล้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามไปทดลองกับประชากร จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวข้องกับ การสร้างสรรค์ สุนทรียศาสตร์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ศิลปะการแสดง คุณลักษณะความเป็นครู การเรียนรู้ แบบบูรณาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัย ต่าง ๆ ในห้องสมุดหน่วยงานราชการ และอินเทอร์เน็ต

3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการเก็บข้อมูลตามโดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลโดยวิธีการ ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการอบรมเชิงปฏิบัติ การตรวจสอบความถูกต้องตามประเด็นที่วางไว้ นำข้อมูลมาสังเคราะห์จำแนกหมวดหมู่และประเภท สรุปข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบทางนาฏศิลป์

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวายศรัทธาสมมาครุ

1.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงชุด ถวายศรัทธาสมมาครุ

ครู คือบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546) ครุมีหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนตั้งแต่ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ หลักการคิดเขียนเรียนอ่าน ฟังพูด หล่อหลอมบรรดาผู้เป็นศิษย์ให้เติบโต เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพตามหลักคุณธรรมจริยธรรม กอปรประโยชน์ทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีพ และมี

จุดมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ คนดำเนินไปในเส้นทางที่เลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (พรสวรรค์ พรดอนก่อ, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2566)

พิธีไหว้ครู หรือการรำลึกถึงพระคุณบูรพาจารย์ คือการที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับ นับถือครูบาอาจารย์อย่างจริงใจว่าท่านเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมความรู้ ศิษย์ในฐานะผู้สืบทอดมรดกทางวิชาการจึงพร้อมใจกันปวารณาตัวรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้บรรลุปลายทางแห่งการศึกษาตามที่ตั้งใจเอาไว้ ซึ่งในพิธีไหว้ครูจะประกอบไปด้วยพิธีปฏิญาณตน กล่าวถึงคำระลึกพระคุณครูบาอาจารย์ ตลอดจนมีการทำพานเพื่อมอบให้ครูเป็นเครื่องบูชาคุณ โดยใช้ดอกไม้ธูปเทียนไป ด้วยความหมายโดยนัยประกอบในพานเพื่อระลึกถึงพระคุณครู ดังนี้

1. **ดอกเข็ม** เป็นดอกไม้ที่มีปลายแหลม หมายถึง ให้ลูกศิษย์ทุกคนมีสติปัญญาอันแหลมคมเหมือนดอกเข็ม ทั้งยังมีเกสรที่มีรสหวาน จึงหมายถึงว่า ให้ชีวิตของเหล่าศิษย์มีความสดชื่นเหมือนรสหวานของดอกเข็ม

2. **ดอกมะเขือ** เป็นดอกไม้โน้มต่ำลงมาเสมอ ไม่ได้เป็นดอกไม้ชูขึ้น เพื่อให้เหล่าศิษย์มีความอ่อนน้อมถ่อมตน พร้อมเรียนรู้องค์ความรู้ต่าง ๆ จากครูบาอาจารย์ อีกทั้งมะเขือยังมีเมล็ดจำนวนมากและงอกได้ทุกที่ ประดุจความรู้ของศิษย์ที่จะได้งอกงามเช่นเมล็ดของมะเขือ

3. **หญ้าแพรก** เป็นหญ้าที่เจริญงอกงามและแพร่กระจายได้รวดเร็ว เพื่อให้สติปัญญาของเหล่าศิษย์เจริญงอกงามเหมือนหญ้าแพรก

4. **ข้าวตอก** เป็นข้าวเปลือกที่คั่วกับไฟอ่อนๆ จนเนื้อในแตกออก จึงหมายถึงเรื่องของระเบียบวินัย เอาชนะความซุกซนและความเกียจคร้าน ก็จะมีความรู้ที่แตกฉานอย่างเป็นระเบียบเหมือนข้าวตอก

1.2 นาฏยลักษณะของการแสดงชุด ฟ้อนฉวยศรัทธาสมมาครุ

ท่ารำของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูชุด ฉวยศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผู้วิจัยกำหนดกระบวนท่าฟ้อนรำตามทำนองและคำร้อง โดยใช้ผู้แสดงดัดภาพจำนวน 40 คน โดยใช้กระบวนท่าฟ้อนรำแบบเดียวกัน เพื่อให้ผู้แสดงถ่ายทอดท่ารำออกมาได้อย่างพร้อมเพียงและเกิดความสวยงาม ซึ่งอาจารย์ในสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษร่วมกันประดิษฐ์ท่ารำขึ้น ซึ่งจะปรากฏท่าฟ้อนรำที่เป็นนาฏยลักษณะในฟ้อนฉวยศรัทธาสมมาครุ ดังนี้

1.2.1 **ท่าดอกมะเขือ** ผู้แสดงถ่ายทอดกระบวนท่าและลีลาในการฟ้อนรำเลียนแบบจากลักษณะเด่นของดอกมะเขือที่โค้งคว่ำดอกลง เปรียบเสมือนการแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ในขณะที่ดอกมะเขือดอกใดหงายขึ้นดอกขึ้นเหมือนดอกนั้นจะไม่ให้ผล จะเน่าและร่วงหล่นไปในที่สุด เปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่มี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่มีความเคารพและศรัทธาในครูผู้สอนและจรรยาบรรณวิชาชีพครู



ภาพที่ 1 ท่าดอกมะเขือ

1.2.2 ท่าบอบน้อม ผู้แสดงถ่ายทอดกระบวนการทำรำที่แสดงให้เห็นถึงความบอบน้อม ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้อยู่ในโอวาทของครูอาจารย์



ภาพที่ 2 ท่าบอบน้อม

1.2.3 ท่าดอกเข็ม ผู้แสดงถ่ายทอดกระบวนการทำและลีลาในการฟ้อนรำสื่อถึงความฉลาด หลักแหลม มีสติปัญญาที่มีความเฉียบคม ประหนึ่งการมีสติปัญญาเป็นอาวุธที่จะใช้ป้องกันตัวได้ในทุกโอกาส และนำพาให้ชีวิตมีความสดชื่นเหมือนรสหวานของดอกเข็ม



ภาพที่ 3 ท่าดอกเข็ม

1.2.4 ท่าหญ้าแพรก ผู้แสดงถ่ายทอดกระบวนการทำและลีลาในการฟ้อนรำเลียนแบบจากลักษณะเด่นของหญ้าแพรก คือ มีใบเรียวยาวปลายแหลม มีช่อดอกที่ปลายยอด แพร่พันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว แม้ต้องอยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง หรือโดนเหยียบย่ำ แต่หญ้าแพรกก็ยากที่จะเฉาตาย เมื่อได้รับน้ำในปริมาณที่

เพียงพอก็จะเจริญงอกงามได้อีกครั้ง เปรียบดังลูกศิษย์ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู ก็จะเรียนรู้และนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมสืบไป



ภาพที่ 4 ท่าหุ่น้าแพรก

1.3 การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจมุ่งสื่อความหมายโดยนัยผสมผสานกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยเฉพาะจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1.3.1 การแต่งกายของผู้แสดงหญิง สวมเสื้อลูกไม้คอตั้งสีขาว เปรียบเสมือนจิตใจอันบริสุทธิ์ เต็มเปี่ยมไปด้วยศรัทธาในครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและวิชาชีพของนักศึกษาครู ห่มสไบสพักตร์ด้วยผ้าสีทองซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และติดเข็มกลัดตราพระราชลัญจกรบริเวณอกด้านซ้าย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทาน นาม “ราชภัฏ” ให้เป็นชื่อประจำสถาบัน พร้อมทั้ง พระราชทานพระราชลัญจกรเป็นตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการแสดงชุดนี้ผู้แสดงหญิงนุ่งผ้าถุงลายลง (ลายล่องแบบอีสาน) ต่อเชิงที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ (ขึ้นคันต่อตีนโยง) แสดงให้เห็นถึงความเป็นพื้นที่และอัตลักษณ์ของการแต่งกาย



ภาพที่ 5 การแต่งกายของผู้แสดงหญิง ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู

1.3.2 การแต่งกายของผู้แสดงชาย สวมเสื้อราชปะแตนสีขาว ติดเข็มกลัดตราพระราชลัญจกรบริเวณอกด้านซ้ายเช่นเดียวกันกับผู้แสดงหญิง แสดงถึงความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ และนุ่งโจงกระเบนด้วยผ้าทอลายลูกแก้วของพื้นถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ



ภาพที่ 6 การแต่งกายของผู้แสดงชาย ชุด ถวายศรีทาสสมาครู



ภาพที่ 7 การแต่งกายของผู้แสดงชายและหญิง ชุด ถวายศรีทาสสมาครู

1.4 การสร้างสรรค์เพลงและดนตรี

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และองค์ประกอบดนตรีพื้นบ้านเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์เพลง ชุด ฟ้อนถวายศรีทาสสมาครู มีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ดังนี้

1.4.1 จังหวะ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้อัตราจังหวะห้าและมีการขยับจังหวะขึ้นมาเล็กน้อย (จังหวะปานกลาง) บรรเลงสลับกันเพื่อให้เกิดความหลากหลายในบทเพลง ทำให้มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้ฟังและผู้ปฏิบัติทำรำได้บริหารการทำงานของสมองในการฝึกการจดจำจังหวะและนำไปสู่การจดจำกระบวนการทำรำ

1.4.2 ทำนอง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ทำนองหลักในการดำเนินเพลง 3 ทำนอง คือ ทำนองขับขิม ทำนองเพลงลูกทุ่ง และทำนองขับขลุ่ยหลวงพระบาง ด้วยแนวคิดและความเชื่อว่าชนเผ่าลาวในจังหวัดศรีสะเกษ อพยพมาจากประเทศลาวในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.2237 เกิดกบฏในนครเวียงจันทร์ทำให้ชนเผ่าลาวแย่งอำนาจกันเอง ฝ่ายหนึ่งถึงลุ่มน้ำมูล และในปี พ.ศ.2321 พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ยกทัพมาสมทบกับตากะจะเจ้าเมืองขุขันธ์ไปตีเมืองเวียงจันทร์ได้กวาดต้อนชนเผ่าลาวมาด้วยชนเผ่าลาวมีอยู่ทั่วทุกพื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัด ตั้งแต่

อำเภอวังหินขึ้นไป (พระอุดมปัญญาภรณ์, และธายุส ขอเจริญ, 2564) ซึ่ง **การขับจิม** เป็นเพลงพื้นบ้านในด้านศิลปะการแสดง ที่ได้รับความนิยมสูงสุดของประชาชนชาวแขวงเวียงจันทน์ ไม่ว่าจะเป็นประเพณีใด ๆ ที่เกิดขึ้นในเขต แขวงเวียงจันทน์ จะต้องมีการขับจิมมาขับกล่อม ถ้าหากขาดการขับจิมไป ดูเหมือนว่าในงานนั้นจะอยู่ใน ความเงียบเหงาไม่มีชีวิตชีวา (จิรวัดน์ ศรีชัยชนะ, 2554) รวมไปถึงการเลือกใช้นาง **ขับทุ้มหลวงพระบาง** ซึ่งเป็นทำนองที่มีลักษณะเป็นเพลงปฎิพากย์ เป็นการร้องเพลงโต้ตอบกันไปมาระหว่างหญิง-ชาย ชาวบ้านนิยมเล่นกันในยามว่าง หรือมีงานประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน เช่น งานสงกรานต์ ปีใหม่ งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เพลงขับทุ้มหลวงพระบางนั้นมีท่วงทำนองที่ไพเราะอ่อนหวาน และมีจังหวะที่สนุกสนาน ทั้งยังเป็นทำนองที่ ขับร้องและทำความเข้าใจได้ง่าย จึงเป็นแรงบันดาลใจในการเลือกใช้ทั้ง 3 ทำนองเป็นทำนองหลัก ในการสร้างสรรค์เพลง ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู ประพันธ์คำร้องโดย นายนิษฐา บุคพงศ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เรียบเรียงดนตรีโดย นายธนายุทธ หาญวิชัย นักศึกษาศาสาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษดังปรากฏเป็นคำร้องต่อไปนี้

(ขับจิม) โอ... เด... ผู้ฟังเอ๋ย ผู้ฟังทุกท่านเอ๋ย... โอ้น้อ คุณประเสริฐเลิศล้ำ สีไชคำมาฮ้องป่าว ท่านเอ๋ยแห่ม่นหว่า ศาสตรวิขาบอกกล่าว หล้าแงง สอนสั่ง เอาตนต่างเฮือจ้าง บัดมีหรือหมั่ง จังหว่าบุญแต่ครั้ง ปางก่อนสื้อฮั่นหว่า แหม่นหว่า สารุสาผลาค้า มโนนำจิกกล่าว แต่งขันมาเฮียงตั้ง ถวายเชิญเจ้าผู้อยู่ผามยามงาม

ความหมายของคำร้อง

จะได้ขอกล่าวถึง พระคุณอันประเสริฐเลิศล้ำที่ครูได้ดูแลอบรมพร้าสอนอันได้แก่ ศาสตรวิขาทั้งหลายนานันการ เปรียบประดุจดั่งเรือจ้างที่รับส่งผู้โดยสารทุกคนอย่างเท่าเทียม มิได้แบ่งลำดับชั้นชนชั้นวรรณะของ ผู้เป็นศิษย์ บัดนี้ ถุกษ์งามยามดีจะได้ขออ้างถึงบุญกุศลที่ได้สั่งสมมา โดยเอาจิตใจอันบริสุทธิ์เป็นที่ตั้งกล่าว ผ่านถ้อยคำอันนอบน้อมต่างเครื่องขันบูชา เพื่อวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ประสิทธิ์ประสาทพรอันเป็นมงคล เพื่อเป็นการบูชาพระคุณของครูอาจารย์

(ลูกทุ่ง) เอาดอกหมากเชื้อต่างความนอบน้อม ดวงมาลากลิ้นหอมรูปเทียนทองญูบูชา ให้อ้อให้ป่องในครรลองปัญญาออนเกิดดั่งเจ้ามธูรสบูชา เกิดจั่งดวงมาลาเปรียญเข็มเปรียะพนานต์ ออยเกิดทุมลละออกือ สะมาแพรก บองกาน้งจำแนกดังสาคาอะแหนคเขียวชาญ ความเกิดระเบียบเรียบร้อยควันวาน ออนมีความรู้ เรื่องศิลปศาสตรออนสืบสาน คือจั่งข้าวตอกในพานสี่เศวตขาวงาม

ความหมายของคำร้อง

คำร้องในท่อนนี้จะเป็นการกล่าวถึงข้าวตอกดอกไม้ และความหมายโดยนัยของสิ่งเหล่านั้น ที่ประกอบขึ้นในเครื่องขันบูชาครู อันได้แก่ ดอกมะเขือ แสดงถึงความนอบน้อม ดอกไม้กลิ่นหอมรูปเทียนยกขึ้นเพื่อบูชา ให้มีปัญญาที่ฉลาดหลักแหลมประดุจดั่งดอกไม้ที่มีรสหวาน นั่นคือ ดอกเข็ม (เปรียญเข็มภาษาส่วย) ที่เกิดอยู่เต็มผืนป่า ให้ (ออย ภาษาเขมร) เจริญอกงาม (ละออกือ ภาษาเขมร) ประดุจดั่งหญ้าแพรก (สะมาแพรก) เสริมสร้างความรู้ (บองกาน้งจำแนกดัง) และมีสติปัญญา ที่เขียวชาญ (อะแนค ภาษา

เขมร) เป็นผู้ที่มี (ความเกิด ภาษาเยอ) ระเบียบเรียบร้อยทุก (คุ ภาษาเยอ) วันวาน ให้ (ออน ภาษาเยอ) มีความรู้ ทั้งเรื่องศิลป์และศาสตร์ให้ (ออน ภาษาเยอ) สืบสาน ประดุงข้าวตอกสีขาวที่อยู่ในพาน

(ขับทุ้มหลวงพระบาง) นอบนั้ว ญอไหว้พระตรัยรัตน เทพไท่เทวา สุรางค์นางฟ้า แห่งสรวงสวรรค์
 ธรณี นาคาคีแผ่นพื้นบาดาล ขอบงอภิบาล ครุบาอาจารย์ตรบนานนรินทร์
 ถึงกาลอันควร บรรบรว่าควรที่ น้อมอัญชลี ศรีศรีข้าสีหว่า
 ขอเฝ้าอั่ง อารธนา ต่างเครื่องชั้นแต่งเตรียมมา
 ปุ่นแปงติดา สมมาอนวาร ให้สราญหนอนนันทปี
 อย่าได้มีเภทภัยแพ้วพาล พิพัฒน์พรบวรกาล ให้ครูอาจารย์สุขสานต์นรินทร์

ความหมายของคำร้อง

บทสุดท้ายกล่าวถึงการอาราธนาอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย เทวดานางฟ้าบนสรวงสวรรค์ พระแม่ธรณี ตลอดจนนาคาคีแห่งนครบาดาล ประสิทธิ์ประสาทพรอันเป็นมงคล ปกป้องรักษาอภิบาลครู อาจารย์ให้ประสบแต่ความสุข ต่างเครื่องชั้นบูชาที่ได้ตกแต่งมาอย่างสวยงามด้วยแรงศรัทธาและความตั้งมั่นตั้งใจ

1.4.3 การประสานเสียง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (วงโปงลาง) อันประกอบไปด้วย โปงลาง พิณ พิณเบส แคน โหวด กลองหาง กลองรำมะนา เกราะ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ หมากกับแก๊บ และ ไหซอง บรรเลงสอดประสานกันจนเกิดเป็นบทเพลง ชุด ถวายศรัทธาสมมาครุ (ธีรเดช ธีรเลิศนาม, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2566)

1.4.4 คีตลักษณ์ นอกจากเลือกใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (วงโปงลาง) เป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลงแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำเสียงจากดนตรีอันเป็นเอกลักษณ์ของทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษมาผสมผสาน ได้แก่ สันโนะจากกลุ่มชาติพันธุ์เยอ ซอกันตรึมจากกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ปี่สะเองจากกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย และแคนจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาว เพื่อให้ผู้ฟังได้สัมผัสถึงกลิ่นไอของวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

1.5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบของอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยมุ่งเน้นให้อุปกรณ์การแสดง มีความสอดคล้องกับการแสดงและการสื่อความหมายโดยนัยของวัสดุต่าง ๆ ในรูปแบบกรวยดอกไม้ธูปเทียน ประกอบด้วย กรวยใบตอง ซึ่งทำจากผ้าเพื่อความคงทนในการใช้งานของอุปกรณ์ และดอกไม้สัญลักษณ์ วันไหว้ครู อันได้แก่ หญ้าแพรก ข้าวตอก ดอกมะเขือ ดอกเข็ม ธูป และเทียน

2. วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครุ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีนักศึกษาที่เข้าร่วมจำนวน 40 คน พบว่า มีผลประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.55$, $S.D. = .47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ข้อ คือ ข้อ 1.ท่านมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่ถ่ายทอดการ

แสดง ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู (= 4.67 , S.D. = .55) ข้อ 2. ท่านมีความพึงพอใจในคุณภาพและประโยชน์ของการส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ด้วยชุด ถวายศรัทธาสมมาครู (= 4.64 , S.D. = .52) และข้อ 3. ท่านมีความเห็นว่าโครงการครั้งนี้ได้ตระหนักในคุณค่าของคุณลักษณะความเป็นครูและศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี (= 4.64 , S.D. = .59) รองลงมาในระดับมาก คือ ข้อ 4 ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์และ/หรือประยุกต์ใช้ได้จริง (= 4.35 , S.D. = .67) และ ข้อ 5. ท่านมีความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการ (= 4.47 , S.D. = .63) เป็นอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูชุด ถวายศรัทธาสมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู ซึ่งการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยนั้น มีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับศากุล เมืองสาคร (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏยลักษณะการแสดงระบำของนาฏศิลป์สวนสุนันทา ตั้งแต่ปี พ.ศ 2541 - พ.ศ 2553 พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้ผลิตผลงานทางการแสดงไทยมาตั้งแต่ปี 2493 และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนการแสดงที่มีชื่อเสียงของสวนสุนันทา และได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ระบำ ซึ่งลักษณะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบนาฏศิลป์ไทยและแบบผสมกับนาฏศิลป์สากลอื่น นำเสนอลักษณะของการเล่าเรื่องโดยมีองค์ประกอบของการแสดงระบำ ได้แก่ แนวคิดการออกแบบเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวคิดของงาน มีการออกแบบท่ารำ การแปรแถว ดำรับนาฏยลักษณะการแสดงระบำของสวนสุนันทาเป็นการสร้างระบำให้มีความกระชับโดยประดิษฐ์ท่ารำขึ้น จากการลอกเลียนแบบธรรมชาติและประยุกต์ท่ารำดั้งเดิมปรากฏเป็นท่าเดี่ยวและท่าคู่ นอกจากนี้ยังมีการแปรแถวและตั้งซุ่มที่มีความหลากหลาย

ไม่เพียงแต่การสร้างสรรค์งานประเภทนาฏศิลป์ไทยเท่านั้น ปัจจุบันมีการสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์พื้นบ้านออกมาอย่างหลากหลาย ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์พื้นถิ่น ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู มีแรงบันดาลใจและแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์งานจากแบบแผนและองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับจรูญ ภูมิจิโรจ (2561) ที่ได้วิจัยเพื่อสร้างสรรค์การแสดง ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลลศิลป์ถิ่นราชธานี มีที่มาจากแรงบันดาลใจที่ได้สัมผัสระบบการพัฒนาส่งเสริม การสืบทอด และการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดลายเพลง 4 ทำนอง ได้แก่ ทำนองขับโสม ทำนอง มหาชัย/คอนสะหวัน ทำนองขับทும் และทำนองลาวแพน ใช้วงโปงลางบรรเลงประกอบการแสดง การออกแบบและกำหนดการแต่งกายมีที่มาจากเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบท่ารำมีแนวคิดและแรงบันดาลใจจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยและท่ารำแม่บทอีสานซึ่งนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดท่ารำโดยใช้พื้นฐานแนวคิดแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ท่าฟ้อนมีมาจากวัฒนธรรมร่วมไทย-ลาว และกำหนดแนวคิดท่ารำให้มีเอกลักษณ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยทำให้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ

1.1 นำข้อมูลไปบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง อาทิ หลักสูตรการประถมศึกษา นำไปใช้ประโยชน์ด้วยการถ่ายทอดให้กับนักเรียนในทุกระดับ เป็นต้น

1.2 เป็นแนวทางการอนุรักษ์สร้างสรรค์ และสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคม ชุมชน

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานด้านศิลปะการแสดงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาในมิติสังคม ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นยังประสบปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในภาพกว้างอย่างต่อเนื่อง การนำศิลปะการแสดงท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ พัฒนา และ/หรือ นำมาสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ทั้งยังช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นและกระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น โดยให้เยาวชนหรือนักศึกษาของสถาบันได้มีบทบาทด้านวัฒนธรรมนี้ จะเป็นการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเชิงลึกด้านการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในพื้นที่อื่นต่อไป เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเชิงสังคม ชุมชน และอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สืบทอดในสังคมยุคใหม่ ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ได้ อย่างกลมกลืนและเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่น เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู นอกจากจะได้ความรู้ ความเข้าใจ และได้ ฝึกทักษะปฏิบัติจริงในรูปแบบของนวัตกรรมทางนาฏศิลป์พื้นบ้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของนักศึกษาวิชาชีพครูแล้ว ประโยชน์ต่อไปนักศึกษาวิชาชีพครูยังสามารถนำการแสดงชุดนี้ไปถ่ายทอดให้กับนักเรียน หรือผู้ที่มีความต้องการใช้นวัตกรรม อีกทั้งยังนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ของตนในอนาคตได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้ทักษะให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม การทำงานสร้างรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชน และอื่น ๆ ได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ชุด ถวายศรัทธาสมมาครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ 2566 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

เกษ ศศ.ดร.นภวรรณ ชาติมนตรี คณบดีคณะครุศาสตร์ รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี ผู้ช่วยคณบดี
ฝ่ายวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วัฒนพานิช ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ที่เมตตาตรวจสอบเครื่องมือ
และองค์ประกอบการแสดง และขอขอบพระคุณท่านที่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิรวัดน์ ศรีชัยชนะ. (2554). *แนวทางการสืบทอดและพัฒนาการขับขิม เมืองทูลละคม แขวงเวียงจันทน์*
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม:มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ฉลาด ส่งเสริม. (2566). *การขับร้องหมอลำ คำร้อง ทำนอง และกลอนลำ*. ศิลปินแห่งชาติ. 5 มิถุนายน
2566.
- ธีรเดช ธีรเลิศนาม. (2566). *ดนตรีพื้นบ้านและการประพันธ์เพลง ทำนอง*. นักดนตรีอิสระ. 16 มกราคม
2566. ธรชญา ภูมิจิโรจ. (2560). *นาฏยประดิษฐ์*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- _____. (2561). *นวัตกรรมนาฏศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดพ็อนราชภัฏ*
อุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พรสวรรค์ พรดอนก่อ. (2566). *ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน*. อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ กรมศิลปากร. 16 มกราคม 2566.
- วิระสิทธิ์ สุขสมชิต. (2559). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา*.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศากุล เมืองสาคร . (2557). *นาฏยลักษณะการแสดงระบำของนาฏศิลป์สวนสุนันทา ตั้งแต่ปี พ.ศ 2541-พ.ศ*
2553. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สมุทรสาคร สมุทรสงคราม

Teachers' Morale Affecting High-Performance Schools
Under The Secondary Educational Service Area Office of
Samut Sakhon and Samut Songkram

จุฑามาศ โธรัตน์^{1*} จุลดิศ คัญทัพ²

Juthamaus Thorat^{1*} Juladis Khanthap²

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Master of Education in Educational Administration, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Course teacher in Master of Education Program, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

*Corresponding Author, e-mail: juthamaus@sattha.ac.th

(Received: 8 July 2023, Revised: 12 July 2023, Accepted: 16 July 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู 2) ระดับปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูง 3) ปัจจัยของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง และ 4) แนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 285 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเปิดตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบชั้นแยกตามขนาดของโรงเรียน โดยวิธีการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นรายฉบับเท่ากับ 0.985 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในขั้นตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพัฒนาแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความก้าวหน้าในการทำงาน รองลงมาคือ ความสำเร็จในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ส่วนในด้านปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูงในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ การมีเป้าหมาย

วิสัยทัศน์และมาตรฐาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมอบหมายภาระงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .854 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ได้สมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.425X_5 + 0.129X_7 - 0.097X_8 + 0.372X_9 + 0.180X_{10}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในงาน แนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามมีทั้งหมด 5 ด้าน 12 แนวทาง

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจ; โรงเรียนสมรรถนะสูง; แนวทางพัฒนา

ABSTRACT

The primary aims of this study were to 1) survey the levels of teacher morale in the workplace 2) identify the levels of key factors contributing to the success of high-performance schools 3) explore the relationship between morale and school performance and 4) provide practical guidelines for enhancing teacher morale. The samples in this study were 285 teachers working in a school under the Secondary Educational Service Area Office of Samut Sakhon and Samut Songkram. The study was conducted in two steps. The first one was to distribute questionnaires to collect data. The statistics used in the analysis included mean, percentage, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The second step was to perform semi-structured interviews with five key informants in order to propose guidelines for the development of morale among teachers which would affect high-performance schools.

The study findings revealed a significantly high level of morale among the teachers. Specifically, two key aspects of morale stood out with notable means: the sense of progression in their work and the satisfaction derived from their working achievements. On the other hand, the aspect of salary and benefits recorded the lowest mean among the different morale factors evaluated. In terms of the factors of high-performance schools, it was found that the overall factors were at a high level. The factor received highest mean was the development of personnel, followed by the clear aim, and visions and standards. The factor received the lowest mean was the assigning of responsibilities. Regarding the factors contributing to high-performance schools, the study revealed that overall, these factors were rated at a high level. Notably, the development of personnel emerged as the highest-rated factor, followed closely by the factors of clear aims, visions, and standards.

However, the assigning of responsibilities received the lowest mean score among the identified factors. Furthermore, the regression coefficients have been utilized to formulate a forecasting equation for standard scores as follows: $Z_y = 0.425X_5 + 0.129X_7 - 0.097X_8 + 0.372X_9 + 0.180X_{10}$. The predictor variables, arranged in descending order of importance, include working policies, working progression, attractiveness of the work, being acknowledged, being accepted and respected, and responsibility in work. The guidelines for the development of the teachers' morale include five key aspects with specific 12 guidelines.

Keywords: Morale, High-performance Schools, Development Guidelines

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวดเร็วและรุนแรง จนต้องมีการตั้งตัว ปรับตัว ทางด้าน การศึกษาและเตรียมนักเรียนให้เผชิญกับสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต้องทำการเข้าไปเป็น ผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมนักเรียนไปเผชิญกับสภาพนั้น การจัดการศึกษาจึงไม่เหมือนการศึกษา ในศตวรรษก่อนนี้ ที่สร้างคนไปทำงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ตายตัว และมีแบบแผนกำหนดไว้ชัดเจน (วิจารณ์ พานิช, 2554) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ส่งผลให้ โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้นักเรียนมีทักษะที่สูงขึ้น ต้องมีการพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) ซึ่งสอดคล้องในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ ที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการ เรียนรู้ คิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2558) โรงเรียนที่มุ่งสู่การเป็นโรงเรียนสมรรถนะสูง ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วม การจัดทำยุทธศาสตร์ที่ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การนำไปใช้อย่างมีคุณภาพ ภายใต้บรรยากาศการทำงานที่เกิดจากการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (พสุ เดชะรินทร์, 2553) ดังนั้นนอกจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถแล้ว ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นผู้จัดการศึกษาโดยตรง โดยในแต่ละองค์กร จะมีกลุ่ม บริหารงานงานบุคคล ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถ แรงจูงใจ และผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งถือเป็นระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในองค์กร นั่นคือ ครู ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่หลักใน การจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ถ่ายทอดประสบการณ์ และความรู้ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาตนเอง พัฒนางค์ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ

องค์กรที่ประสบผลสำเร็จ เป็นผลมาจากประสิทธิภาพของพนักงานในองค์กรเป็นสำคัญ เพราะ หากคนในองค์กรขาดประสิทธิภาพ ไม่มีความรู้ความสามารถ ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ไม่มีความรักความ ผูกพันต่อองค์กรแล้ว ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติงานตามมา (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2558) ขวัญและ

กำลังใจจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบรรดาทรัพยากรการบริหารทั้งหมด เพราะขวัญเป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงาน ให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขในการปฏิบัติงานปรับตัวเข้ากับงาน มีความสามัคคีในกลุ่ม พยายามเข้าใจจุดประสงค์ขององค์กรดีขึ้น แต่ถ้าหากบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแล้ว แม้มียุทธวิธีต่าง ๆ มาสนับสนุนการทำงานเพียงใดก็ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

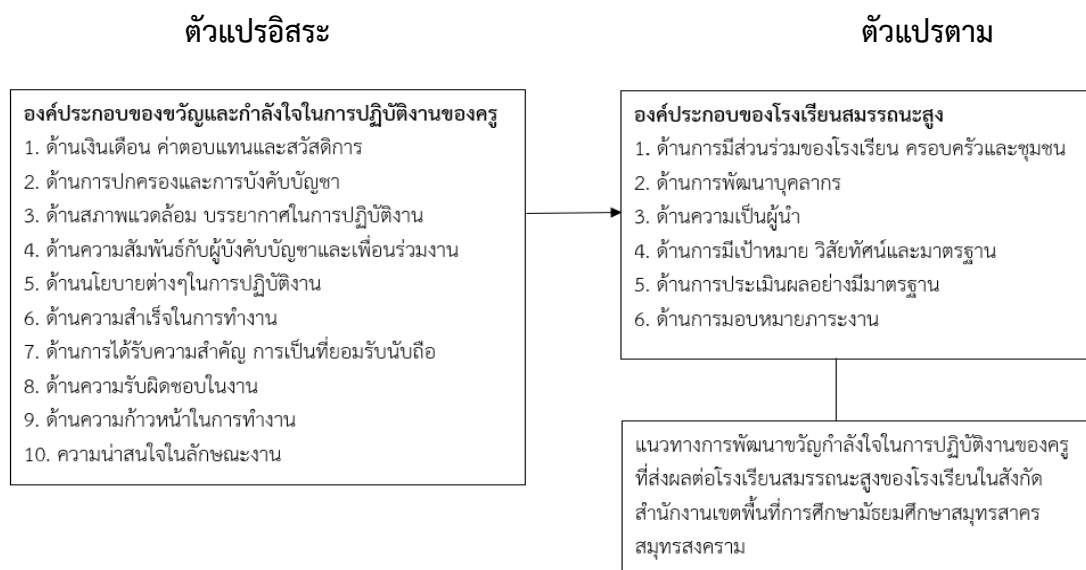
ขวัญและกำลังใจจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยขวัญและกำลังใจในการทำงานจะเกี่ยวข้องกับด้านอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของความสนใจ ความกระตือรือร้น การเอาใจใส่ในงานของตน ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน เห็นโอกาสก้าวหน้าในงานของตน ทำให้เขาเกิดความมุ่งมั่น ที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ (วรารัตน์ จันลาโสม, 2563) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นเขตพื้นที่ที่ถูกแยกออกจากเขตพื้นที่เดิม นั่นคือ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 28 มกราคม 2564 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 20 แห่ง โดยมีเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ชัดเจน ว่า ผู้เรียน ครู ปลอดภัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมทั่วถึงและมีคุณภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพและสมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นคนดี มีวินัย ครูเป็นครูยุคใหม่ที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และมีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งถือเป็นจุดศูนย์กลางของความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามทั้ง 20 แห่ง ต้องมีทิศทางการพัฒนาและการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ร่วมกัน เพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนสมรรถนะสูงต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุงวางแผน ตลอดจนการบริหารจัดการต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปใช้ในการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนสมรรถนะสูง และมีความพร้อมที่จะรับและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทุกสถานการณ์ และมีศักยภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,122 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 285 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นดำเนินการโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นแยกตามขนาดของโรงเรียน (Stratified Random Sampling) โดยนำรายชื่อแต่ละโรงเรียนแยกตามขนาดของโรงเรียน นำมาทำการจับฉลากแบบคัตออก เพื่อให้ได้โรงเรียนที่จะใช้เก็บข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมายดังตาราง

ตารางที่ 1 ขนาดของโรงเรียนและค่าร้อยละที่ใช้เก็บข้อมูล

ขนาดของโรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	คิดเป็นจำนวนร้อยละ
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	279	71	25
โรงเรียนขนาดใหญ่	411	106	37
โรงเรียนขนาดกลาง	284	71	25
โรงเรียนขนาดเล็ก	148	37	13
รวม	1,122	285	100

3. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) จะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งมีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1

1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

1.2 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสมรรถนะสูง

1.3 กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ 2) ด้านการปกครองและการบังคับบัญชา 3) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการปฏิบัติงาน 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน 5) ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน 6) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 7) ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ 8) ด้านความรับผิดชอบในงาน 9) ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน 10) ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน จำนวน 49 ข้อ ส่วนในด้านของโรงเรียนสมรรถนะสูง จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน 2) ด้านการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านความ

เป็นผู้นำ 4) ด้านการมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และมาตรฐาน 5) ด้านการประเมินผลอย่างมีมาตรฐาน 6) ด้านการมอบหมายภาระงาน จำนวน 36 ข้อ

1.4 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และโรงเรียนสมรรถนะสูง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) โดยนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงของเนื้อหางานวิจัย

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อทำการวิเคราะห์หาความตรงตามเนื้อหา ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) โดยเลือกใช้ข้อคำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยผลการพิจารณาความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง .60 – 1.00 ทุกข้อ และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรนอกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

1.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เป็นรายด้านและทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1970, pp. 202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) รายฉบับเท่ากับ 0.985

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ขั้นตอนที่ 2

2.1 นำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาทำการสังเคราะห์เพื่อหาปัจจัยของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาแนวทางด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จากนั้นนำมาสรุปโดยแยกเป็นรายด้าน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นรายฉบับเท่ากับ 0.985

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการนัดหมาย กำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมา

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

4. นำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปวิเคราะห์ แล้วนำมาสร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยนำไปสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 5 ท่าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) หรือ p) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความก้าวหน้าในการทำงาน รองลงมาคือ ความสำเร็จในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ดังรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวม

(N = 285)

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	ระดับขวัญและกำลังใจ			
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับที่
1. เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	4.014	0.869	มาก	10
2. การปกครองและการบังคับบัญชา	4.176	0.716	มาก	4
3. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการปฏิบัติงาน	4.042	0.758	มาก	9
4. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน	4.151	0.783	มาก	6
5. นโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน	4.061	0.833	มาก	8
6. ความสำเร็จในการทำงาน	4.231	0.741	มาก	2
7. การได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ	4.173	0.733	มาก	5
8. ความรับผิดชอบในงาน	4.206	0.701	มาก	3
9. ความก้าวหน้าในการทำงาน	4.315	0.750	มาก	1
10. ความน่าสนใจในลักษณะงาน	4.123	0.854	มาก	7
รวมเฉลี่ย	4.152	0.659	มาก	

1.1 ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีสวัสดิการบ้านพัก ค่ารักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียนบุตรที่เพียงพอ และเหมาะสม รองลงมาคือ มีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เงินเดือนที่ได้รับเพียงพอที่จะสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างมีความสุข

1.2 ด้านการปกครองและการบังคับบัญชา มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นกันเอง และไม่ถือตนเป็นใหญ่ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีน้ำใจ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานได้ตรงกับความสามารถของคนในองค์กร

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ บรรยากาศในการทำงานมีความเป็นกันเอง รองลงมาคือ มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีระบบเครือข่ายสัญญาณไร้สายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานสามารถเป็นที่พึ่ง และเป็นທີ່ปรึกษาได้ รองลงมาคือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้เป็นอย่างดี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1.5 ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความรู้รอบด้าน ทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำสิ่งที่เปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น

1.6 ด้านความสำเร็จในการทำงานมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ครูมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง รองลงมาคือ ครูมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเสริมแรงหลายรูปแบบ เมื่อครูในโรงเรียนมีผลงาน หรือสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

1.7 ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ เป็นที่

ยอมรับนับถือของผู้ปกครองและนักเรียน และชุมชน รองลงมาคือ มีผลการปฏิบัติงานเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับจากคนในองค์กร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาในองค์กร

1.8 ด้านความรับผิดชอบในงาน มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ครูมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูทำงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ สามารถเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อทำงานส่วนรวมได้

1.9 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้ทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้มีการปรับเลื่อนตำแหน่งที่ตรงตามความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง

1.10 ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาระงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายมีความน่าสนใจและมีความท้าทาย รองลงมาคือ งานที่รับผิดชอบก่อให้เกิดความสนุก และความสุขในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ภาระงานพิเศษที่ได้รับตรงกับความถนัด ความรู้และความสามารถ

2. ระดับปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และมาตรฐาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมอบหมายภาระงาน ดังรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวม

(N = 285)

ปัจจัยของโรงเรียนสมรรถนะสูง	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน	4.255	0.711	มาก	5
2. การพัฒนาบุคลากร	4.344	0.697	มาก	1
3. ความเป็นผู้นำ	4.259	0.796	มาก	4
4. การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และมาตรฐาน	4.341	0.807	มาก	2
5. การประเมินผลอย่างมีมาตรฐาน	4.276	0.866	มาก	3
6. การมอบหมายภาระงาน	4.194	0.901	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.283	0.732	มาก	

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมาคือ โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีการปลูกฝังนักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูใหม่ มีครูพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ และคำปรึกษาในการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และมีการวางแผนการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นจุดศูนย์กลางของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีรูปแบบการนำองค์กรที่เข้มแข็ง และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2.4 ด้านการมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน รองลงมาคือ การนำคำแนะนำต่างๆมาพัฒนา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมุ่งมั่นให้ครูเข้าใจบทบาทของตนเอง และมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน

2.5 ด้านการประเมินผลอย่างมีมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีระบบการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การจัดการ ออกแบบกระบวนการ การตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2.6 ด้านการมอบหมายภาระงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ ภายในขอบเขตที่กำหนดให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ผู้บริหารใช้กลยุทธ์ในการจูงใจครูให้เห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นของครูเป็นรายบุคคล

3. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถทำนายประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ ด้านนโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ 0.854 และ

สามารถสร้างสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.425X_5 + 0.129X_7 - 0.097X_8 + 0.372X_9 + 0.180X_{10}$

4. แนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจของครู ที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม สามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ 3) ด้านความรับผิดชอบในงาน 4) ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และ 5) ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน ดังนี้

4.1 ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน

4.1.1 ผู้บริหารควรมีการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ทุกคนในองค์กรมองเห็นเป้าหมายต่างๆขององค์กรร่วมกัน

4.1.2 ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

4.2 ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ

4.2.1 ผู้บริหารควรมีการชมเชย หรือให้รางวัล แก่บุคลากรที่สร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ อย่างเปิดเผยต่อสาธารณะชน

4.2.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกคนในองค์กรอย่างเท่าเทียม

4.3 ด้านความรับผิดชอบในงาน

4.3.1 ผู้บริหารควรบริหารจัดการเวลา หรือการมอบหมายงานอย่างเป็นระบบ

4.3.2 ผู้บริหารควรมีการเตรียมคน แบ่งงาน และแผนรองรับการทำงาน

4.3.3 ผู้บริหารควรมีการแจ้งให้คนในองค์กรรู้ถึงมาตรฐานของงาน เพื่อที่จะได้ทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4.4 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน

4.4.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตน

4.4.2 ผู้บริหารควรให้โอกาสบุคลากรได้มีเวทีในการพบปะ พูดคุยระหว่างผู้บริหารและคนในองค์กร ถึงเป้าหมายของแต่ละคน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรว่าตนจะสามารถพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองได้

4.5 ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน

4.5.1 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของบุคลากร เพื่อให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข และสนุกกับการทำงาน

4.5.2 ผู้บริหารควรมีการให้บุคลากรในองค์กรได้เป็นผู้รับผิดชอบงานอย่างน้อยคนละ 1 งาน เพื่อให้เขาเกิดความรัก ความผูกพันกับงาน

4.5.3 ผู้บริหารควรมีการกำหนดจุดประสงค์และผลลัพธ์ของงานให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องของนโยบายขององค์กร มีการให้ครู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์กร มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัด SWOT องค์กร เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนเป็นประจำทุกปี อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนในองค์กรมากขึ้น ทั้งนี้อาจมาจากการที่ผู้บริหารเป็นคนรุ่นใหม่ ไฟแรง และทันสมัย ทันเหตุการณ์บ้านเมือง ทำให้คนในองค์กรสามารถเข้าถึงผู้บริหารได้ง่าย และกล้าที่จะเปิดใจพูดคุยถึงปัญหา และเรื่องอื่นๆได้ รวมทั้งผู้บริหารให้ความเชื่อมั่น ความสำเร็จแก่คนในองค์กร ให้อิสระในการทำงาน ให้ความสำคัญกับคนในองค์กรอย่างเท่าเทียม ไม่เข้าข้างใคร และไม่ใช้พวกใครพวกท่าน ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างเป็นกลาง ไม่เผด็จการ สนับสนุนให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ มีการมอบหมายงานได้ตรงตามสายงานที่ถนัดและสนใจ ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และมีเป้าหมายในการทำงาน ส่งผลให้มีบุคลากรได้รับการประเมินให้มี และเลื่อนวิทยฐานะมากขึ้น สภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการทำงาน ดังนั้นหากบุคลากรได้รับความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมและทั่วถึงภายในสถานศึกษา ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลวรรณ ปานประดิษฐ์ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับ แรงจูงใจจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความเสมอภาคในหน่วยงาน ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2. สภาพปัจจุบันของโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีจำนวน 20 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากจนเกินไป กำลังของการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ทำให้สามารถดูแล ช่วยเหลือ กำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพของโรงเรียนรวมทั้งการประเมินผลงานของโรงเรียนตามนโยบายที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ได้อย่างทั่วถึง และมีผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรการการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติราชการปี 2566 ได้ระดับคุณภาพร้อยละ 90.75 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2566) อีกทั้ง โรงเรียนอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการกำหนดโครงสร้าง นโยบายการทำงานที่ชัดเจน โดยแบ่งปันอำนาจการมีส่วนร่วม โรงเรียนมีการ

พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาเอกของตน และความรู้ในงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ โดยทางสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีการจัดอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายของทางกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งทางด้านสื่อ เทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน ทักษะทางภาษา และนโยบายเร่งด่วน เพื่อให้สามารถนำมาพัฒนาผู้เรียนและองค์กรต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินาสศ เจริญชัย (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การจัดการความรู้ การจัดการกระบวนการ การพัฒนาบุคลากร การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุลี ปันทะโชติ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายขององค์กร ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู มีผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง

3. การศึกษาปัจจัยของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง โดยการสร้างสมการทำนายโรงเรียนสมรรถนะสูงจากขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง มีอยู่ด้วยกัน 5 ด้าน เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

3.1 ด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงมากที่สุด เนื่องจาก นโยบายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้โรงเรียนเดินไปอย่างมีจุดหมาย หากโรงเรียนนั้นมีการกำหนดนโยบายได้ครอบคลุม มีการใช้จุดแข็งขององค์กรมาพัฒนาได้ ก็จะทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จได้ แต่ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในองค์กร ผู้บริหารควรทำให้ทุกคนในองค์กรมองเห็นเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน เพื่อที่จะได้มีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุลี ปันทะโชติ (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารองค์กรสมัยใหม่ นโยบายขององค์กร และ ด้านการนำองค์กร

3.2 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน มีอิทธิพลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงเป็นลำดับที่ 2 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนบุคลากรในองค์กรให้ได้พัฒนาวิชาชีพของตน ทั้งด้านการศึกษาต่อ และการก้าวไปสู่การเลื่อนตำแหน่งในสายงานอย่างจริงจัง โดยอาจจะมีการเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ โดยไม่ให้เสียผลประโยชน์ของทางราชการ และควรจัดสรรเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ให้ไม่กระทบกับเวลาที่

บุคลากรจะใช้ในการพัฒนาตนเองหรือเวลาส่วนตัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยวรรณ เกษดี และ บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ (2563) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าของงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านการสนับสนุนของผู้บังคับบัญชา และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน

3.3 ด้านความน่าสนใจในลักษณะงาน เป็นด้านที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงเป็นลำดับที่ 3 ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น ควรมีการวางแผนให้ตรงกับงาน เพราะหากบุคคลนั้นมีความถนัด มีความเชี่ยวชาญ ก็จะทำให้ปฏิบัติงานได้ดี เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนางานของตน อันจะส่งผลดีให้กับองค์กรนั้น แต่หากผู้บริหารมอบหมายงานที่ไม่ตรงกับ ความถนัด ก็อาจจะทำให้เกิดการทำงานที่ล่าช้า ทำงานส่งไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด อันจะส่งผลเสีย และทำให้องค์กรไปสุ่เป้าหมายได้ช้า หรือไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้ และการมอบหมายงานให้บุคคลใด บุคคลหนึ่งในองค์กรทำงานที่มากเกินไป ซึ่งงานนั้นอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ก็อาจจะทำให้บุคคลนั้นไม่มีจิตใจที่จะทำงาน เนื่องจากเกิดความรู้สึกว่าตนเองต้องแบกรับงานที่มากเกินไป ทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่มีเวลาส่วนตัว ซึ่งล้วนแล้วแต่จะส่งผลเสียต่อองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nicole Richman (2015) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า องค์กรสมรรถนะสูงไม่สามารถคงอยู่ได้ ถ้าองค์กรไม่ให้ความสำคัญกับการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันต้องมุ่งเน้นการพัฒนาพนักงานในด้านความสามารถในการทำงาน และการ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการได้รับความสำคัญ การเป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นด้านที่ส่งผลต่อโรงเรียน สมรรถนะสูงเป็นลำดับที่ 4 เนื่องจากคนทุกคนย่อมต้องการการเป็นที่รัก การได้รับเกียรติ การได้รับการ ยอมรับนับถือ การได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่างๆที่สำคัญขององค์กร และความรู้สึกว่าตนเองเป็น คนสำคัญขององค์กร ซึ่งล้วนแล้วแต่จะส่งเสริมให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Murtedjo and Suharningsih (2016) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมองค์กร การสร้างแรงจูงใจและความ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีผลกระทบอย่างไรต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบในการสร้างแรงจูงใจของวิจัยในครั้งนี้ คือครูมีเป้าหมายในการ ทำงานที่ได้รับอย่างชัดเจน การได้รับการยอมรับจากคนในองค์กรและวิธีการที่จะทำให้งานสำเร็จได้อย่าง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.5 ด้านความรับผิดชอบในงาน มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงในเชิง ลบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ด้านความรับผิดชอบในงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางตรงกันข้ามกับโรงเรียน สมรรถนะสูง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นในด้านความรับผิดชอบในงาน อันได้แก่ 1) ครู สามารถ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ 2) ครูทำงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายอย่าง เต็มที่ สามารถเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่องานส่วนรวมได้ 3) ครูมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 4) ครู

ได้รับความอิสระในการทำงาน สามารถคิด ตัดสินใจและสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง โดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบของทางราชการ และ 5) ครูมีความเต็มใจและยินดีเมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการทั้ง 10 ท่าน (Jim Craig and Others, 2005) (Patricia J. Kannapel and Stephen K. Clements, 2005)(Shannon, G.S. & Bylsma, P. , 2007) (จตุพร งามสงวน, 2561) (จรัสศรี สะหวด , 2561) (วินุลาศ เจริญชัย, 2562) (สมคิด สกุลสถาปัตย์ , 2562) (ปัสริญา ผ่องแผ้ว , 2563) (บุญศรีศรี เหมบุรุษ , 2563) (ชลธิชา บุณนท , 2564) ไม่ปรากฏองค์ประกอบของโรงเรียนสมรรถนะสูงด้านความรับผิดชอบในงานในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา แต่ปรากฏในองค์ประกอบในด้านการมอบหมายภาระงาน ซึ่งจะเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การทำงานที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ การเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดลำดับขั้นตอนในการทำงาน การกระจายหน้าที่ที่รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งตรงกับองค์ประกอบของขวัญและกำลังใจในด้านความน่าสนใจในลักษณะงานและด้านนโยบายต่างๆในการปฏิบัติงาน

4. จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อพัฒนาโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม จากผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 5 คน ได้ข้อมูลว่าผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เนื่องจากโลกในปัจจุบันมีความต้องการที่มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาพัฒนาไปพร้อมกับความต้องการของโลกที่เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารควรมีการหาข้อมูล พัฒนารูปแบบกระบวนการต่างๆให้ครอบคลุม รวมทั้งในการกำหนดนโยบายต่างๆขององค์กร ผู้บริหารควรมีการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ทุกคนในองค์กรมองเห็นเป้าหมายต่างๆขององค์กรร่วมกัน เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จและทุกคนในองค์กรภาคภูมิใจในความสำเร็จของ องค์กรร่วมกัน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกคนในองค์กรอย่างเท่าเทียม ทั้งเพศ วุฒิการศึกษาและความสามารถที่หลากหลายของคนในองค์กร ควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของบุคลากร เพื่อให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข และสนุกกับการทำงาน มีการมอบหมายงานอย่างเป็นระบบ ไม่ซ้ำซ้อน มีการกำหนดขอบเขตของงานและมาตรฐานของงานอย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้ทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตน และควรมีการชมเชย หรือให้รางวัล แก่บุคลากรที่สร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ อย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กร และกระจายงานให้ทั่วถึง และให้อิสระแก่บุคลากรในการคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง พัฒนางานด้วยตนเอง และควรแบ่งขอบเขตของงานให้ชัดเจน

1.2 ผู้บริหารควรให้เกียรติบุคลากรในองค์กรทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และให้เกียรติในเรื่องของเวลากับเรื่องส่วนตัว

1.3 ผู้บริหารควรมีการยกย่องชมเชย และส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานดีและมีศักยภาพสูงได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือได้รับการประกาศเกียรติคุณอย่างเหมาะสม

1.4 ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลหรือข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยไปศึกษาหาสภาพของการปฏิบัติและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนสมรรถนะสูงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงในโรงเรียนประถมศึกษา กับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์สามารถใช้ในการบริหารงานบุคคลต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษาคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารและเพื่อความก้าวหน้าขององค์กรต่อไป

2.3 ควรมีการใช้ปัจจัยด้านอื่นๆของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู มาทำการศึกษาเปรียบเทียบ เช่น ด้านสถานภาพในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านแรงกดดันและการสนับสนุนจากชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ปานประดิษฐ์. (2563). แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(1), 117-118.
- จตุพร งามสงวน. (2561). รูปแบบการพัฒนางานองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จรัสศรี สะหวด. (2561). ตัวบ่งชี้สถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 6(2), 19-26.
- ชลธิชา บุณนท์. (2564). การศึกษาองค์ประกอบขององค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปัสรินญา ผ่องแผ้ว. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการทำงานเป็นทีมที่มีสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดเทศบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปิยวรรณ เกษดี และ บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ. (2563). การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนานาชาติ แสตนฟอร์ด.
- บุญชูรัมย์ เหมบุรุษ. (2563). รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่พิเศษที่ ส่งเสริมการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 10(2), 269-281.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พสุ เดชะรินทร์. (2553). การวางแผนและการกำหนดยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุลี ปันทะโชติ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ตลาดพลับลิเคชั่นจำกัด.
- วินุลาศ เจริญชัย. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรัตน์ จันลาโสม. (2563). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมคิด สกฤตสถาปัตย์. (2562). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรสมรรถนะสูงโดยใช้พลังร่วมเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 7(1), 102-223.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2558). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2558). เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับพื้นฐาน ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2565). รายงานข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน. สืบค้นจากระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา (EMIS).

- Craig, Jim, and Others. (2005). *A Case Study of Six High-Performing Schools in Tennessee*. Appalachia Educational Laboratory (AEL) at Edvantia, Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. New York: n.p.
- Likert, R. (1967). *The human organization: its management and values*. McGraw-Hill.
- Murtdjo and Suharningsih. (2016). *Contribution to Cultural Organization*. Indonesia: State University of Surabaya Indonesia.
- Nicole Richman. (2015). *Human Resource Management and Human Resource Development*. Evolution and contributions Creighton Journal of Interdisciplinary Leadership.
- Patricia, J. Kannapel, and K. Stephen, Clements. (2005). *Inside the Black Box of High Performing High-Poverty Schools*. Lexington: Kentucky.
- Shannon, G.S., and P. Bylsma. (2007). *The Nine Characteristics of High-Performing Schools: A Research-Based Resource for Schools and Districts to Assist with Improving Student Learning* (2nd ed.). Olympia, WA: OSPI.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Factors Affecting the Effectiveness of Learning and Teaching Management in the COVID-19 Epidemic Situation of Teachers under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 2

ธภกฤษ จันทสิโร | Thapakit Chanthasaro

เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Public Relations Officer, Songkhla Primary Educational Service Area Office 2

Corresponding Author, e-mail: krupom12@gmail.com

(Received: 9 August 2023, Revised: 12 August 2023, Accepted: 16 August 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบ
เครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ 2) ความ
แตกต่างของประสิทธิผล การจัดการเรียนการสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลการจัด การเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรครู ปี
การศึกษา 2564 จำนวน 304 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านผู้สอน เนื้อหาบทเรียน และ
ผู้เรียน ของการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและ
เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อย สำหรับประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย
โดยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
2) ระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ
ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และวิทยฐานะ ไม่มีความแตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน มี 4 ปัจจัย เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้
เนื้อหาบทเรียน ($\beta = 0.54$) ระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.26$) ผู้สอน ($\beta = 0.21$) และ
ผู้เรียน ($\beta = 0.15$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ประสิทธิผล , การจัดการเรียนการสอน, โควิด-19 ,ปัจจัยส่วนบุคคล

ABSTRACT

This research aims to study 1) the factors level of teachers, students, lesson contents, and networking and information technology as well as the effectiveness of learning and teaching management in the *COVID-19 epidemic situation*, 2) the difference in effectiveness of learning and teaching management of teachers based on individual factors, and 3) the factors affecting the effectiveness of learning and teaching management. An online questionnaire was used as an instrument for collecting data. The participants consisted of 304 teachers who work under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 2 in the academic year 2021. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results were as follows: 1) the factors level of teachers, lesson contents, and students from learning and teaching management in the *COVID-19 epidemic situation* were at a moderate level while the networking and information technology factors were at a low level. As for the effectiveness of teaching and learning management, it was at a low level that students had a low academic achievement and had moderately desirable characteristics, 2) teachers with different gender, age, education, teaching experience, and academic standing showed no significant differences in the effectiveness of teaching and learning management, and 3) the factors of lesson contents ($\beta = 0.54$), networking and information technology ($\beta = 0.26$), teachers ($\beta = 0.21$), and students ($\beta = 0.15$) significantly influence the effectiveness of teaching and learning management in order of importance from most to least.

Keywords: Effectiveness, Learning and Teaching Management, COVID-19

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการจัดการเรียน การสอนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของมนุษย์ อย่างไรก็ตามท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ ให้มีความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดของโรค โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากมายที่มีอยู่ทั่วโลกอย่างไร้ขอบเขตจำกัด โดยไม่มีอุปสรรคทางด้านภูมิศาสตร์ ระยะทาง และเวลา (เก็

กนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ ยาวีไชย จารึกศิลป์, 2564). อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการขาดประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช, 2564) เช่น 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนไม่มีสมาธิ และขาดแรงจูงใจ ในการเรียน และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ น้อยลง เช่น ด้านร่างกาย นักเรียนจะมีปัญหาด้านสายตา เนื่องจากต้องนั่งอยู่หน้าจอ นาน ๆ จึงไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง หรือด้านสังคม นักเรียนจะขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฝึกทักษะทางสังคม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการด้อยประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (กฤตย์ชัช สารนอก, ศศิธร อิมวุฒิ, กัญญารัตน์ คำวิชัย และกนกกรัตน์ จิรสังจานุกุล, 2564) พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจากผู้สอน ที่ยังขาดความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ 2) ปัจจัยจากผู้เรียน ที่ยังขาดความรู้ความสามารถ และจิตสำนึกในการเรียนรู้แบบออนไลน์ 3) ปัจจัยจากเนื้อหาบทเรียน ที่ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมดของเนื้อหาในรายวิชาที่นักเรียนได้ลงทะเบียนเรียน และ 4) ปัจจัยจากระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ ปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลให้แต่ละโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาภายใต้ การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอกวนเนียง อำเภอบางกล่ำ และอำเภอคลองหอยโข่ง ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โรงเรียนภายใต้สังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2564) ต่างก็ประสบปัญหาในด้านการขาดประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ที่หลาย ๆ โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศในหลาย ๆ สาระการเรียนรู้ และหลาย ๆ โรงเรียน ยังมีความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ดีเท่าที่ควร พิจารณาจากนักเรียนที่จบออกไปยังไม่สามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะอันจำเป็นไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมยุคปัจจุบันได้

การทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ (เก็จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ ยาวีไชย จารึกศิลป์, 2564). ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัด การเรียนการสอนแบบออนไลน์ แต่

การศึกษาถึงประเด็นดังกล่าวที่ผ่านเป็นการศึกษาในสถานการณ์ปกติของสถานศึกษา ซึ่งแตกต่างจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นสถานการณ์วิกฤติที่มีข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนในหลาย ๆ ด้าน อาจทำให้ผลการวิจัยที่ได้มีความแตกต่างกันได้ ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 จึงมีประโยชน์ต่อโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 หรือโรงเรียนอื่น ๆ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการกับระบบการจัดการเรียนการสอนใน สถานการณ์วิกฤติให้มีประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด (Gibson, 2000 อ้างถึงใน กรนันท เอี่ยมภู เขียว, 2563) ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มี 4 ประการ (Mott, 1992 อ้างถึงใน กรนันท เอี่ยมภูเขียว, 2563) ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลนั้นต้องเอื้อให้นักเรียนมี ผล การเรียนดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งอาจพิจารณาจากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นเรียน และพิจารณาจากการที่นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย ด้านจิตใจ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม อย่างเหมาะสมและดีงาม ด้านสติปัญญา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และด้านสังคม ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนที่เกิดประสิทธิผลนั้น ต้องมีความทันสมัย ทันกับความจริงก้าวหน้า ไม่ควรยึดตายตัวเกินไปจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ในขณะเดียวกัน ต้องสามารถปรับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

4. ความสามารถในการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนต้องรับรู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน และสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจนลุล่วงไปได้ด้วยดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ดังนี้ (กฤตย์ชูพัช สารนอก และคณะ, 2564)

1. ผู้สอน คือ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาและสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน ผู้สอนควรเป็นทั้งผู้ให้คำแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้ฝึก และผู้อำนวยความสะดวก ผู้สอนจึงต้องพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้เกิดการถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีในการถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบการออนไลน์ คือ การมีทักษะการสื่อสารที่หลากหลายผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ การบริหารและการจัดการเวลาการเรียนที่ยืดหยุ่นแต่มีประสิทธิภาพ การถ่ายทอดสาระสำคัญของบทเรียนหลัก และการปรับแนวทางการวัดผลและการประเมินผล

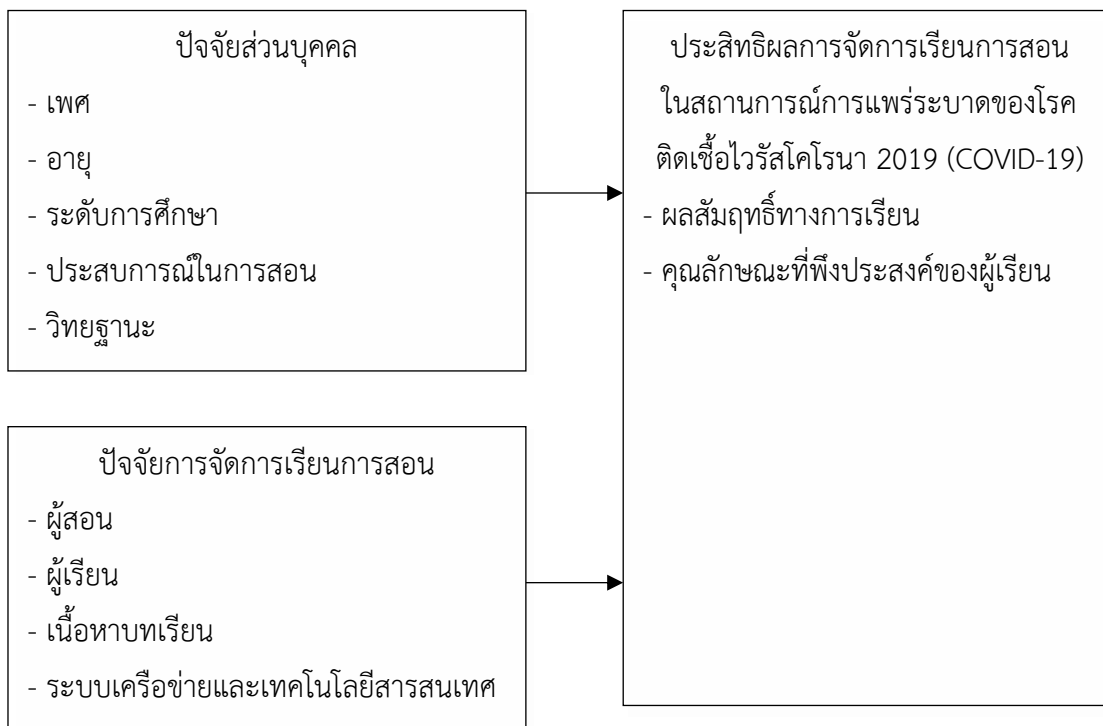
2. ผู้เรียน คือ ผู้ที่รับเนื้อหาและองค์ความรู้จากผู้สอน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมและมีทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีการรู้เท่าทันสื่อ สามารถสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลได้อย่างเหมาะสม มีการเตรียม ความพร้อมในการเรียนรู้ รวมถึงมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. เนื้อหาบทเรียน คือ ส่วนที่จะทำให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์บรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรมีการออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบ นำทางและสร้างการเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่าง ๆ ในบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจน เนื้อหาบทเรียนควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม

4. ระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ช่องทางการจัดการเรียนการสอนและการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายโทรคมนาคมที่ต่อเชื่อมกัน ต้องมีความสะดวกในการใช้งานที่จุดใช้งาน (Access Point) เพื่อส่งและรับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variable)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ บุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,259 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน ซึ่งได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าความ คลาดเคลื่อน ที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาด ของโรงเรียน แล้วสุ่มครูในแต่ละขนาดโรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดย วิธีการจับฉลาก เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) ปัจจัยส่วน บุคคล (2) ปัจจัยการจัดการเรียนการสอน และ (3) ประสิทธิผลการจัด การเรียนการสอน แบบสอบถามมี ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.67 ทุกข้อ และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ของตัวแปรปัจจัยการจัดการเรียน การสอน และตัวแปรประสิทธิผลการจัดการเรียน การสอน เท่ากับ 0.982 และ 0.974 ตามลำดับ สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบกลุ่มอิสระ (Independent Sample t-test) การ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรครู

บุคลากรครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.64 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.84 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.79 มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.51 และมี วิทยฐานะ ระดับครู คศ. 2 คิดเป็นร้อยละ 56.25

ระดับของปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ปัจจัยการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน ($\bar{X} = 2.83$) เนื้อหาบทเรียน ($\bar{X} = 2.77$) และผู้เรียน ($\bar{X} = 2.70$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 2.60$) อยู่ในระดับน้อย สำหรับระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) ส่วนผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$)

ความแตกต่างของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ($t = -0.76$, Sig. = 0.449) อายุ ($F = 2.08$, Sig. = 0.126) ระดับการศึกษา ($F = 0.39$, Sig. = 0.677) ประสบการณ์ในการสอน ($F = 0.37$, Sig. = 0.690) และวิทยฐานะ ($F = 0.83$, Sig. = 0.529) ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความแตกต่างของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน					
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน		โดยภาพรวม	
	t/F	Sig.	t/F	Sig.	t/F	Sig.
เพศ	-0.52	0.606	-0.76	0.448	-0.76	0.449
อายุ	1.06	0.348	1.90	0.151	2.08	0.126
ระดับการศึกษา	0.06	0.938	0.94	0.393	0.39	0.677
ประสบการณ์ในการสอน	0.56	0.571	0.33	0.720	0.37	0.690
วิทยฐานะ	0.98	0.432	1.15	0.335	0.83	0.529

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มี 4 ปัจจัย เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ เนื้อหาบทเรียน ($\beta = 0.54$, Sig. = 0.000) ระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.26$, Sig. = 0.000) ผู้สอน ($\beta = 0.21$, Sig. = 0.001) และผู้เรียน ($\beta = 0.15$, Sig. = 0.005) ตามลำดับ โดยตัวแปรอิสระทุกตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายหรือทำนายความแปรปรวนของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ ร้อยละ 47.3 ($R^2 = 0.473$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตัวพยากรณ์	B	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.83	0.15		5.75	0.000***
- ผู้สอน (X_1)	0.21	0.06	0.21	3.36	0.001**
- ผู้เรียน (X_2)	0.17	0.06	0.15	2.81	0.005**
- เนื้อหาบทเรียน (X_3)	0.51	0.05	0.54	8.78	0.000***
- ระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_4)	0.19	0.04	0.26	4.62	0.000***
$R^2 = 0.473$, $F = 67.166$, Sig. = 0.000***					

Sig. < 0.01, *Sig. < 0.001

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับของปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ปัจจัยด้านผู้สอน เนื้อหาบทเรียน และผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะสถานศึกษา หรือครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีความเข้าใจ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มากขึ้น ซึ่งช่วงก่อนเปิดภาคเรียนของปีการศึกษา 2564 สถานศึกษามีช่วงเวลาในการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ มากกว่าในช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโรค เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร/จัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสม และการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ขณะที่นักเรียนเองก็ได้พัฒนาการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี มีวินัยในการเรียนและใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น จึงส่งผลให้ระดับของปัจจัยดังกล่าวสูงขึ้นกว่าในช่วงแรก แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับไม่สูงมาก คือ อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งยังขาดความพร้อมในการสนับสนุนเครื่องมือที่ใช้ในการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา มณีวงศ์ (2564) พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีสภาพจริงน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านอื่นของการเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในช่วงวิกฤต COVID 19 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ระดับประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นการเรียน การสอนแบบออนไลน์ ซึ่งการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวทำให้นักเรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้ ในส่วนของวิชาที่ต้องปฏิบัติ การได้เรียนรู้เพียงแค่อ่านหนังสือซึ่งบางครั้งเข้าใจได้ยาก หากได้ทดลอง ลงมือปฏิบัติ จะทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายกว่า จึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ดังกล่าว เกิดประสิทธิผลในการเรียนต่ำ สอดคล้องกับรายงานของ Joint Research Center Report (Di Pietro & Others, 2020) อ้างถึงใน เก๋จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ ยาวีไชย จารึกศิลป์, 2564 พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบทำให้การเรียนรู้เกิดความสูญเสีย (Learning Loss) ซึ่งมีเหตุปัจจัยมาจากการมีเวลาในการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ความเครียดในการเรียนรู้ วิธีของปฏิสัมพันธ์ในการเรียนที่เปลี่ยนไป และการขาดแรงจูงใจในการเรียน

ความแตกต่างของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และวิทยฐานะ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครูทุกคนไม่一定会มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และวิทยฐานะ ต่างก็ต้องมีการปรับตัวและมีความกระตือรือร้นในการแสวงหารูปแบบการสอนใหม่ ๆ สื่อการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภณัฐ อินทร์งาม และอำนาจ ชนะวงศ์ (2562) พบว่า ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับตำแหน่ง มีประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มี 4 ปัจจัย โดยปัจจัยด้านเนื้อหาบทเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผล มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของทัตเทพ วงศ์แก้ว (2558) กล่าวถึงหนึ่งในองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เนื้อหาบทเรียน โดยเนื้อหาวิชาสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ซึ่งถูกบรรจุอยู่ในรายวิชาที่หลักสูตรได้กำหนดไว้สำหรับผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธยา มณีวงศ์ (2564) พบว่า ปัจจัยด้านบทเรียนเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในช่วงวิกฤต COVID 19 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัย พบว่า เนื้อหาบทเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนั้นบุคลากรครูควรมีการจัดเนื้อหาบทเรียนให้เหมาะสมกับเวลาเรียน โดยเนื้อหาการเรียนในแต่ละรายวิชาควรมีการปรับเฉพาะเรื่องที่สามารถนำมาใช้ได้จริง เน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และควรตัดเนื้อหาบางเนื้อหาที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติ เพราะในสถานการณ์จริงนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนั่งเรียนเนื้อหาเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับ การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มปัจจัยการศึกษา เช่น ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและ การประเมินผล เป็นต้น ซึ่ง

จะทำให้ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในมิติอื่น ๆ ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรนันท์ เอี่ยมภูเขียว. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในจังหวัดสุโขทัย. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร.
- กฤตย์พัช สารนอก, ศศิธร อิมวุฒิ, กัญญารัตน์ คำวิชัย และกนกรัตน์ จิรสังจานกุล. (2564). การจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้บนโลกออนไลน์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 7 (น. 1-13). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- เก็จนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ์ ยาวีไชย จารึกศิลป์. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ทัตเทพ วงศ์แก้ว. (2558). ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามทักษะของนักศึกษาศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช. (2564). การเรียนออนไลน์กับเด็ก. ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.princsuvarnabhum.com/online-learning-with-children/>
- นิตยา มณีวงศ์. (2564). ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในช่วงวิกฤต COVID 19. *ครุศาสตร์สาร*, 15(1), 161-173.
- ศุภณัฐ อินทร์งาม และอำนาจ ชนะวงศ์. (2562). การพัฒนาระบบการจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 30(3), 160-173.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. (2564). ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงาน สพป.สงขลา เขต 2. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.ska2.go.th>
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis* (3rded.). New York: Harper and Row.

การศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยและการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็ก
ปฐมวัยโดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี
A Study of Early Childhood's Executive Functions and the Promotion of
Young Children's Executive Functions by Parents *Pumpitchaya School*
Udon Thani Province

สุรัตน์ จงกลณี¹ กัลยารัตน์ หัสโรค์^{2*} นิทรา ช่อสูงเนิน³ สมชาย พาชชอบ⁴
Surat Jongkolnee¹ Kanyarat Hassaro^{2*} Nitra Chosungnern³ Somchai pachon⁴

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Bachelor of Education Program in Early Childhood Education, Faculty of Education Pitchayabundit College

²หมวดศึกษาทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
General Education Program, Faculty of Education Pitchayabundit College

^{3,4}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Pitchayabundit College

*Corresponding author e-mail: tui.h2511@gmail.com

(Received: 9 August 2023, Revised: 30 August 2023, Accepted: 3 September 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดเชิงบริหาร ของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี และ 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง
โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ประชากร คือ 1) เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 จำนวน 173 คน 2) ผู้ปกครอง
ของเด็กปฐมวัยที่เป็นประชากร จำนวน 173 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกเฉพาะเด็กที่มีอายุระหว่าง
4-6 ปี ตามเกณฑ์อายุในแบบประเมินพัฒนาการด้านความคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MUEF-
101) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน
(แบบ MU.EF-101) มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความจำขณะทำงาน ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม ด้าน
ความยืดหยุ่นทางความคิด ด้านการควบคุมอารมณ์ และด้านการวางแผนจัดการ 2) แบบสอบถาม เรื่อง การ
ส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการ
วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ
ปานกลาง และ 2) การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองโดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การคิดเชิงบริหาร; การส่งเสริมของผู้ปกครอง; เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to investigate the developmental level of Executive Functions of early childhood *Pumpitchaya School* Udonthani Province and 2) to study the promotion of young children's Executive Functions by parents *Pitchaya School* Udon Thani Province. The sample consisted of 1) 173 kindergarten level 2-3. 2) 173 Parents' of young children in the sample. The sample group were selected by a purposive sampling. For the inclusion criteria, young children aged 4-6 years were selected according to the age criteria in the Executive Functions Developmental Assessment (EF) Scale (MU.EF - 101). The instruments used in the study were 1) Executive Functions Developmental Assessment (EF) Scale (MU.EF - 101) 5 aspects consisting of working memory, Inhibit, cognitive flexibility, emotional control and plan organization and 2) a questionnaire on the development practices by parents. Data were analyzed by means, percentage, and content analysis. The results showed: 1) That overall developmental level of Executive Functions of early childhood was at a moderate level. 2) The promotion of early childhood's Executive Functions by parents was at a high level.

Keywords: Executive Functions; The Promotion by Parents; Young children

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเจริญเติบโตของประเทศในอนาคต ทั้งนี้การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากคุณภาพของเด็กในปัจจุบัน โดยมีแนวคิดหลักมาจากหลักฐานเชิงประจักษ์ของทฤษฎีที่สำคัญในหลายทฤษฎี กล่าวคือ พัฒนาการและประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิตจะมีผลต่อการกำหนดโครงสร้างการพัฒนาทางสมองของเด็ก โดยทางเดินประสาทรับสัมผัส (Sensory Pathway) ทั้งด้านการมองเห็นและการได้ยินจะได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก ตามมาด้วยการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการเรียนรู้ ซึ่งจะมีการเจริญเติบโตสูงสุดในช่วงปีแรกของชีวิต และเป็นรากฐานสำหรับการเรียนรู้ พฤติกรรม และสุขภาพ ในอนาคต ดังนั้น ช่วงปฐมวัยจึงเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่พัฒนาการด้านต่างๆ เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ภาษา จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคม อีกทั้งการลงทุนในช่วงแรกของชีวิตจะทำให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด และยังช่วยเพิ่มผลผลิตของการลงทุนในช่วงระยะเวลาถัดไป เนื่องจากทักษะที่ได้รับในช่วงแรกจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในระยะเวลาต่อมา การลงทุนในเด็กในช่วงแรกเกิดจนถึงปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายๆ ท่าน (คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ กลุ่มกระทรวง คณะที่ 2, 2562) ที่กล่าวว่า สมองของเด็กเป็นสมองที่สร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับอารมณ์ สมองเป็น อวัยวะที่สำคัญที่สุด

และมีการพัฒนาดังแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยในช่วงนี้เซลล์สมองจะมีการพัฒนาเชื่อมต่อและทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานพื้นฐานของร่างกาย ในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี เป็นช่วงที่เซลล์สมองเจริญเติบโตและขยายเครือข่ายใยสมองอย่างรวดเร็ว ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาการทำหน้าที่เชิงบริหาร (Executive Functions-EF) ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดของสมองส่วนหน้า ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และการกระทำ โดยสมองส่วนนี้กำลังพัฒนามากที่สุด เป็นช่วงของการพัฒนาความสามารถในการคิด การจัดระเบียบตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการยับยั้งชั่งใจ การคิด ไตร่ตรอง การควบคุมอารมณ์ การยืดหยุ่นทางความคิด การใส่ใจจดจ่อ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย ความมุ่งมั่น การจดจำ การเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่างๆ และการลงมือทำอย่างเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ EF จึงเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนในชีวิตประจำวันของเด็กผ่านประสบการณ์ต่างๆ หลากหลายที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ลงมือทำเพื่อให้เกิดความพร้อม และมีทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในอนาคต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ซึ่งการคิดเชิงบริหารเป็นหน้าที่ระดับสูงของสมองส่วนหน้าช่วยให้ควบคุมอารมณ์ ความคิด การกระทำได้ เช่น การมีสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำไม่วกแวก คิดก่อนไม่หุนหันพลันแล่น ซึ่ง EF มีความสัมพันธ์กับชีวิตการเรียนรู้ การทำงาน และการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เป็นทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาดังแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะวัย 2-6 ขวบ (นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล, 2560)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นสังคมแห่งความรู้และความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงต้องมีการเตรียมเด็กให้มีศักยภาพ คิดเป็น ทำงานเป็น แก้ไขปัญหาเป็น อยู่กับสังคมปัจจุบันได้ มุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ จนประสบผลสำเร็จ และมีความสุข หมายถึง การคิดเชิงบริหาร (Executive Functions-EFs) (สุภาวดี หาญเมธี, 2560) การจัดการเรียนรู้ส่งเสริม EFs ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการทางความคิด การทำงานของสมองส่วนหน้า ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความคิด ความรู้สึก และการกระทำ การยับยั้งใจคิดไตร่ตรอง การควบคุมอารมณ์ การยืดหยุ่นทางความคิด การตั้งเป้าหมาย วางแผน ความมุ่งมั่น การจดจำและเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่างๆ และการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนจนบรรลุความสำเร็จ ทักษะ EFs สำคัญกว่า IQ และ EQ ช่วงวัย 2-6 ปีนี้ เป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาทักษะ EFs ให้กับเด็ก ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความจำที่นำมาใช้งาน 2) การยั้งคิด 3) การยืดหยุ่นทางความคิด 4) การควบคุมอารมณ์ 5) การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของทักษะที่มนุษย์ทุกคนต้องใช้ และมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในชีวิต (จิระพร ชะโน, 2562: 7) ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติฯ เกสร และสิทธิพล อาจอินทร์ (2566) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปร่วมกับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก พบว่า ภาพโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ระดับคุณภาพปานกลางถึงดีมาก ด้านที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความจำขณะทำงาน รองลงมาคือ ด้านการวางแผน

จัดการ ด้านการหยุดการยับยั้งพฤติกรรม และด้านการเปลี่ยนการยึดหยุ่นความคิด ตามลำดับ และด้านที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการควบคุมอารมณ์

โรงเรียนภูมิพิชญ เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ในตำบลเมืองเพีย อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี เปิดสอนระดับ อนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ซึ่งมีนักเรียนปฐมวัย ระดับอนุบาล 1 จำนวน 2 ห้อง 51 คน อนุบาล 2 จำนวน 3 ห้อง 85 คน และอนุบาล 3 จำนวน 3 ห้อง 88 คน (โรงเรียนภูมิพิชญ, 2565) จากประสบการณ์ในการทำงานในการดูแลเด็กปฐมวัยของผู้วิจัยในโรงเรียนภูมิพิชญ ทำให้พบปัญหาของเด็กที่เกิดจากการเลี้ยงดูในครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะเป็นผู้สูงอายุ ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เล็ก พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลและอบรมเลี้ยงดูลูก เพราะมีหน้าที่การงานอยู่ในตัวเมืองและต่างจังหวัด และสภาพสังคมโดยรวมในชุมชนมีประชากรจำนวนมากหลากหลายอาชีพ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมเมื่อเป็นเยาวชน ซึ่งพบในชุมชนในเรื่องการติดยาเสพติด จากการรายงานพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและการติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละรุ่น พบว่า มีบางส่วนที่ไม่ได้ศึกษาต่อและบางส่วนไม่จบการศึกษา อาจเกิดจากสาเหตุในช่วงเป็นเด็กปฐมวัยไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ รอดพาล และเพ็ญศรี แสงเจริญ (2564) ศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง พบปัญหาของเด็กที่เกิดจากการเลี้ยงดูของครอบครัวด้วยสภาพแวดล้อมสังคมโดยรอบบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย พ่อแม่มีลูกตั้งแต่อายุยังน้อย ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูก บางส่วนให้ปู่ย่า ตายายเป็นผู้เลี้ยงดูเด็ก ส่งผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนที่พบได้ในชุมชนคือการติดยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จากรายงานพฤติกรรมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและจากการติดตามนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละรุ่น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาหรือศึกษาต่อแต่ไม่จบการศึกษา อาจเนื่องมาจากเด็กยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารอย่างเหมาะสม และโรงเรียนยังไม่เคยมีการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง ของโรงเรียนภูมิพิชญ ในจังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้คือ ศึกษาระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำสำหรับผู้ปกครองต่อการเลี้ยงดูในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กที่บ้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1 เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-6 ปี ตามเกณฑ์อายุในแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF - 101) พัฒนาโดยรองศาสตราจารย์ ดร. นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สว.รส.) และมหาวิทยาลัยมหิดล (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และอรพินท์ เลิศอวสตาตระกูล, 2560: 155-159) ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนภูมิพิชญ จำนวน 173 คน (โรงเรียนภูมิพิชญ, 2565: 7) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่สอนและเป็นผู้บริหาร ได้เห็นเด็กปฐมวัยในโรงเรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2-3 ของโรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) การสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยจากประสบการณ์การสอนนักเรียนชั้นอนุบาล 2-3 หลายปีที่ผ่านมา พบว่านักเรียนบางส่วนยังมีการปรับตัวหรือควบคุมอารมณ์ในการแสดงพฤติกรรมออกมาไม่ค่อยเหมาะสม เช่น การยอมรับถูกผิดและความมุ่งมั่นพยายาม ในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน 2) ต้องการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร การกำกับควบคุมตนเองให้จดจ่อกับงานได้รับมอบหมายจนเสร็จ ไม่หันไปทำอย่างอื่นหรือเล่นในเวลาเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มศักยภาพของเด็ก

1.2 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ที่เป็นประชากร จำนวน 173 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้และได้รับข้อมูลตามความเป็นจริงที่เกิดจากเด็กปฐมวัย

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1.1 แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ มีจำนวน 25 ข้อ พัฒนาโดย รองศาสตราจารย์ ดร. นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และมหาวิทยาลัยมหิดล

(นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และอรพินท์ เลิศอัสดาตระกูล, 2560) เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงบวกที่แสดงถึงพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร 5 ด้านของเด็กปฐมวัย ดังนี้

- 1) ด้านความจำขณะทำงาน (Working Memory) จำนวน 5 ข้อ (25คะแนน)
- 2) ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม (Inhibit) จำนวน 5 ข้อ (25 คะแนน)
- 3) ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) จำนวน 5 ข้อ (25 คะแนน)
- 4) ด้านการควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) จำนวน 5 ข้อ (25 คะแนน)
- 5) ด้านการวางแผนจัดการ (Plan Organization) จำนวน 5 ข้อ (25 คะแนน)

ผู้ประเมินคือ ครูประจำชั้นอนุบาล 2-3 โรงเรียนภูมิพิชญ การประเมินโดยการสังเกตเด็กมีพฤติกรรมเกิดขึ้นบ่อยแค่ไหนให้เลือกตอบข้อที่ตรงกับความจริงมากที่สุด โดยให้คะแนนตามความถี่ที่ผู้ประเมินสังเกตเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ 1, 2, 3, 4, 5 หมายถึง ไม่เคย, นานนานครั้ง (1-2 ครั้ง/เดือน), เป็นบางครั้ง (1-2 ครั้ง/สัปดาห์), เป็นบางครั้ง (3-4 ครั้ง/สัปดาห์) และเป็นประจำทุกวัน ตามลำดับ เมื่อได้คะแนนจากผู้ประเมินแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนมาเทียบเป็นคะแนนมาตรฐานที่ (T- score) ตามช่วงอายุของเด็กมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย T-score ดังนี้ (สุชาวดี รอดพาล และเพ็ญศรี แสงเจริญ, 2564: 126) T-score > 60 หมายถึง สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาก (ดีมาก), T-score 56-60 หมายถึง สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (ดี) T-score 45-55 หมายถึง เกณฑ์เฉลี่ย (ปานกลาง) T-score 40-44 หมายถึง ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อย (ควรพัฒนา) และ T-score < 40 หมายถึง ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาก (ควรปรับปรุง)

2.1.2 แบบสอบถาม เรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ โดยผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ความสัมพันธ์ 4) อาชีพ และ 5) รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของผู้ปกครองเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 5 ด้าน 25 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านความจำขณะทำงาน จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านการควบคุมอารมณ์ จำนวน 5 ข้อ และ 5) ด้านการวางแผนจัดการ จำนวน 5 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) ดังนี้ 1) เกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดให้ 5, 4, 3, 2, 1 คะแนน ตามลำดับ และ 2) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00, 3.51-4.50, 2.51-3.50, 1.51-2.50, 1.00-1.50 หมายถึง ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่นๆ และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน การคัดเลือกแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้ 1) ผู้มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป/ตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปด้านการศึกษาปฐมวัยหรือสาขาที่สัมพันธ์ 2) ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และ 3) ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) พบว่ามีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57)

2.2.2 นำแบบสอบถามจากข้อ 2.2.1 ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 1 จำนวน 30 คน โดยการคัดเลือกแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งไม่ใช่ประชากร และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 30 ชุด มาตรวจให้คะแนนแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยหาจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient; α) ตามวิธีของคอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 เป็นระดับที่เหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ครูประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นเด็กปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนภูมิพิชญ จำนวน 173 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย (แบบ MU. EF - 101) จำนวน 25 ข้อ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ครูประจำชั้นคุ้นเคยกับเด็กมาแล้วมากกว่า 3 เดือน และเก็บข้อมูลในเดือนที่ 4

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ ด้วยแบบสอบถาม เรื่องการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ โดยผู้ปกครองจำนวน 25 ข้อ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โดยไปเยี่ยมบ้าน อ่านข้อคำถาม และทำการบันทึกคำตอบให้ผู้ปกครอง

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) โดยหาร้อยละ (Percentage) ของเด็กที่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารแต่ละระดับและนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้าน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่องการ ส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาาระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ ภาพโดยรวม แสดงในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ภาพโดยรวม

พัฒนาการด้านคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับดีมาก	29	16.76
ระดับดี	28	16.19
ระดับปานกลาง	80	46.24
ระดับควรพัฒนา	23	13.30
ระดับปรับปรุง	13	7.51
รวม	173	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 46.24 รองลงมาคือ ระดับดี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.76 ระดับดีมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.19 ระดับปรับปรุง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และระดับปรับปรุง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.51 ตามลำดับ

2. ศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ภาพโดยรวม แสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ภาพโดยรวม

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็ก ปฐมวัย	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความจำขณะทำงาน	4.16	0.65	มาก	1
2. ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม	4.11	0.61	มาก	2
3. ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด	3.86	0.67	มาก	4
4. ด้านการควบคุมอารมณ์	3.47	0.65	ปานกลาง	5
5. ด้านการวางแผนจัดการ	3.91	0.72	มาก	3
รวม	4.03	0.62	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.03$, $\sigma=0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ ปานกลางถึงมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความจำขณะทำงาน ($\mu = 4.16$, $\sigma=0.65$) รองลงมาคือ ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม ($\mu = 4.11$, $\sigma=0.61$) ด้านการวางแผนจัดการ ($\mu= 3.91$, $\sigma=0.72$) ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด ($\mu = 3.86$, $\sigma=0.67$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการควบคุมอารมณ์ ($\mu = 3.47$, $\sigma=0.65$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ ภาพโดยรวม พบว่า นักเรียนอนุบาลปีที่ 2-3 มีระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 46.24 โดยมี T-score 45-55 ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านความจำขณะทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 32.37 ซึ่งพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ได้คะแนน T-score 45-55 ได้แก่ ความสามารถในการจำข้อมูลไว้ในใจ 2) ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 54.34 ซึ่งพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ได้คะแนน T-score 45-55 ได้แก่ การหยุดพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รวมถึงการยับยั้งความคิดไม่ให้คิดเรื่อยเปื่อยในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง การคุมความคิดให้มีสมาธิจดจ่อในเรื่องที่กำลังทำ 3) ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 52.02 ซึ่งพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ได้คะแนน T-score 45-55 ได้แก่ สามารถทำงานหลายอย่างสลับไปมาได้ความสามารถในการคิดยืดหยุ่นจะพัฒนาช้ากว่าความจำขณะทำงานและการยับยั้งพฤติกรรม 4) ด้านการควบคุมอารมณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 49.13 ซึ่งพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ได้คะแนน T-score 45-55 ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้แสดงออก

อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และ5) ด้านการวางแผนจัดการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 42.77 ซึ่งพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ได้คะแนน T-score 45-55 ได้แก่ การติดตามสะท้อนผลจากการกระทำเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

จากผลการศึกษาในครั้งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มี 2 ด้าน ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมในครอบครัว และการเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร อาจเกิดจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองเด็กเป็นผู้สูงอายุ (ปู่ย่า ตายาย) มากกว่าที่จะเป็นพ่อแม่ของเด็ก ซึ่งทำให้การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างไม่เหมาะสมตามวัย ไม่มีกิจกรรมเสริมในการพัฒนาการของเด็ก รวมไปถึงการสื่อสารให้เด็กเข้าใจบริบทของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาวดี รอดพาล และเพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2564) ที่ศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.10) มีระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านผู้ปกครอง การเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจไม่มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการและการเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสม ไม่เข้าใจวิธีการใช้ภาษาสื่อสารพูดคุยกับลูก และไม่ได้แสดงหากิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก สอดคล้องกับ ดวงฤทัย เสมอคุ้มหอม และคณะ (2563) ศึกษา การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย พบว่า การพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น และบุคลากรด้านสุขภาพ โดยผู้ปกครองเป็นผู้อบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารขณะที่เด็กอยู่บ้าน ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือรูปแบบการเรียนรู้ให้เด็กขณะอยู่ในโรงเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบุคลากรทีมสุขภาพ ผู้มีบทบาทให้ความรู้ ให้คำแนะนำผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการประเมินการคิดเชิงบริหาร การส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร รวมไปถึงการส่งต่อเด็กที่พบความผิดปกติไปยังทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อร่วมหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป และสอดคล้องกับ จิระพร ชะโน (2562) ศึกษาเรื่อง การคิดเชิงบริหารกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า การเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับสูงขึ้นไปของเด็กปฐมวัยนอกจากความแตกต่างของเด็กแต่ละคนแล้ว สิ่งแวดล้อมในครอบครัวและการเลี้ยงดูของพ่อแม่ก็มีความสำคัญเช่นกันซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการคิดเชิงบริหารของเด็กด้วย

1.2 ปัจจัยด้านเด็กปฐมวัย เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 4-6 ปี ซึ่งยังเป็นเด็กเล็กที่ต้องการเวลาในการฝึกฝนและส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ที่ต้องอาศัยเวลาช่วยในการพัฒนาส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาวดี รอดพาล และเพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2564) ที่ศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยด้านตัวเด็ก เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 4-6 ปี ยังเป็นวันเด็กเล็กที่ต้องการเวลาในการฝึกฝนและส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร เนื่องจากการคิดเชิงบริหารจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยระยะเวลา และสอดคล้อง

กับ ดวงฤทัย เสมอคุ้มหอม และคณะ (2563) ศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย พบว่า การพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับปัจจัยของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย อายุของเด็ก การพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และความเครียดของเด็ก จะพัฒนาตามระยะเวลาการเจริญเติบโตของเด็ก

2. ผลการศึกษาการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านความจำขณะทำงาน อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ปกครองร่วมกับทางโรงเรียนมีการสร้างความเข้าใจให้กับเด็กเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปจัดการข้อมูลได้ และคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยความตั้งใจจดจ่อซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการจำข้อมูลในขณะทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดีรอตพาล และเพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2560) ที่ศึกษาการศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง ด้านความจำเพื่อใช้งาน อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ปกครองร่วมกับทางโรงเรียน ก็ยังเหมือนเดิม สอนให้เด็กไม่หุนหันพลันแล่น หยุดคิดก่อนทำ หยุดพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่น หรือทำให้ผู้เดือดร้อนไม่คิดเรื่อยเปื่อยในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องลดลง และควบคุมความคิดให้จดจ่อกับเรื่องที่กำลังทำเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดีรอตพาล และเพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2560) ที่ศึกษาการศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองด้านการยับยั้งชั่งใจ-ยังคิดไตร่ตรอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิชา เกสร และสิทธิพล อาจอินทร์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ร่วมกับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก พบว่า การประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม อยู่ในระดับดี เช่นกัน

2.3 ด้านการวางแผนจัดการ อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ปกครองร่วมกับทางโรงเรียน มีการวางแผน ตั้งเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญไว้ก่อนลงมือปฏิบัติการดูแลเด็ก มีส่วนร่วมช่วยกันดูแลเด็ก มีการติดตามผล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดีรอตพาล และเพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2560) ที่ศึกษาการศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง ด้านการวางแผนและดำเนินการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิชา เกสร และสิทธิพล อาจอินทร์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ร่วมกับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก พบว่า การประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการวางแผนจัดการ อยู่ในระดับดี เช่นกัน

2.4 ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ปกครองร่วมกับทางโรงเรียนได้ให้งานเด็กทำหลายอย่างสลับไปมาได้ มีการยืดหยุ่นการทำงานของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขชาติรอดพล และเพ็ญศรี แสงเจริญ (2560) ที่ศึกษาการศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง ด้านการยืดหยุ่นทางความคิด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิชา เกสร และสิทธิพล อาจอินทร์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ร่วมกับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก พบว่า การประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการเปลี่ยนการยืดหยุ่นความคิด อยู่ในระดับดี เช่นกัน

2.5 ด้านการควบคุมอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ปกครองให้การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านการควบคุมอารมณ์ อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงตามใจเด็กไม่ควบคุมอารมณ์เด็ก และปล่อยให้เล่นโดยลำพังไม่จำกัดระยะเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ผ่าน มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต (Tablet) ไอแพด (iPad) เป็นต้น และผู้ปกครองไม่ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็กในขณะที่เล่น ทำให้เด็กมีพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีใครแนะนำเด็กปฐมวัยช่วงนี้ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ต้องการเลียนแบบผู้อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เป็นต้น ซึ่งอ้างอิงจากทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson, 1955 อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2547) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีการพัฒนา 8 ขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt) อยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นขั้นพัฒนาการความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิด เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียกสิ่งต่างๆ รอบตัวเอง เด็กมีการเลียนแบบผู้อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนรับรู้ เด็กเริ่มเรียนรู้และยอมรับค่านิยมของครอบครัว และสิ่งถ่ายทอดสู่เด็ก ถ้าเด็กไม่มีอิสระในการค้นหาก็จะส่งผลไปสู่ความคับข้องใจที่ไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจของเด็กและความรู้สึกผิดติดตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิชา เกสร และสิทธิพล อาจอินทร์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ร่วมกับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก พบว่า การประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้ปกครองและสถานศึกษาต้องร่วมมือพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยการแนะนำให้เด็กมีความสามารถในการจำข้อมูลไว้ในใจ หยุดพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่นที่ทำให้

ผู้อื่นเดือนร้อน สามารถทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน และควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และมีการติดตามสะท้อนผลจากการกระทำเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง ด้านการควบคุมอารมณ์มีระดับพัฒนาต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ผู้ปกครองควรมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้ความรักความเอาใจใส่ มีกิจกรรมร่วมกับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็กในขณะเล่น แนะนำการควบคุมอารมณ์ให้กับเด็กและทำให้เด็กได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว เพื่อจะได้ลดความรุนแรงทางอารมณ์เด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี

2.2 ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครอง โรงเรียนภูมิพิชญ จังหวัดอุดรธานี การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) สิ่งที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้มี 2 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ประกอบด้วย 1.1) ด้านความจำขณะทำงาน 1.2) ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม 1.3) ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด 1.4) ด้านการควบคุมอารมณ์ และ 1.5) ด้านการวางแผนจัดการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นบรรทัดฐาน (Baseline) เพื่อหาจุดเริ่มต้นหรือแนวทางการพัฒนาต่อไป และ 2) เด็กปฐมวัย เป็นเด็กเล็กที่ต้องการเวลาในการฝึกฝนและส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ที่ต้องอาศัยเวลาช่วยในการพัฒนาส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย (EF)

เอกสารอ้างอิง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ กลุ่มกระทรวง กลุ่มที่ 2. (2562). *รายงานการพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

- จิระพร ชะโน. (2562). การคิดเชิงบริหารกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(1), 7-17.
- ณัฐธิชา เกษร และสิทธิพล อาจอินทร์. (2566). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนชั้นอนุบาลที่หนึ่งโดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปรวม กับเทคนิค 5T สร้างวินัยเชิงบวก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(6), 144-159.
- ดวงฤทัย เสมอคุ้มหอม, ปรียาสลิล ไชยวุฒิ, สุภารัตน์ วันงามวิเศษ และธมกร เขียรภูริเดช. (2563). การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 7(10), 15-31.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, ปณิตดา ธนเศรษฐกร และอรพินท์ เลิศอวัศดาตระกูล. (2560). *กำลังพัฒนาและการประเมินเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินเครื่องมือในการคิดของผู้บริหารในช่วงต้นวัยเด็ก*. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหิดลมหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2560). *แบบประเมิน EF เด็กปฐมวัย คัดกรองความบกพร่องทางอารมณ์ สู่แนวทางใหม่พัฒนาการเด็กไทย*. นครปฐม: สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- โรงเรียนภูมิพิชัย. (2565). *ข้อมูลนักเรียนประจำปีการศึกษา 2565*. อุตรธานี: โรงเรียนภูมิพิชัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *การวัดและประเมินเด็กแนวใหม่เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ รอดพาล และเพ็ญศรี แสงเจริญ. (2564). การศึกษาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 36(3), 123-131.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2560). *ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ Executive Functions=EF*. กรุงเทพฯ: สถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่งกรุ๊ป). (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2566). จาก <https://www.rsl.co.th/>

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

Development of video media titled "Works of important people in the creation of
the Thai nation" in the subject group of Social Studies, Religion and Culture of
Mathayomsuksa 6 students, Pathum Pittayakom School under the Office of Ubon
Ratchathani - Amnat Charoen Secondary Education Service Area

อภิชาติ คำสุข^{1*} รัตนะ ปัญญาภา²
Aphichart Khamsuk^{1*} Rattana Panyapa²

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Student of Social Studies Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity

²สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Lecturer, Social Studies Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity

*Corresponding author, E-mail: std.62121100209@ubru.ac.th

(Received: 24 May 2023, Revised: 4 August 2023, Accepted: 7 August 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาผลการเรียนรู้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย วิชาประวัติศาสตร์ไทย และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทย เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม ที่สอนโดยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ พบว่าผลการเรียนของคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าพัฒนาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 4.87 และ 2) ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ไทย เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6โรงเรียนปทุมพิทยาคม ที่สอนโดยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ อยู่ที่ร้อยละ 86.95 อยู่ในระดับ ดีมาก

คำสำคัญ: สื่อวีดิทัศน์, วิชาประวัติศาสตร์ไทย, บุคคลสำคัญของชาติไทย

ABSTRACT

This research has the objectives; 1) to develop learning outcomes in Social Studies, Religion and Culture. On the works of important people in the creation of the Thai nation For high school students 6 Pathum Pittayakom School, and 2) to create student satisfaction with learning activities in Thai history subject on the works of important people in the creation of the Thai nation for Mathayomsuksa 6 students, Pathum Phitthayakom School taught by the learning management plan using video media. The research findings were as follows: 1) the results of learning development taught by the learning management plan using video media was found that the results of the post-test scores were valuable, the development value increased by an average of 4.87; and 2) in the results from the satisfaction assessment on the learning activities, Thai history on the works of important people in the creation of the Thai nation for high school students 6 Pathum Pittayakom School taught by the learning management plan using video media has score at 86.95 percent.

Keywords: Video media; Important Person; Thai nation; Social Studies, Religion and Culture

บทนำ

การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้สมรรถนะหลักของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เกี่ยวข้องกับการคิด คือ สามารถในการคิดกำหนดผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับวิธีคิดวิธีการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งทุกสมรรถนะที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าสมรรถนะในการแก้ปัญหา นั้นเป็นอีกสมรรถนะหรือทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อผู้เรียนปัจจุบัน ไม่ใช่แต่เป็นการรู้จักคิดหรือทักษะที่มุ่ง

พัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ใน และปัจจัยนี้อาจส่งผลต่อการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่เต็มศักยภาพ ตามหลักวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษ 21 ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 66 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มีใจความสำคัญว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 60เขียนเต็ม 2560) ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ และเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เป็นต้น เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากมายและมีการพัฒนาศักยภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีในการสื่อสารเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อวีดิทัศน์ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง ที่มีความพร้อมในลักษณะของมัลติมีเดีย (Multimedia) ซึ่งได้รวมเอาความโดดเด่นของรูปแบบและแนวทางการนำเสนอที่สมบูรณ์ครบถ้วนไว้ทั้งภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบคอมพิวเตอร์กราฟฟิก และเทคนิคพิเศษอีกมากมาย ช่วยสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอน ช่วยลดความยุ่งยากซับซ้อนของเนื้อหาวิชา และมีความหลากหลายในด้านการสร้างจินตนาการของสื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถกระตุ้นความสนใจ จึงดูดใจได้เป็นอย่างดี และอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นคุณสมบัติที่สำคัญคือ สามารถนำมาเปิดซ้ำได้ตามความต้องการ (เริงชัย พะวุล, 2556) สอดคล้องกับ วรพจน์ นวลสกุล (2550) ได้กล่าวถึง สื่อวีดิทัศน์ว่าสื่อที่มีบทบาทสำคัญกับการแสดงผลโดยมีภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งที่สามารถนำมาเรียงลำดับกันอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปของการแพร่ภาพออกอากาศทางสถานี โทรทัศน์ เทปวีดิทัศน์หรือแผ่นวีดิทัศน์ ที่นำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้าสู่ยุคของโลกดิจิทัลที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว วิดีโอดังกล่าวนี้จะ ใช้บนเครือข่าย Computer Network ที่ทำงานเหมือนกับเคเบิลทีวีเหมาะกับนักเรียน ไม่ต้องเสียเวลา อีกทั้งผู้ชมก็สามารถควบคุมการเรียนการสอนได้บนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย

วิชาประวัติศาสตร์มีคุณค่าในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พัฒนาการของ เรื่องราวในอดีต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นบทเรียนสอนให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและไม่ให้

เกิดซ้ำรอยอีก ทั้งสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญา อารยธรรม ที่บรรพชนได้สั่งสม สืบทอดกันมา ด้วยคุณูปการของวิชาประวัติศาสตร์ดังกล่าว ผู้คนในสังคมจึงให้ความสำคัญกับวิชาประวัติศาสตร์ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เกิดสำนึกรักในชาติ เป็นนักคิด ใคร่ครวญ ตั้งคำถาม และข้อสงสัยต่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สมดังที่ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร ได้กล่าวไว้ว่า "ประวัติศาสตร์วิชาสร้างนักคิดและปัญญาชน" (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558)

จากการที่นักวิจัยเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน โรงเรียนปทุมพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี ได้ปฏิบัติการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำนวัตกรรมมาพัฒนาการเรียนรู้ และความสำคัญของการใช้สื่อวีดิทัศน์ เข้ามาช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้สูงขึ้น นักวิจัยจึงได้สร้างสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน สาระประวัติศาสตร์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย เพื่อพัฒนาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลของการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ได้สื่อวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากจะได้นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพของนักวิจัยโดยตรงแล้วยังสามารถนำกระบวนการที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และพัฒนานักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย วิชาประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการพัฒนาพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย วิชาประวัติศาสตร์ไทย
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนสูงขึ้น การใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ นักเรียนรวมทั้งสิ้น 140 คน

2. ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ สื่อวีดิทัศน์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาเรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในกาสร้างสรรค์ชาติไทย ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้เวลาทำการทดลองเป็นเวลา 2 คาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 1 สัปดาห์

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

สื่อวีดิทัศน์

ตัวแปรตาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ นักเรียนรวมทั้งสิ้น 140 คน

2. ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. แบบแผนในการวิจัย

การศึกษาค้างนี้ใช้แบบแผนหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) ดังนี้ O1 X O2

เมื่อ O1 หมายถึง แบบทดสอบก่อนเรียน

O2 หมายถึง แบบทดสอบหลังเรียน

X หมายถึง สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้างนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน
2. นวัตกรรม คือ สื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญที่สร้างสรรค์ชาติไทย
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอนรายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการเรียนรู้โดยใช้สื่อทางเทคโนโลยีชนิดต่าง ๆ และศึกษาบริบทความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

2. เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเลือกการใช้สื่อวีดิทัศน์
3. ศึกษาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการจัดทำสื่อวีดิทัศน์
4. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยออกแบบร่วมกันครูพี่เลี้ยง
5. จัดทำสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญที่สร้างสรรค์ชาติไทย
6. เสนอแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผลงานของบุคคลสำคัญที่สร้างสรรค์ชาติไทย ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
7. ทำการเรียนการสอนโดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้
8. นำข้อมูลที่ได้มาหาค่า ร้อยละ ค่าพัฒนา และสรุปผลการทดลอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าพัฒนา คะแนนหลังเรียนลบคะแนนก่อนเรียน
2. ร้อยละของค่าพัฒนา $\frac{\text{คะแนนค่าพัฒนา} \times \text{คูณด้วย } 100}{\text{หารด้วยคะแนนเต็ม}}$

(กมล เอกไทยเจริญ และสุรพล วัฒนวิทย์กิจ 2522 : .33)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ (percentage) จากสูตร

$$\text{ร้อยละของจำนวนใด} = \frac{\text{ความถี่ของจำนวนนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

(กมล เอกไทยเจริญ และสุรพล วัฒนวิทย์กิจ 2522 : .33)

2. หาค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ จากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ แทนค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2544 : 24)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนที่มีค่าพัฒนาในแต่ละระดับ

จำนวนนักเรียนทั้งหมด	ระดับค่าพัฒนา	ค่าความแตกต่าง	จำนวนนักเรียนที่ได้	ร้อยละ
41 คน	คะแนนเฉลี่ยสูงสุด	7	2	4.87
	คะแนนเฉลี่ยสูง	6	6	14.63
	คะแนนระดับปานกลาง	5	18	43.90
	คะแนนระดับพอใช้	4	15	36.58
	คะแนนต่ำสุด	-	-	-

หลังจากที่นักเรียนผ่านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดโดยการสอนแบบโครงงานแล้ว นักเรียนทุกคนมีคะแนนการประเมินผลหลังเรียนมากกว่าร้อยละ 40 นักเรียนทุกคนมีค่าพัฒนามากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีนักเรียนที่มีค่าพัฒนาเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.87 นักเรียนที่มีค่าพัฒนาเฉลี่ยสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 นักเรียนที่มีค่าพัฒนาระดับปานกลาง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 นักเรียนที่มีค่าพัฒนาระดับพอใช้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 36.58

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีสอนวิถีทัศน์ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างชาติไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	เนื้อหา มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	73.17	26.82			
2	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาเพิ่มขึ้น	85.36	14.63			
3	นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมและการแสวงหาความรู้	95.12	4.87			
4	นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการทำกิจกรรม	87.80	17.07			
5	นักเรียนมีความประทับใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้วิถีทัศน์	97.56	2.43			

จากตารางพบว่า ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทยโดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบใช้วิถีทัศน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียน จำนวน 41 คนพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 87.80 โดยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มากที่สุด 73.17 มาก 26.82
2. นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาเพิ่มขึ้น มากที่สุด 85.36 มาก 14.63
3. นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านนักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมและการแสวงหาความรู้ มากที่สุด 95.12 มาก 4.87
4. นักเรียนมีความพึงพอใจ นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการทำกิจกรรม มากที่สุด 87.80 มาก 17.07
5. นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านนักเรียนมีความประทับใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้วิถีทัศน์ มากที่สุด 97.56 มาก 2

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิธีการพัฒนาผลการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้ จากการจัดประสบการณ์ทางการเรียนสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างชาติไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุ่งให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าหาญและกล้าแสดงออก ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนจำนวน 41 คน มีผลการเรียน ค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 41 คน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น จึงได้ค้นหาสาเหตุที่จะนำมาพัฒนาซึ่งพบว่าสาเหตุของนักเรียนคือสื่อการเรียนการสอนที่ไม่ครบและในบางอย่างไม่พร้อมใช้งาน ทั้งนี้ในการเรียนการสอนนักเรียนยังไม่เข้าใจในเนื้อหาบางส่วนและนักเรียนบางคน มีการเรียนรู้ที่ช้ากว่านักเรียนคนอื่น ๆ ทำให้ครูจะต้องบรรยายซ้ำหลายรอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 41 คน โดยใช้วิถีทัศน์ เข้ามาช่วยในการพัฒนากระบวนการคิดและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจกับเนื้อหามากยิ่งขึ้นในการเรียนการสอนนี้ใช้เวลาในชั่วโมงเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้งโดยไม่บังคับและให้อิสระแก่ผู้เรียนในการศึกษาสำรวจข้อมูล สอดคล้องทฤษฎีของ ธอร์นไคค์ (E.L. Thondike) (อ้างจากกฤษฎา ศักดิ์ศรี, 2533)ตรวจสอบรูปแบบการอ้างอิง กล่าวว่า การเรียนรู้ของคนเรามักจะศึกษาสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเสียก่อน และเลือกลองหาพฤติกรรมที่คิดว่าน่าจะแก้ปัญหานั้นได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ วัย ความสามารถ ของผู้เรียน และความพร้อมจากการวิจัยพบว่านักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบวิถีทัศน์เพิ่มขึ้นอย่างเป็นนัยสำคัญ ให้อิสระทางความคิด นักเรียนกล้าคิด สามารถวิเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ

ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มุ่งเน้นให้นักเรียนบริหารจัดการเวลาและนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและนักเรียนสนใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ โดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบวิดิทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พอสรุปข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดังนี้

1. ควรนำเทคนิควิธีสอนแบบวิดิทัศน์ ไปใช้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ หรือระดับชั้นอื่นด้วย
2. ควรจะนำการสอนแบบวิดิทัศน์ไป ทดลองใช้กับนักเรียนห้องอื่นๆที่มีบริบทต่างกันเพื่อที่จะให้รู้ว่าการเรียนการสอนแบบวิดิทัศน์นั้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- นุชนาฏ ธรรมเกษร. (2552). *การพัฒนาบทเรียนวิดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(สาระนาฏศิลป์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. โรงเรียนบ้านปากช่อง (คุรุสามัคคี 1).
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงศาวดารอยุธยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มติชน.
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญเที่ยง จัยเจริญ. (2543). *โทรทัศน์เพื่อการศึกษา หน่วยที่ 9*. เอกสารการสอน สาขาศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, (2531). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- พิไลวรรณ ชาวบุญตัน. (2551). *การสร้างบทเรียนการแสวงรู้บนเว็บเชิงคิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่เกิด เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2547). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ไพโรจน์ ติธธนากุล. (2528). *ไมโครคอมพิวเตอร์ประยุกต์ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- เสริมภัทรา นิคมานนท์. (2540). *การประเมินผลการเรียน* กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์

- เริงชัย พะวุฒ. (2556). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง หมวดย่อยบัญชี รายวิชา บัญชีเบื้องต้น / สำหรับการจัดการเรียนการสอนทางไกล ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1. วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์. สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ
- วรพจน์ นวลสกุล. (2551). เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร การตัดต่อวีดิทัศน์ระบบอนไลน์ รุ่นที่ 9 "การบูรณาการวีดิทัศน์กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น" ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วสันต์ อดิศักดิ์. (2534). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 ปัตตานี:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วสันต์ อดิศักดิ์. (2546). การจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการศึกษาในยุคสังคมสารสนเทศ. โสตฯ-เทคโนโลยีสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 18 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วสันต์ อดิศักดิ์และคณะ. (2549). การพัฒนามาตรฐานแห่งชาติทางเทคโนโลยีการศึกษาสถาบันผลิตบัณฑิตทางการศึกษา. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2(4), 455-482.
- วิจิตร ภาคศิริรัตน์. (2525). วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วีดิทัศน์. (2559, 28 สิงหาคม). สืบค้น จาก <https://youtu.be/kv9yAnjIjcY>.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4) กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ สุริยวงษ์และคณะ. (2540), การวัดและการประเมินผลวิทยาการศาสตร์. ม.ป.ท.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2545). การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ในยุคดิจิทัล โรงเรียนไผ่งามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร

The Strategies of Developing the Administration of Education Management
to Improve the Quality of Education in the Digital Era in Paingampittayakom
School under the Secondary Educational Service Area Office
of Si Sa Ket and Yasothon

บุญวิทย์ ไชยช่วย | Boonwit Chaichuay

ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงบูรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

The Director of Buengboon School, The Secondary Educational Service Area Office of Si Sa ket and Yasothon

*Corresponding author, E-mail: boonwitchaichuay@gmail.com

(Received: 19 July 2023, Revised: 9 August 2023, Accepted: 12 August 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล, เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล, เพื่อทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล และเพื่อประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ระยะเวลาที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม จำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพการพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ 2) ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์ 3) ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม พบว่า มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, คุณภาพการศึกษา, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The research aims to study basic information about educational management development strategies to develop educational quality in the digital age, to create educational management development strategies to develop educational quality in the digital age, to experiment with management development strategies. Study to develop the quality of education in the digital age, and to evaluate strategies for developing educational administration to develop the quality of education in the digital age of Phai Ngam Phitthayakhom School. The sample group used in this study included 23 administrators, teachers, and committee members of the Phai Ngam Phitthayakhom School. The results of the research found that: 1) Study of the development of educational administration in order to develop the quality of education in the digital age. It consists of 10 strategies. 2) Results of the creation of strategies for developing educational administration to develop the quality of education in the digital age. It consists of 8 strategies. 3) Results of testing the use of strategies for developing educational administration to develop the quality of education in the digital age. It's found that Overall effectiveness is at a high level and 4) The results of evaluating the appropriateness and feasibility of the educational management development strategy to develop the quality of education in the digital age were found: It is appropriate and feasible overall at a high level.

Keywords: strategy, quality of education, digital era.

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล คือประเทศไทย 4.0 หมายถึง การพัฒนาประเทศโดยนโยบายเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม จึงพัฒนาได้โดยใช้ศักยภาพของมนุษย์เป็นตัวนำ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนด้วยปัญญาของมนุษย์ การที่จะให้มนุษย์เป็นผลผลิตที่ดีนั้นทุกคนต้องได้รับโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน สถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นพลังขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าเป็นประเทศไทย 4.0 และยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนไทย 4.0 ดังแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้คนไทยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ มีทักษะการทำงานที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน และขยายโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนไทย

4.0 จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นสภาพที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการปรับตัวของประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นสังคมแห่งยุคดิจิทัล (Digital Era) ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทุกที่และตลอดเวลา ทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น โลกที่อินเทอร์เน็ตเป็นทุกสรรพสิ่ง (Internet of Things) อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ ต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้เรียน การเรียนรู้ ครู และเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2561)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมถึงทางด้านการศึกษาได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและปรับเป็นสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ภายใต้โครงสร้างสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียนในยุคดิจิทัล 2) ด้านการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 3) ด้านครูในยุคดิจิทัล และ 4) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม ซึ่งผู้วิจัยมีความมั่นใจว่าจะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม
3. เพื่อทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม
4. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม จำนวน 23 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ไผ่งามพิทยาคม จำนวน 23 คน ระยะที่ 4 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับ

1. ลักษณะของยุทธศาสตร์ที่ดี
2. องค์ประกอบของยุทธศาสตร์
3. ขั้นตอนการสร้างยุทธศาสตร์
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา
5. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษา



ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไผ่งามพิทยาคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม/การจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างเครื่องมือเพื่อสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity)

4) นำเครื่องมือมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5) นำแบบสอบถามที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

6) นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับ

7) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมืออีกครั้งจากนั้นจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร แบบสอบถาม แบบประเมิน การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียน ไม้งามพิทยาคม ศึกษาจาก 1) แนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมเป็นระบบ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีมาตรฐานบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่พึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนา ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การศึกษาสภาพการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียน ไม้งามพิทยาคม พบว่า ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (1) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร และระบบการบริหารจัดการ (2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา (4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน (6) ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา (7) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (8) ยุทธศาสตร์ด้านการทำงานเป็นทีม (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และ (10) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการ (Best Practice) โรงเรียนเฉลิม พระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภายในโรงเรียน และการสนับสนุนจากชุมชน 4) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้าน จัดองค์กร (2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสมรรถนะครู (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ (4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 2) ยุทธศาสตร์สนับสนุนสู่

คุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนไม่งามพิทยาคม ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมและพัฒนาการของผู้เรียน 2) การจัดระบบที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา 3) การพัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษา 4) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 5) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน 7) การระดมทรัพยากร เพื่อสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การสร้างเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการประเมินความสอดคล้องของยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสอดคล้องมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งาม -พิทยาคม พบว่า มีประสิทธิผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหาร จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ระดับความความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนาคุณภาพของครู ผู้เรียน และโรงเรียน พบว่า ผลงาน/รางวัลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ครูและนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม ศึกษาจาก 1) แนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมเป็นระบบ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีมาตรฐานบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่พึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนา ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การศึกษาสภาพการพัฒนการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม พบว่า ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (1) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร และระบบการบริหารจัดการ (2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา (4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (5) ยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนาคุณภาพและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน (6) ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อ

ส่งเสริมการจัดการศึกษา (7) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (8) ยุทธศาสตร์ด้านการทำงานเป็นทีม (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา และ (10) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการ (Best Practice) โรงเรียนเฉลิม - พระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภายในโรงเรียน และการสนับสนุนจากชุมชน 4) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านจัดองค์กร (2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสมรรถนะครู (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ (4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 2) ยุทธศาสตร์สนับสนุนสู่คุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาระยะยาว โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้สมรรถนะในการทำงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้นำ ไปเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2562 - 2565 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนไม่งาม - พัทธาคม ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์ และผลการประเมินความสอดคล้องของยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพัทธาคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสอดคล้องมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดกลยุทธ์ในปิงบประมาณ พ.ศ.2560 จำนวน 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลยุทธ์ที่ 2 การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียน ให้

ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

3. ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม 8 ยุทธศาสตร์ มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนไม่งามพิทยาคม ซึ่งสอดคล้องกับ รังสรรค์ มณีเล็ก (2545) ได้สรุปลักษณะของยุทธศาสตร์ที่ดีไว้ 3 ประการ คือ (1) เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา กล่าวคือต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา คือ จุดเด่น และจุดด้อย ของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา คือ จุดเด่น และจุดด้อยของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา คือ โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงาน (2) ได้เปรียบในการแข่งขัน ลักษณะของยุทธศาสตร์ข้อนี้ น่าจะเหมาะสมกับภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งต้องใช้ยุทธศาสตร์เพื่อทำกำไรและเอาชนะคู่ต่อสู้ทุกวิถีทาง แต่สำหรับหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสถานศึกษานั้น รูปแบบการดำเนินงานยังไม่เหมือนในบางประเทศ ที่ผู้ปกครองต้องมาซื้อบริการทางการศึกษาให้ บุตรหลานของตน หากจะนำลักษณะที่ดีของยุทธศาสตร์ข้อนี้ไปใช้ในสถานศึกษา คือ เป็นยุทธศาสตร์ที่ทำให้นักเรียนได้รับการบริการ ทางการศึกษาดีกว่า ทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนพึงพอใจมากกว่าสถานศึกษาอื่น ๆ นั้นเอง และ (3) ทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพสูง ขึ้นกว่าเดิม ยุทธศาสตร์ที่ดีต้องทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุดให้ทรัพยากรน้อยที่สุด

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่งามพิทยาคม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์โดยการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างยุทธศาสตร์ และการสร้างยุทธศาสตร์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ภารกิจ บริบท ปัจจัย ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์ (2542) ได้เสนอแนะลักษณะของยุทธศาสตร์ที่ดี ไว้ 10 ประการ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับภารกิจและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกิจการหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องกับกิจการอาจจะมุ่งเน้นที่จะเข้าไปแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือตลาดใหม่ ๆ (2) ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมในการดำเนินงาน (3) ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมกับปัจจัยภายในด้านต่าง ๆ ขององค์กร เช่น จุดแข็ง เป้าหมายนโยบายทรัพยากรภายใน วัฒนธรรมองค์กรหรือไม่ ยุทธศาสตร์ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับปัจจัยเหล่านี้ทุกประการ แต่ไม่ควรมีความขัดแย้งเกิดขึ้น (4) ยุทธศาสตร์มีการคำนึงถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่จะได้รับหรือไม่ (5) ยุทธศาสตร์มีความขัดแย้งกับยุทธศาสตร์อย่างอื่นขององค์กรหรือไม่ (6) ยุทธศาสตร์ย่อยแต่ละอย่างมีความสอดคล้องกันหรือไม่ (7) ยุทธศาสตร์ที่จะเลือกมีความสอดคล้องกับการดำเนินงานในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้ม ในอนาคตหรือไม่ (8) ยุทธศาสตร์ มีความเป็นไปได้ที่จะถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

(9) ช่วงเวลาที่นำเอายุทธศาสตร์มาประยุกต์ใช้มีความเหมาะสมหรือไม่และ (10) ยุทธศาสตร์ที่เลือกเลียนแบบของคู่แข่งหรือไม่

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล มีระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับคณะครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับ อนุสัญญา ทหารธรรม (2558) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้นี้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่(เหมยกรณธรรม) อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ประกอบด้วยกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ คือ (1) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ (2) การพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน (3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (4) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (5) การส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า (1) โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดี ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ครูมีทักษะมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนักเรียนได้รับการพัฒนารอบด้าน มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (3) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพ เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนด (4) นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตนาที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (5) ชุมชน ท้องถิ่น ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่พหุวิทยาการ ก่อนนำไปใช้
2. จากการวิจัยพบว่าด้านการสร้างเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายหรือพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่
3. ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาสภาพและยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัลโรงเรียนไม่พาม -พิทยาคม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการงานบุคคล ดังนั้นควรมีการศึกษายุทธศาสตร์หรือรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการงานบุคคลสำหรับสถานศึกษาในบริบทของแต่ละภูมิภาคหรือบริบทของประเทศไทย
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กโดยตรงและทดลองใช้ยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพราะ ในอนาคตต่อไป มีแนวโน้มว่าจะมีสถานศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งน่าจะเกิดข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กได้มากขึ้น
3. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- รังสรรค์ มณีเล็ก. (2545). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พล 1996 จำกัด.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาร: ระเบียบวาระแห่งชาติ(พ.ศ. 2551 - 2555)*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พักรัตนผจง วัฒนสินทร์ และพสุ เดชะรินทร์. (2542) *การจัดการ(เชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนา ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2562*. (ออนไลน์) จาก <http://www.obec.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนัญญา ทาระธรรม. (2558). *การพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนากะบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่(เหมยกรนุสรณ์)*. (ออนไลน์) จาก <http://www.atg.go.th/p-index/%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2.pdf>.
- Bovee, Courtland and others. (1993). *Management*. New York: McGraw-Hill.